

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM BASED ON STRATEGIC THINKING
CONCEPT TO ENHANCE FINANCIAL LITERACY
FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2565

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM BASED ON STRATEGIC THINKING
CONCEPT TO ENHANCE FINANCIAL LITERACY
FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

KAMOLSAK WONGSRIKAEW

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Educational Science & Learning Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2022

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน

ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ของ

กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล) (รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งทิภา แยมรุ่ง)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ผู้วิจัย	กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุธาสีโนบล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. พัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี การวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะคือ 1. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงินจำนวน 6 คนเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน และสอบถามกับนักศึกษาจำนวน 400 คนเกี่ยวกับความต้องการต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงิน พบว่าองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน 2. การจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และการวัดประเมินผลได้ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจ/ทัศนคติ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 3. การทดลองใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรไปใช้เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมงกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 27 คน พบว่า 1) นักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) นักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรมากกว่า 80 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3) นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจ/ทัศนคติต่อหลักสูตรในระดับมาก 4. การประเมินประสิทธิผลและการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาบรรลุเกณฑ์ประสิทธิผลที่ตั้งไว้ทั้ง 3 เกณฑ์ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนามีประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินได้

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, การคิดเชิงกลยุทธ์, ความรู้เรื่องทางการเงิน

Title	THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM BASED ON STRATEGIC THINKING CONCEPT TO ENHANCE FINANCIAL LITERACY FOR UNDERGRADUATE STUDENTS
Author	KAMOLSAK WONGSRIKAEW
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2022
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Kittichai Suthasinobol
Co Advisor	Associate Professor Dr. Wilailak Langka

The objectives of this research are as follows: (1) to develop a curriculum based on the concept of strategic thinking to promote financial literacy among undergraduate students; and (2) to examine the effectiveness of the curriculum developed based on the concept of strategic thinking to enhance the financial literacy of undergraduate students. The research was divided into four phases: (1) the data related to financial literacy was collected using documentary research, interviews with six financial experts concerning the components of financial literacy, and a survey study with 400 students on financial literacy. The results showed that the components of financial literacy included financial attitudes, knowledge, and financial behavior; (2) a curriculum was drafted and then submitted to the experts in instructional curriculum and assessment in order to assess the suitability and consistency of the drafted curriculum, such as the learning management plan, the financial literacy scale, and the student satisfaction scale. According to the results, the consistency index ranged from 0.80 to 1.00; and (3) the developed curriculum was tested for 10 weeks (three hours a week) with 27 third-year students from the Thai Language Teaching Department in the Faculty of Education at Dhonburi Rajabhat University. The results were as follows: (1) after using the developed curriculum, the average total scores on financial literacy increased with a statistical significance level of .05; (02) the total scores of the students in terms of financial literacy were greater than 80 with a statistically significant level of .05; (3) the average satisfaction levels of students with the developed curriculum were at a high level; and (4) the effectiveness of the curriculum was assessed for further improvement. Based on the results, the developed curriculum met all three assessment criteria, indicating that it was effective and could be used in courses related to the development of financial literacy.

Keyword : Curriculum development, Strategic thinking, Financial literacy

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ “แม่” ผู้ที่ให้ความรัก ความรู้ และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดในชีวิต ตั้งแต่เริ่มเรียนหนังสือชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก แม้ใช้ประสบการณ์ในการเป็นครูตลอดชีวิตของแม่ในการแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ในปฏิญานิพนธ์เล่มนี้จนได้รับคำชมจากประธานในการสอบ คำชมทั้งหมดมอบให้แม่คนเดียวเลยจ๊ะ

กราบขอบพระคุณ “พ่อ” และขอบคุณญาติๆทุกท่านที่ให้กำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง ประธานคณะกรรมการสอบ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อปฏิญานิพนธ์และการใช้ชีวิตการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีคุณค่าต่อสังคม กราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รศ.ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา ที่ปรึกษาร่วม และ ผศ.ดร.รุ่งทิภา แย้มรุ่ง กรรมการสอบ ที่ได้ให้ความเมตตาอย่างสูงสุด และเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดในทุกๆ เรื่อง ตั้งแต่เข้ามาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์แห่งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทางการเงินทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมิน และการสอนทางการเงินทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำปฏิญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอกที่ได้ให้ความรู้ และแรงบันดาลใจในการเป็นครูมาจนถึงทุกวันนี้

ขอขอบพระคุณผู้ที่ผลิตผลงานที่มีคุณภาพทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้อ้างอิงดังรายชื่อที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อารยา เกียรติก้อง ผศ.ดร.พัชราภา เอื้ออมรวนิช รศ.ดร.นงเยาว์ อุทุมพร พี่และเพื่อนร่วมงานที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดีที่สุด ที่สนับสนุน และให้กำลังใจมาตลอดจนจบการศึกษา

ขอขอบคุณ ชมพู่ กระต่าย และเพื่อนๆ โรงเรียนนครสวรรค์ แตน วัลย์ ปู เจือ และเพื่อนๆ ปริญญาตรีอีกก่อน มช. เพื่อนๆปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ ม.เกษตร แฟร์และพีๆ ชาวพัฒนศึกษา ที่ตามไล่ ให้กำลังใจมาโดยตลอด รวมถึงน้องๆ ปริญญาเอกที่ร่วมทุกข์สุขกันมาจนจบการศึกษา

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณ อ.ดร.ชัชฎาพงศ์ อินทรเกษม อ.ดร.ศศิวัฒน์ หอยสังข์ ที่ให้กำลังใจ ติดตาม ชี้แนะและช่วยเหลือทุกขั้นตอนในการทำปฏิญานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่ต้นจนจบ

กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย.....	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
การพัฒนาหลักสูตร	14
แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์	33
การสอนในระดับอุดมศึกษา.....	39
ความรู้เรื่องทางการเงิน.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	71
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน (R1).....	73
ระยะที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร (D1)	75
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2)	85
ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร (D2)	87
บทที่ 4 ผลการศึกษา	88
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน	88
ตอนที่ 2 ผลการจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร	99
ตอนที่ 3 ผลของการทดลองใช้หลักสูตร	121
ตอนที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร	129
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	131
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	131
วิธีดำเนินการวิจัย.....	131
สรุปผลการวิจัย.....	132
อภิปรายผลการวิจัย	134
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	140
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก.....	151
ประวัติผู้เขียน.....	199

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 พื้นฐานการวิเคราะห์และสร้างหลักสูตรอุดมศึกษา.....	21
ตาราง 2 คะแนนการวัดความรู้เรื่องทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยตามองค์ประกอบ..	55
ตาราง 3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	71
ตาราง 4 คะแนนในแต่ละแบบวัดตามองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน.....	79
ตาราง 5 เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบวัดทัศนคติทางการเงิน.....	81
ตาราง 6 เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน.....	82
ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของความเห็นต่อการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษา.....	89
ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของความเห็นต่อลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวันที่ต้องการ.....	91
ตาราง 9 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน หลักการตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์.....	113
ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างของหลักสูตร.....	115
ตาราง 11 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้.....	118
ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	121
ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	122

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังทดลองใช้หลักสูตรตาม
แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับ
เกณฑ์(คะแนนมากกว่าร้อยละ80)..... 124

ตาราง 15 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อ
ส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 126

ตาราง 16 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริม
ความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 129

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
ภาพประกอบ 2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	25
ภาพประกอบ 3 แสดงแผนผังการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	25
ภาพประกอบ 4 แผนผังการพัฒนาหลักสูตรของทาบา	27
ภาพประกอบ 5 แผนผังการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และคณะ.....	28
ภาพประกอบ 6 แผนภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบเหตุและผล	49
ภาพประกอบ 7 ตัวอย่างคำถามและคำตอบการวัดทัศนคติทางการเงิน	57
ภาพประกอบ 8 การพัฒนาร่างหลักสูตร	78
ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความจำเป็นในการมีรายวิชา ทาง การเงินในชีวิตประจำวัน	90
ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวันที่ต้องการ92	

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหามากมาย ทั้งปัญหาเดิมที่เรื้อรัง และยังคงต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ อาทิ ความเหลื่อมล้ำในหลายรูปแบบ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำของโอกาส ความเหลื่อมล้ำของรายได้และทรัพย์สิน เป็นต้น ส่งผลให้รัฐมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้าน เช่น การทำให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง การแก้ไขปัญหาปากท้องและสร้างรายได้ให้ประชาชนมีเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน 12 ด้านเพื่อบรรเทาปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ โดยเฉพาะนโยบายที่ระบุถึงการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน ซึ่งมีปัญหาย่อยที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องแก้ไขและดำเนินการอย่างเร่งด่วนคือ การแก้ไขปัญหานี้สินและลดภาระหนี้สินของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และหนี้สินนอกระบบ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562, น.30)ซึ่งนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงปัญหานี้สินของประชาชนที่เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญและติดตามมาอย่างต่อเนื่อง โดยในรายงานนโยบายการเงินเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ได้รายงานว่ หนี้ครัวเรือนในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 78 ต่อ GDP ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศเกิดใหม่ที่ประมาณร้อยละ 40 โดยในรายงานระบุว่า(1)คนไทยเริ่มเป็นหนี้เร็วขึ้น และเป็นหนี้เสียตั้งแต่อายุน้อย โดยสัดส่วนของกลุ่มคนวัยเริ่มทำงานอายุ 25-35 ปี กว่าครึ่งมีหนี้สินจากสินเชื่ออุปโภคบริโภค และ/หรือหนี้บัตรเครดิต โดยนับเป็นช่วงอายุที่มีสัดส่วนคนเป็นหนี้มากที่สุดและมีสัดส่วนการเป็นหนี้เสียสูงถึง 1 ใน 5 (2)คนไทยเป็นหนี้มากขึ้น โดยเป็นหนี้ในช่วงอายุปลาย 20 ถึง 30 ปีและคงอยู่ในระดับสูงตลอดช่วงวัยทำงาน นอกจากนั้นยังไม่มีแนวโน้มที่หนี้จะลดลงแม้เข้าสู่วัยใกล้เกษียณ ซึ่งสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางการเงิน (3)คนไทยมีหนี้มากขึ้น โดยมีค่ามัธยฐานของหนี้สินต่อคนเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวในระยะเวลาเพียง 6 ปี โดยเพิ่มขึ้นจาก 70,000 บาทต่อคนในปี 2553 มาอยู่ที่ประมาณ 150,000 บาทต่อคน ณ สิ้นปี 2559 นอกจากนี้ยังพบว่ามากกว่าร้อยละ 16 ของคนที่มีหนี้หรือประมาณ 3 ล้านคนมีหนี้ค้างชำระเกินกว่า 90 วัน ซึ่งเป็นหนี้เสียที่ต้องถูกเจ้าหนี้ติดตามทวงถามหรืออยู่ระหว่างกระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งสะท้อนว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ติดอยู่ในวงจรหนี้ที่ส่วนหนึ่งมาจากการขาดวินัยและความรู้ทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562, น.24)

นอกจากปัญหาหนี้สินที่กล่าวข้างต้นแล้ว ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาที่ต่อเนื่องในเรื่องหลักประกันรายได้ สวัสดิการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขยามชราภาพ เนื่องจากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งหากยึดตามเกณฑ์ที่ว่าในสังคมใดมีสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรทั้งหมดมากกว่าร้อยละ 10 สังคมนั้นจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มต้นเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2552, น.1) และจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุนี้อาจทำให้พบว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพสำหรับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งสาเหตุหนึ่งของปัญหาดังกล่าวมาจากการออมเงินที่ไม่เพียงพอในอดีตของผู้สูงอายุในปัจจุบันและการออมในระดับที่น้อยของผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต โดยในทางทฤษฎีได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางประชากรมีผลกระทบต่อหลักประกันรายได้ยามชราภาพเนื่องจากประชาชนจะมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภคและเก็บส่วนเกินดังกล่าวในรูปเงินออม ซึ่งจะนำมาใช้ในตอนเข้าสู่วัยสูงอายุที่อาจจะไม่ทำงานหรือทำงานได้น้อยลง และอาจจะได้รับการโอนทรัพย์สินจากลูกหลานร่วมด้วยก็ได้ (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2557, น.28) แต่เนื่องจากสังคมไทยประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางครอบครัว เช่น ครอบครัวขยายลดลงและมีครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น รวมไปถึงอัตราการสมรสลดลง อัตราการเจริญพันธุ์ลดลง จำนวนบุตรลดลง ส่งผลให้สมาชิกที่อาจจะเกื้อกูลภายในครอบครัวลดลง ทำให้การได้รับการโอนทรัพย์สินจากลูกหลานลดลง หรืออาจกล่าวได้ว่าการพึ่งพิงลูกหลานให้ดูแลยามชราภาพอาจไม่สามารถทำได้เหมือนในอดีต ซึ่งหากประชากรหรือนิสิตนักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่จะก้าวสู่วัยแรงงานมีการออมที่น้อยลงไปอีก ก็จะทำให้เกิดปัญหาเรื่องหลักประกันรายได้ของประชากรในประเทศในอนาคตเพิ่มขึ้นอีก

จากรายงานโครงการศึกษาด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีนัยต่อการดำเนินนโยบายที่ระบุว่าในปี พ.ศ.2557 อัตราการออมของคนไทยลดลงเหลือเพียงร้อยละ 8 จากร้อยละ 17 ในปี พ.ศ.2533 โดยประเด็นที่น่ากังวลคือ คนไทยจำนวนมากยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องออมเงินเพื่อวัยเกษียณ ซึ่งจากการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนในปี พ.ศ.2557 พบว่าเพียง 1 ใน 4 ของคนไทยสามารถออมได้ในระดับที่ตั้งใจไว้สำหรับการเกษียณอายุ ในขณะที่ร้อยละ 34 กำลังดำเนินการตามแผนการออมที่มีอยู่ และร้อยละ 41 ยังไม่มีแผนการออมอย่างเป็นรูปธรรมหรือกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการวางแผนการออม (จารีย์ ปิ่นทองและคณะ, 2561, น.30) ซึ่งรัฐบาลก็เห็นว่าการออมที่น้อยลงนี้เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข เห็นได้จากมีการกำหนดให้การปฏิรูประบบออมอยู่ในนโยบายหลักข้อที่ 5 เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562, น.8)

ในปี 2559 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักถึงปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยใช้แนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ The Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD) และดำเนินการร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง 10,876 รายทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยผลการสำรวจพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางการเงินที่ประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินนั้น เท่ากับ 61.0 โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านแล้วพบว่าคนไทยมีปัญหาด้านความรู้ทางการเงินที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.6 ซึ่งน้อยกว่าภาพรวมของทั้ง 30 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ที่มีคะแนนเท่ากับ 65.7 ในขณะที่อีก 2 ด้านคือ พฤติกรรมการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ได้คะแนน 62.2 และ 76.0 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศผู้เข้าร่วมโครงการสำรวจทั้ง 2 ด้าน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ระบุว่าจุดอ่อนของคนไทยในด้านความรู้ทางการเงินเป็นเรื่องของการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น และการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยไม่เข้าใจเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน นิยามของเงินเพื่อและผลกระทบ โดยคะแนนเฉลี่ยในด้านนี้น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ 30 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ซึ่งอาจจะส่งผลให้คนไทยวางแผนการเงินเพื่อยามเกษียณได้ไม่เหมาะสม และในส่วนของพฤติกรรมการเงินของคนไทยที่ถึงแม้ว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกับ 30 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงิน แต่ก็พบว่าคนไทยวางแผนเก็บออมเพื่อยามชราและสามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้เพียงร้อยละ 14.2 นอกจากนี้ยังมีคนไทยที่ไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่าตนเองมีเงินออมเพื่อฉุกเฉินพอหรือไม่ถึงร้อยละ 32.2 และมีคนไทยอีกร้อยละ 37.3 ที่มีเงินออมเพื่อฉุกเฉินรองรับการใช้จ่ายไม่ถึง 3 เดือน ในขณะที่การสำรวจทัศนคติทางการเงินพบว่า ทัศนคติที่คนไทยด้อยที่สุดคือ นิยมความสุขในการใช้เงินมากกว่าการออมเพื่ออนาคต (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559a, น.6)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (2561, น.3) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อผิดพลาดทางการเงินในช่วงวัยเริ่มต้นของชีวิตการทำงาน (อายุระหว่าง 20 ถึง 29 ปี) ว่าเป็นวัยที่เพิ่งออกมามีประสบการณ์นอกมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกใช้ชีวิตในแบบที่ตัวเองต้องการ โดยคิดว่าเรื่องของการใช้จ่ายและการวางแผนเกษียณเป็นเรื่องที่ยังไม่ต้องรีบทำ และสามารถผลักดันออกไปก่อนได้ ทำให้ประชากรวัยนี้ใช้ชีวิตเพลิดเพลินไปกับการตอบสนองความต้องการของตัวเองและใช้เงินเพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนา ทำให้มีคนในวัยนี้มีปัญหาทางการเงินเพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็วเช่น (1)ไม่มีเงินเก็บเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เนื่องจากไม่ได้มองว่าการมีเงินเก็บเป็นเรื่องสำคัญ หรือค่าตอบแทนในการทำงานในระยะแรกยังไม่สูงพอ ประกอบกับยังต้องใช้เงินในการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ เพิ่ม ทำให้ไม่สามารถเก็บเงินได้ (2)ไม่มีการวางแผนทางการเงิน เช่น การทำบัญชีรายรับจ่ายเพื่อเสริมสร้างวินัยทางการเงิน และ (3)มีการใช้จ่ายเงินเกินตัว เนื่องจากเป็นวัยที่สนุกกับการใช้เงินตอบสนองความต้องการของตัวเองด้วยการซื้อสินค้าใหม่ๆ หรือการท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ จนเป็นปัญหาการเป็นหนี้ตั้งแต่อายุน้อย

จากปัญหาทางการเงินที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะปัญหาหนี้สิน ปัญหาการออมในระดับน้อยหรือปัญหาการขาดความสามารถในการจัดการการเงินของตนเองได้ ทำให้ภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน ทั้งนักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวในอดีตที่ผ่านมาด้วยวิธีการให้ความรู้ทางการเงิน แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการดังเช่นที่ ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยได้กล่าวและเสนอข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ไว้ว่า ความรู้ทางการเงิน และการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน แต่ก็ยังมีปัจจัยซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความรู้และการเข้าถึงทางการเงินได้แก่(ไทยพับลิก้า, 2557, น.2)

1. ความยากจนที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตและกลายเป็นหนี้ในที่สุด และกลายเป็นวงจรถัดที่หาทางออกไม่ได้ แม้จะมีความรู้ทางการเงินเพียงพอ

2. การเติบโตของลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งมีความสำคัญเหนือการยับยั้งชั่งใจของมนุษย์นำไปสู่การใช้จ่ายอย่างไม่ระมัดระวัง โดยเฉพาะการโฆษณาของธนาคารพาณิชย์ที่ชักจูงให้ผู้บริโภคกู้เงินด้วยขั้นตอนที่รวดเร็ว เป็นการสร้างความเข้าใจผิดและสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้บริโภคโดยตรง

3. การขาดการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงินเพื่อจัดการการเงินส่วนบุคคล ทำให้การส่งเสริมความรู้ทางการเงินซึ่งถูกออกแบบมาอย่างดีไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ เพราะมีเพียงส่วนน้อยที่นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ในขณะที่มีผู้เชี่ยวชาญทางการเงินของประเทศได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาว่ามาจากการที่การศึกษาของประเทศไม่กำหนดให้มีการให้ความรู้ทางการเงิน โดยจักรกฤษณ์ กิจการรัฐบุตร (2562) ได้กล่าวในหัวข้อ ทำไมความรู้ทางการเงินถึงไม่มีในระบบการศึกษาไทยโดยมีการกล่าวถึงปัญหาหลักร้อยละ 80 ของคนไทยทางการเงินคือปัญหาการเป็นหนี้ นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาของการถูกหลอกจากพฤติกรรมการลงทุนที่ผิด เช่น แชรส์ลูกโซ่ที่สร้างปัญหาและเป็นข่าว

อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งทางเดียวที่จะแก้ปัญหาได้คือ การที่ประชาชนต้องมีความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินที่ถูกต้อง แต่คำถามที่น่าสนใจก็คือ ในเมื่อความรู้ทางการเงินที่ดูเป็นสิ่งสำคัญขนาดนี้แต่กลับไม่ถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคำตอบที่พบคือ ระบบการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนได้ไม่ง่าย เวลาเรียนมีจำกัดและประกอบไปด้วยรายวิชาบังคับจำนวนมาก และบุคลากรที่มีก็ไม่พร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ในเรื่องความรู้ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพแต่กลับให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้รู้จักเพียงเรื่องการหาเงิน หรือเมื่อจบการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพอะไรที่หารายได้ได้สูง แต่ไม่ได้จัดการเรียนรู้ในเรื่องวิธีการจัดการกับเงินที่หามาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรู้เรื่องทางการเงินเป็นสิ่งควรพัฒนาให้เกิดในระบบการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่กำลังจะกลายเป็นผู้ใหญ่และแรงงานที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจทั่วประเทศของมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังในปี 2556 ที่พบว่า ประชาชน 3 กลุ่ม ที่มีระดับความรู้ทางการเงินในขั้นวิกฤติ และควรได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วน คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ยังไม่สามารถหารายได้ แต่มีการใช้จ่ายสูงมาก และมีระดับหนี้สูงจนน่าตกใจ ตามมาด้วยกลุ่มอาชีพอิสระรายได้ต่ำ และกลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนนักศึกษาซึ่งปัจจุบันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17-18 ของประชากรทั้งหมดหรือมีจำนวนประมาณ 12 ล้านคนมีคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ และมักประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และด้วยวัฒนธรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรม การบริโภคนิยม และการเลียนแบบในสินค้าฟุ่มเฟือย ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ทางการเงิน แต่ก็ยังไม่มีโครงการให้ความรู้เรื่องทางการเงินที่ครบถ้วนสมบูรณ์แต่อย่างใด (สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2558, น.11) ซึ่งปัญหาด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนด้านการเงินในระบบการศึกษายังเป็นปัญหา เนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานความรู้และเป้าหมายการเรียนการสอนที่เหมาะสมและวัดผลได้ โดยหลักสูตรความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่บรรจุในวิชาเศรษฐศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกทักษะด้านการเงินที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง อีกทั้งไม่มีหลักสูตรภาคบังคับสำหรับกลุ่มอาชีพศึกษาและอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเนื่องจากกำลังเข้าสู่วัยทำงานและควรต้องเริ่มบริหารจัดการเงินของตนเอง นอกจากนี้ช่องทางและรูปแบบการให้ความรู้รวมถึงสื่อการเรียนการสอนยังไม่มีหลากหลาย ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตรงกับความต้องการของช่วงวัยหรือกลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีระบบการประเมินผลและประเมินพฤติกรรมหลังการสอนที่ชัดเจน

และพบปัญหาครูผู้สอนมีความรู้และทักษะทางการเงินไม่เพียงพอ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2565, น.17) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาพบว่า การให้ความรู้ทางการเงินกับนักเรียนนักศึกษายังไม่เพียงพอ เนื่องจากความสามารถด้านความรู้ ความสามารถด้านความรู้ทางการเงินของผู้สอนอยู่ในระดับต่ำ การเรียนการสอนขาดนวัตกรรมทางการศึกษา และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อความรู้ทางการเงินที่ยังไม่ดี โดยผู้แทนนักเรียน นักศึกษาหลายๆคนได้สะท้อนว่า นักเรียนนักศึกษามีทัศนคติลบต่อประเด็นความรู้ทางการเงิน เนื่องจากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อันประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจาก จะทำให้นักศึกษาที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่และแรงงานสำคัญของประเทศที่ยังขาดความรู้เรื่องทางการเงิน สามารถที่จะเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทางการเงินต่างๆที่จะประสบเมื่อเข้าสู่การทำงาน รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อยามเกษียณอายุตั้งแต่เริ่มต้นการทำงาน อันจะนำไปสู่เสถียรภาพทางการเงินที่ดีของประเทศอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาหลายภาคส่วนได้เห็นความสำคัญและกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เช่น ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562 ที่กำหนดให้ บัณฑิตเป็นผู้มีความรอบรู้ด้านการเงิน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, น.3)

การที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้เรื่องทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องส่งเสริมให้คิดเชิงกลยุทธ์เป็น เนื่องจากการคิดเชิงกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับวิธีการคิดที่มีลักษณะเฉพาะและชัดเจน เป็นกระบวนการสังเคราะห์และใช้ประโยชน์จากสัญชาตญาณและความคิดสร้างสรรค์ ผลลัพธ์ของการคิดเชิงกลยุทธ์มีลักษณะเป็นความรู้และความสามารถเฉพาะตัว ในการสร้างสรรค์แนวทางปฏิบัติงานเพื่อให้นักศึกษามีความรู้เรื่องทางการเงินที่ดีนอกจากนั้นแล้วการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ เป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ โดยการคิดเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยความคิดในหลายทักษะ ตั้งแต่การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงตัวเลข การคิดเชิงสะท้อน การคิดเชิงทำนาย การคิดเชิงจินตนาการ การคิดเชิงมโนภาพ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงความรู้สึก การคิดเชิงจริยธรรม การคิดเชิงปฏิบัติ การคิดเชิงการเมือง (สืบวงศ์ กาพิวงศ์, 2559, น.62)ซึ่งถ้านำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร จะทำให้นักศึกษามีความรู้เรื่องทางการเงินที่ถูกต้อง ดังเช่นที่ National Financial Educators Council ได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดเชิงกลยุทธ์ไว้ในหนังสือ Financial Literacy Standards & Framework for Learners ว่าอยู่ในวัตถุประสงค์

มาตรฐาน ที่ขับเคลื่อนผู้เรียนสู่ชุดทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ระดับดังนี้ (National Financial Educators Council, 2022, p.5)

ระดับที่ 1 Recall and Reproduction ในระดับนี้เป็นการดูว่าผู้เรียนสามารถจำชื่อข้อเท็จจริงต่างๆ คำกล่าวอ้าง หรือข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ได้หรือไม่ นอกจากนั้นแล้วผู้เรียนควรจะ สามารถทำการคำนวณหรือใช้สูตรพื้นฐานได้

ระดับที่ 2 Skill and Concepts เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ต่อเนื่องมาจาก Recall and Reproduction เพื่อให้สามารถแก้ปัญหา แผนการสอนในระดับนี้ต้องการให้ผู้เรียนพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่างๆและการตีความข้อมูล

ระดับ 3 Strategic Thinking เป็นกิจกรรมที่ต้องการความเข้มงวดทางปัญญาที่สูงขึ้น เช่นการวางแผน การให้เหตุผลและอธิบายกระบวนการที่ใช้เพื่อหาคำตอบ โดยผู้เรียนจะถูกทดสอบด้วยการทำข้อสอบแบบหลายคำตอบให้เลือก การเขียนเรียงความ การตอบคำถามสั้น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการคิดเชิงกลยุทธ์ได้

ระดับ 4 Extended thinking ผู้เรียนจะได้รับคำถามที่ต้องใช้เหตุผลที่ซับซ้อนและ ต้องใช้การวิเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงบทเรียนกับแนวคิดอื่นๆได้

โดยในการบ่มเพาะการคิดเชิงกลยุทธ์ให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องผ่านหลายขั้นตอน ซึ่ง จะต้องใช้วิธีสอนที่เหมาะสม ทั้งวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา วิธีสอนที่พัฒนาการ คิดยกตัวอย่างเช่น การใช้กรณีตัวอย่างซึ่งถือเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้โดย การฝึกหัดทำกิจกรรมในสถานการณ์และบริบทจริงหรือเสมือนจริงมากที่สุด ซึ่งการสะท้อนจาก กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นช่วยทำให้เกิดความรู้ ทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมีความหมาย และสามารถ จดจำความรู้ดังกล่าวได้เป็นเวลานาน ในขณะที่ อัญญาพร สุคนธ์พันธ์ (2559, น.5) ได้เสนอว่าการ ใช้กรณีตัวอย่างสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากมีกระบวนการที่ หลากหลาย เน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาการตัดสินใจตั้งแต่การวางแผนการฝึกปฏิบัติ การ ประเมินผล นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ เกิดทักษะการคิด ทักษะการ จัดการ ทักษะการเผชิญสถานการณ์ และการเรียนรู้จากปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหา ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้กรณีตัวอย่างเน้นที่ความก้าวหน้าทางสติปัญญาของผู้เรียนโดยผู้เรียน และผู้สอนจะมีประสบการณ์ร่วมกันในการปรับความรู้ความเข้าใจจนสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนจากผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องในเรื่องนั้นจนกลายเป็นผู้ที่สามารถ ค้นคว้าหาข้อมูลที่หลากหลายขึ้นได้ซึ่งถ้าสามารถนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ จะ สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้เรื่องทางการเงินที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองของความเป็นผู้

เรียนรู้อ (Learner Person) ที่สร้างงานและคุณภาพชีวิตตลอดจนการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุขตามมาตรฐานที่ชาติต้องการ(ดวงดาว ศิลาอาสน์, 2562, น.5)

จากภูมิหลังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินโดยการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นช่วงวัยที่สามารถพัฒนาความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้นเพื่อที่จะเป็นทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของประเทศต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีควรมีลักษณะอย่างไร
2. หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้น มีประสิทธิผลเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6,143 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 1 ห้องเรียนจำนวน 27 คนที่ผ่านการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากออกมา 1 ห้องจากจำนวน 2 ห้อง ที่ลงทะเบียนรายวิชาเศรษฐกิจเพื่อชีวิต ซึ่งเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

2. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระคือ หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของหลักสูตร แบ่งเป็น 1. ความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2. ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

3. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ สารการเรียนรู้ของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงินในระดับปริญญาตรี โดยมีการจัดลำดับของเนื้อหาตามขั้นตอนการคิดเชิงกลยุทธ์ คือ การประเมินสถานการณ์หรือสถานภาพทางการเงินของตนเอง การกำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเอง การรู้จักทางเลือกในการไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่กำหนด และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง

4. ระยะเวลาในการทดลอง ปีการศึกษา 2564

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรที่สามารถพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. ได้พัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาเพื่อที่จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีในอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผ่านการใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้พัฒนาหลักสูตร 2. การพัฒนาหลักสูตรและจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร และ 4. การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หมายถึง สารการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ประสิทธิผลของหลักสูตร หมายถึงผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน โดยพิจารณาจาก 1.คะแนนความรู้เรื่องทางการเงินที่คำนวณจาก (1)ความรู้ทางการเงิน (2) ทักษะทางการเงิน (3) พฤติกรรมทางการเงินและ 2.คะแนนความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความรู้เรื่องทางการเงิน หมายถึงความสามารถในการใช้ความรู้ทางการเงินในการคิด ตัดสินใจ และกระทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินในสถานการณ์ต่างๆ โดยเป็นการรวมคะแนนจาก ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ แบบวัดความรู้ทางการเงิน แบบวัดทักษะทางการเงิน และแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

ความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความสามารถในการคำนวณ วิเคราะห์ อธิบาย และนำความรู้ทางการเงิน เช่น การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก เงินกู้ ผลของเงินเพื่อ ผลตอบแทนจากการออมและการลงทุน การกระจายความเสี่ยง การทำบัญชีรายรับจ่าย ฯลฯ ไปใช้ในการวางแผน หรือจัดการการเงินได้ในสถานการณ์ปัจจุบันหรือในอนาคต

ทัศนคติทางการเงิน หมายถึง ความรู้สึก ความตระหนักที่มีต่อการวางแผนและการจัดการทางการเงิน เช่น การทำบัญชีรายรับจ่าย การทำประกันชีวิต การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ ความรับผิดชอบการเงินของตนเอง รวมถึงการออมและการลงทุนประเภทต่างๆ และการเป็นหนี้จากการใช้บัตรเครดิต การกู้ยืมประเภทต่างๆ เป็นต้น

พฤติกรรมทางการเงิน หมายถึง หมายถึงพฤติกรรมหรือแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการการเงิน เช่น การวางแผนและหาข้อมูลก่อนการซื้อสินค้า การหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่เกินตัว การชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา การจัดสรรเงินที่หามาได้ การหมั่นหาข้อมูลเกี่ยวกับการออมและการลงทุน การใช้ application ในการออมและการลงทุน เป็นต้น

ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร หมายถึง ความคิดเห็นที่นักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ที่วัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักศึกษาระดับปริญญาตรี หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

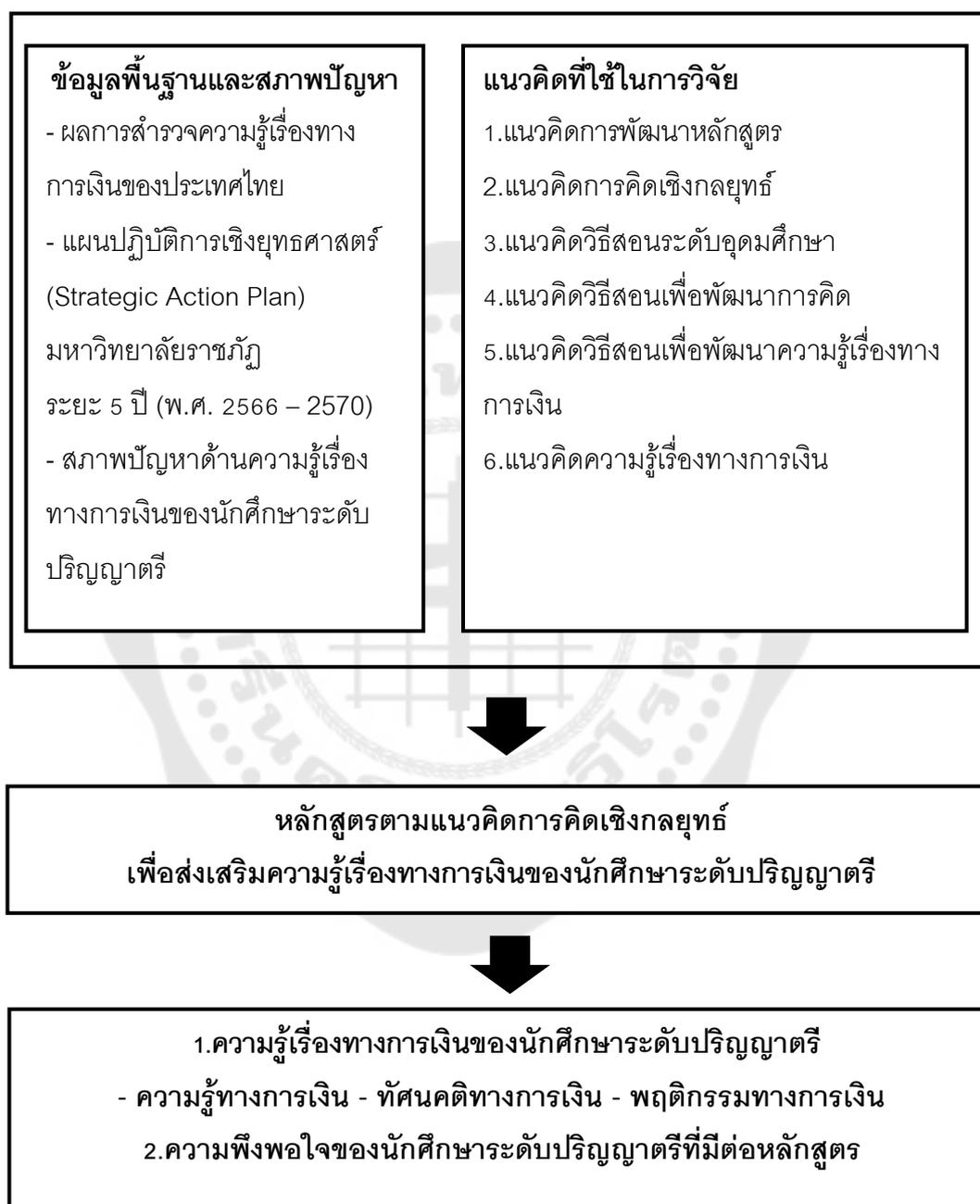
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีขั้นตอนของรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

- 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ (R1)
- 2) การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทบทวนมาโดยเน้นการใช้แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ (D1)
- 3) การทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น (R2)
- 4) การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร (D2)

จากกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนความรู้เรื่องทางการเงินหลังจากนักศึกษาได้เข้าเรียนในหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน สูงกว่าก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนความรู้เรื่องทางการเงินหลังจากนักศึกษาได้เข้าเรียนในหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน มากกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากได้เข้าเรียนในหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินอยู่ในระดับมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในครั้งนี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบ แนวคิดและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

- 1.การพัฒนาหลักสูตร
2. แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์
3. วิธีสอนในระดับอุดมศึกษา
4. ความรู้เรื่องทางการเงิน
- 5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตร

เป็นที่ทราบกันดีว่าหลักสูตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญ มาก เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์ตามที่มุ่งหวัง ผู้วิจัยจึงสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรไว้ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตร รวมไปถึงบางท่านได้ รวบรวมความหมายของหลักสูตรดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, น.2) ได้กำหนดนิยามของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือแผนที่ ได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรม และมวลประสบการณ์ ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553, น.3) อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรมี ความหมายสองนัยด้วยกัน คือ ความหมายในวงแคบซึ่งหมายถึง วิชาหรือเนื้อหาที่สอน ส่วน ความหมายในวงกว้างหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม หรืออาจนิยามความหมายของหลักสูตรออกได้ เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่นิยามหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เป็นเอกสารที่แสดงออกมาในรูปของตัวหลักสูตร คู่มือครู หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ตลอดจน สื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ในรูปแบบต่างๆ และอีกกลุ่มหนึ่งที่นิยามหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็น เอกสาร และกิจกรรม หรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.5-6) อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติในอนาคต ซึ่งถือว่าเป็นความหมายอย่างแคบ ในขณะที่ความหมายอย่างกว้าง หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น.3) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้

นิรมล ศตวุฒิ (2554, น.3) สรุปความหมายของหลักสูตรหลังจากศึกษาความหมายจากนักวิชาการทั่วโลกว่า ความหมายของหลักสูตรอาจแบ่งเป็น 2 แนวทางคือ 1. หลักสูตรหมายถึงรายวิชาที่ออกแบบไว้สำหรับสอนผู้เรียน ซึ่งเนื้อหาจะมีทั้งเนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นกระบวนการ เป็นทักษะ โดยเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาและมีการวัดผลหลังการสอน ส่วนวิธีสอนอาจจะไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ดังนั้นความหมายของหลักสูตรในแง่นี้เป็นความหมายอย่างแคบ เพราะคุณค่าของประสบการณ์จะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และหลักสูตรในความหมายนี้มีลักษณะคงที่ไม่เคลื่อนไหว 2. หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาเป็นผู้นำทางให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะประสบการณ์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่เขียนไว้หรือไม่ก็ตาม ในแง่นี้หลักสูตรจะประกอบด้วยทั้งเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา แม้ว่าประสบการณ์นั้นจะไม่ได้วางแผนไว้ก่อนในเอกสารหลักสูตร ซึ่งเรียกว่าเป็นหลักสูตรซ่อนเร้น หรือหลักสูตรแอบแฝง เช่น การสอนให้นักเรียนรู้จักเข้าแถวตามลำดับ การมาก่อนหลังเวลาซื้อของ การสอนให้พูดคำสุภาพกับเพื่อน เป็นต้น ความหมายของหลักสูตรในแง่นี้เป็นความหมายในลักษณะกว้าง และมีลักษณะเคลื่อนไหวเป็นพลวัต

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561, น.9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นการคัดสรรมวลประสบการณ์และกิจกรรมสำคัญที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของพลเมือง โดยองค์ประกอบของหลักสูตรได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อจัดให้กับเยาวชนทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปรับตัวสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความพร้อมในการเป็นพลโลกที่มีความเข้มแข็งและพึงประสงค์

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561, น.3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า ในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรหมายถึง กระบวนการทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนที่สถานศึกษา จัดให้กับผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่ในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรจะหมายถึง เนื้อหาสาระที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้กับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่นกัน

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2564, น.2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า ประสบการณ์ ทั้งมวลที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนาอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้ สร้างเสริม ทักษะและเจตคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่างๆที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้ ทราบได้ว่าการศึกษาที่จัดนั้นต้องการเน้นไปในทิศทางใด หลักสูตรมีลักษณะเป็นพลวัตและ เปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนและสังคม สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม มีความหมายต่อชีวิต ผู้เรียน เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และต้องพัฒนาขึ้นด้วยความร่วมมือของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.3) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรที่มีผู้ใช้ กันมากกว่ามี 5 ความหมายคือ

1. หลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
2. หลักสูตรคือจุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ
3. หลักสูตรคือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง

แก่นักเรียน

4. หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน และ
5. หลักสูตรคือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ในขณะที่ กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554, น.55) ได้รวบรวมความหมายของหลักสูตร จากนักวิชาการทางด้านหลักสูตรทั่วโลกและสรุปว่าความหมายของหลักสูตรมีทั้งสิ้น 6 ความหมายได้แก่

1. หลักสูตรคือเอกสารที่ถูกเขียนขึ้น
2. หลักสูตรคือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
3. หลักสูตรหมายถึงแผนสำหรับการจัดการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่

คาดหวังให้กับผู้เรียน

4. หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

5. หลักสูตรหมายถึงจุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ โดยผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ และ

6. หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยสถานศึกษา โดยผู้เรียนอยู่ภายใต้การดูแลและการสอนของครู ซึ่งกิตติศักดิ์ ลักษณะนา (2554, น.57) ได้สรุปว่า ความหมายของหลักสูตรมีหลายความหมาย โดยหมายถึงทั้งเอกสาร รายวิชา เนื้อหาที่เรียน แผน กิจกรรม จุดหมาย และประสบการณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายของนักวิชาการทางการศึกษาทั้ง 2 ท่านข้างต้นนี้มีความเหมือนกัน 5 ความหมายและมีอีกหนึ่งความหมายที่เพิ่มขึ้นมาคือ ความหมายของหลักสูตรที่หมายถึง เอกสารที่ถูกเขียนขึ้น

จากความหมายของหลักสูตรที่นักวิชาการได้ให้ความหมายข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุป ได้ว่าหลักสูตรคือ เอกสารที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการจัดให้ ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อบรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งขึ้น

ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรทั้งนี้ของหลักสูตรของหลักสูตรต่อการศึกษา และความสำคัญของหลักสูตรต่อการสอนดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.10-13) ได้อธิบายให้เห็นว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์ มาตรฐานทางการศึกษา ที่ใช้ในการควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งสามารถพิจารณาคุณภาพ การศึกษาของแต่ละประเทศได้ด้วยการดูจากหลักสูตรของประเทศนั้นๆ เนื่องจากหลักสูตรเป็น เครื่องมือในการแปลงนโยบายการศึกษาของแต่ละประเทศไปสู่การปฏิบัติ หรือกล่าวได้ว่าหลักสูตร เป็นเครื่องชี้แนะทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ในขณะเดียวกัน หลักสูตรก็มีความสำคัญต่อการสอนด้วย เนื่องจากการที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ผู้สอนต้องอาศัย หลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนโดยการศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคการปฏิบัติ ในการสอน การสอนจึงเปรียบเสมือนการสร้างบ้านที่ต้องอาศัยหลักสูตรที่เสมือนเป็นแปลนบ้าน

หรือพิมพ์เขียวของบ้าน จึงเห็นได้ว่าต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนและตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการสอน

เช่นเดียวกับ อังร บัวศรี (2542, น.9-10) ที่อธิบายให้เห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษารวม เนื่องจากหากต้องการทราบว่าประชากรของประเทศใดมีคุณภาพ และมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากเพียงใดให้ดูที่การศึกษาของประเทศนั้น และหากต้องการพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปอีก ก็ให้ศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆของประเทศนั้น เพราะหลักสูตรจะเป็นเครื่องชี้ว่ามีการสอนแบบใด เน้นที่อะไร การเน้นหนักดังกล่าวย่อมแสดงถึงความรู้และศักยภาพของประชากรในประเทศนั้น จึงเปรียบเทียบได้ว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนาารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษานั้นเอง ในขณะที่เดียวกันหลักสูตรก็มีความสำคัญต่อการสอนด้วย เนื่องจากหลักสูตรถูกเปรียบเทียบให้เป็นเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งจะเป็นตัวบอกให้กับปัดันหรือผู้สอนได้ว่าจุดมุ่งหมายของการเดินทางหรือจุดมุ่งหมายของการสอนคืออะไร และในระหว่างทางที่จะไปถึงจุดหมายดังกล่าวจะต้องใช้อุปกรณ์หรือสื่ออะไรช่วยบ้าง ต้องตรวจสอบประเมินผลอย่างไร ในขณะที่ทางผู้เรียนก็สามารถใช้ประโยชน์ของหลักสูตรในการทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และต้องเตรียมตัวอย่างไรจึงจะได้เรียนรู้และได้รับผลสำเร็จ

สอดคล้องกับ วารินทร์ แก้วอุไร (2564, น.29) ที่สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรคือ หัวใจของการศึกษาและการเรียนการสอน โดยหลักสูตรมีความสำคัญดังนี้

1. หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นแนวทางของการสร้างลักษณะของพลเมืองของชาติ สร้างชาติ และเป็นเครื่องชี้นำทางและกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
2. เป็นเอกสารของทางราชการที่กำหนดเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกัน
3. เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ
4. เป็นตัวกำหนดลักษณะและรูปแบบของสังคมในอนาคต และเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ
5. เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญองงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

จากความสำคัญของหลักสูตรที่นักวิชาการกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญทั้งในแง่ต่อการศึกษาของชาติ และต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหลักสูตรคือสิ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดเป้าหมายของการศึกษาของชาติสู่แนวทางการปฏิบัติ ทำให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นภาพและแนวทางที่จะต้องปฏิบัติตามทั้งในฐานะผู้ที่มีหน้าที่บริหารหลักสูตร และผู้ที่นำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประเภทของหลักสูตร

ประเภทของหลักสูตรมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับอิทธิพลที่ได้รับจากปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา จนทำให้นักวิชาการด้านหลักสูตรแบ่งประเภทของหลักสูตรได้หลายประเภทดังนี้

Taba (1962, p.384-412) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็นดังนี้

- 1.หลักสูตรแบบรายวิชา
- 2.หลักสูตรแบบหมวดวิชา
- 3.หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการดำเนินชีวิต
- 4.หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและประสบการณ์
- 5.หลักสูตรแบบแกน

มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2551, น.44) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็นดังนี้

- 1.หลักสูตรเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรรายวิชา
- 2.หลักสูตรสหสัมพันธ์
- 3.หลักสูตรผสมผสาน
- 4.หลักสูตรหมวดวิชาแบบกว้าง
- 5.หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
- 6.หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์
- 7.หลักสูตรแบบแกน
- 8.หลักสูตรบูรณาการ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.23) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรเป็นดังนี้

- 1.หลักสูตรที่เน้นวิชาเป็นศูนย์กลาง
- 2.หลักสูตรแบบสาขาวิชา
- 3.หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา

- 4.หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 5.หลักสูตรที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง
- 6.หลักสูตรที่เน้นเทคโนโลยีเป็นศูนย์กลาง
- 7.หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิตติศักดิ์ ลักษณะนา (2562, น.20-22) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรดังนี้

1.จำแนกตามลักษณะการจัดเนื้อหาในหลักสูตร

- 1.1 หลักสูตรรายวิชา
- 1.2 หลักสูตรสัมพันธวิชา
- 1.3 หลักสูตรหมวดวิชา
- 1.4 หลักสูตรแกน
- 1.5 หลักสูตรบูรณาการ

2. จำแนกตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

- 2.1 หลักสูตรที่เน้นผู้สอน
- 2.2 หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน

3. จำแนกตามประสบการณ์ที่ยึด

- 3.1 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
- 3.2 หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและประสบการณ์
- 3.3 หลักสูตรเอกัตภาพ

วารินทร์ แก้วอุไร (2564, น.123-126) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรดังนี้

- 1.หลักสูตรที่ยึดเอาสาขาวิชาเป็นหลัก
- 2.หลักสูตรที่ยึดเอาความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก
- 3.หลักสูตรที่ยึดเอากิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก
- 4.รูปแบบหลักสูตรที่ยึดเอาทักษะกระบวนการเป็นหลัก
- 5.รูปแบบหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ
- 6.หลักสูตรแบบเน้นมนทัศน์

จากการแบ่งประเภทหลักสูตรที่นักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาในงานวิจัยครั้งนี้เป็นหลักสูตรแบบรายวิชา เนื่องจาก มีความเชื่อว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรู้ สามารถสรรสร้างวิถีในการจัดการการเงินของ

ตนเองในทางที่ดีและสืบทอดต่อไป โดยเนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรแบบรายวิชา สามารถที่จะบูรณาการเนื้อหาที่หลากหลายและสามารถประเมินผลได้ด้วยหลายวิธีการ

หลักสูตรอุดมศึกษา

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2562, น.28) ได้กล่าวถึงหลักสูตรอุดมศึกษาว่า หลักสูตรอุดมศึกษาจะเน้นพิเศษไปในเรื่องเนื้อหาและองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวกับเนื้อหา รวมถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะในชีวิตนอกห้องเรียน นอกเหนือจากเนื้อหาแล้ว อาจารย์มีบทบาทน้อย ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกได้โดยเสรี หลักสูตรอุดมศึกษาจึงครอบคลุมถึงตัวเนื้อหา รายวิชาต่างๆ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเป็นสำคัญ และเนื่องด้วยองค์ประกอบของการอุดมศึกษามี 3 ประการคือ คน ความรู้ และสิ่งแวดล้อม งานของหลักสูตรจึงเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1.คน : บทบาทของหลักสูตรคือ การสร้างคน เพื่อให้มีลักษณะดังนี้

1.1 ลักษณะของผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึง (1) การมีงานทำ ไม่ว่างานนั้นจะมีลักษณะอย่างไร (2) การมีความรับผิดชอบ ครอบคลุมถึงความน่าเชื่อถือ มีวุฒิภาวะ รับผิดชอบงานได้ และ (3) การมีงานอดิเรก หมายถึงรู้จักแสวงหาแนวทางที่เป็นอิสระของตนเอง มีกิจกรรมที่เป็นความสนใจเฉพาะตัวซึ่งก่อประโยชน์ ความเพลิดเพลินและความสบายใจให้กับตัวเองได้

1.2 คุณสมบัติของผู้จบปริญญา ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบไปด้วย (1) เป็นผู้ที่มีความรู้ดีทั้งความรู้ทั่วไปและความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพ (2) เป็นคนดีหรือการเป็นคนมีคุณธรรม (3) เป็นผู้มีรสนิยม รู้จักเลือก รู้จักใช้วิจารณญาณในทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

เมื่อนำลักษณะย่อยของลักษณะของผู้ใหญ่ และคุณสมบัติของผู้จบปริญญามาวิเคราะห์ร่วมกันแล้วพบว่าลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และสร้างหลักสูตรอุดมศึกษาดังตาราง 1

ตาราง 1 พื้นฐานการวิเคราะห์และสร้างหลักสูตรอุดมศึกษา

ลักษณะของผู้ใหญ่	คุณสมบัติของผู้จบปริญญา	หลักสูตร
1.มีงานทำ	1.มีความรู้เพื่อประกอบอาชีพ	หลักสูตรวิชาชีพ
2.มีความรับผิดชอบ	2.มีคุณธรรม	หลักสูตรการศึกษาทั่วไป
3.มีงานอดิเรก	3.มีรสนิยมในการเลือก	หลักสูตรวิชาเลือก

ที่มา: ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2562, น.31)

จากตารางอธิบายได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะมีการจัดหลักสูตรออกเป็น 3 ประเภท เพื่อส่งเสริมลักษณะของผู้ใหญ่และคุณสมบัติของผู้ที่จบปริญญา โดยแบ่งเป็น

1. หลักสูตรวิชาชีพเพื่อที่ทำให้ผู้เรียนที่ผ่านหลักสูตรไปแล้วมีความรู้ในการประกอบอาชีพและสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพที่จบการศึกษาได้

2. หลักสูตรการศึกษาทั่วไปเพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่กว้างขวาง ไม่คับแคบเฉพาะวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม และส่งเสริมให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ขึ้น

3. หลักสูตรวิชาเลือกเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวางและแตกต่างกันของผู้เรียน

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการศึกษาทั่วไป เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแนวคิดทางการจัดการการเงินที่กว้างขวางและสามารถรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองได้ในอนาคต

หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2562, น.34) ได้กล่าวถึงหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปว่า เป็นหลักสูตรที่มีการเรียกกันหลายชื่อ โดยบางสถาบันมีความหมายเป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์และสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น วิชาความเป็นอยู่ที่ดีในครอบครัว วิชาการใช้จ่ายใช้สอยเงินทอง ในขณะที่บางสถาบันวิชาศึกษาทั่วไปจะครอบคลุมถึงการเรียนรู้อารยธรรมของมนุษย์ ซึ่งโดยทั่วไปรูปแบบของการศึกษาทั่วไปจะมีอยู่ 5 ลักษณะคือ

1. วิชาผสมผสาน เป็นวิชาที่นักการอุดมศึกษาต้องการให้ผู้เรียนได้เข้าใจ มองเห็นภาพความสัมพันธ์ของสาขาวิชาต่างๆว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยจะรวมเอาทุกวิชาในกลุ่มวิชาใหญ่มารวมผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น วิชาทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีการรวมวิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และครุศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันเป็น 1 วิชา ในขณะที่ก็มีการรวมวิชาทางอารยธรรม และการรวมวิชาวิทยาศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน ในขณะที่บางสถาบันก็รวมวิชาที่เกี่ยวกับสังคมและคนเป็นหลัก เช่น มนุษย์กับศิลปะ สังคมกับเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. วิชาเบื้องต้น เป็นวิชาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนในสาขาหนึ่งได้มีโอกาสทำความเข้าใจและรู้จักสาขาวิชาอื่นด้วย เพื่อจะไม่ยึดถือในอาชีพของคนและเข้าใจในอาชีพอื่นมากขึ้น สามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น เช่น กำหนดให้ผู้เรียนเลือกลงทะเบียนวิชาพื้นฐาน หรือวิชาเบื้องต้นในสาขาอื่น 1-2 วิชา เช่น นักศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์จะต้องลงทะเบียนวิชาทาง

สังคมศาสตร์บางวิชา เช่น เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น หรือรัฐศาสตร์เบื้องต้น ทั้งนี้รวมไปถึงวิชาปรัชญาเบื้องต้น จิตวิทยาทั่วไป เป็นต้น

3.วิชาเฉพาะ เป็นวิชาของสาขาอื่นที่สร้างขึ้นเฉพาะเพื่อสาขาของตนเอง โดยไม่ต้องการความเข้มข้นทางวิชาการเท่ากับสาขาวิชาอื่นนั้น เช่น คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ต้องการให้นักศึกษาเรียนวิชาจิตวิทยา แต่ก็ไม่ต้องต้องการความลึกซึ้งเท่ากับนักศึกษาสาขาจิตวิทยาเรียน จึงสร้างวิชาจิตวิทยาสำหรับนักศึกษาพาณิชยศาสตร์และการบัญชีขึ้นมาใหม่ หรือวิชาภาษาอังกฤษที่เป็น วิชาภาษาอังกฤษเฉพาะของสาขาวิชาตัวเอง หรือบางสถาบันให้เรียนวิชาที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น วิชาความเป็นอยู่อันดีในครอบครัว วิชาการซื้อของ วิชาการใช้เงิน ซึ่งมักเรียกวิชาเหล่านี้ว่าเป็นวิชาความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต

4.วิชาสัมมนา เป็นวิชาที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โดยเชื่อในการที่อาจารย์และนักศึกษามีโอกาสพบปะสังสรรค์และได้พูดคุยกันในเรื่องของวิชาความรู้บ่อยๆ ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้น เป็นการฝึกทักษะการคิด การให้เหตุผลและการอภิปราย โดยมีหลักการคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พบปะและพูดคุยกับอาจารย์ให้มากที่สุด ซึ่งข้อดีคือเกิดการสร้างความสัมพันธ์อันดี และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น แต่ก็ต้องระวังข้อเสียในประเด็นที่อาจารย์อาจจะไม่เข้าใจ และกลับไปสอนด้วยวิธีบรรยายแบบเดิม

5.วิชาสัมพันธ์ เป็นวิชาสัมพันธ์กับสังคมหรือท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งจะมีในประเทศกำลังพัฒนาที่ใช้แต่หนังสือหรือความรู้ของประเทศอุตสาหกรรม แต่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวของสังคมหรือท้องถิ่นของตนเอง จึงต้องมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและท้องถิ่นแยกเฉพาะออกมา โดยเป็นความรู้ในเรื่องของค่านิยม ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นต้น โดยอาจจัดการเรียนการสอนโดยให้นักศึกษาลงทะเบียนแล้วจัดบรรยาย อภิปรายพิเศษ หรือจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ไปร่วมกิจกรรมและคลุกคลีกับผู้คนในพื้นที่ โดยบางประเทศก็กำหนดเป็นเงื่อนไขในการจบการศึกษา เพื่อให้บัณฑิตได้รับประสบการณ์ตรงและคุ้นเคยกับสภาพปัญหาที่มีอยู่จริง

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการศึกษาทั่วไป และมีลักษณะเป็นวิชาเฉพาะ เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องทางการเงินซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของราล์ฟ ไทเลอร์

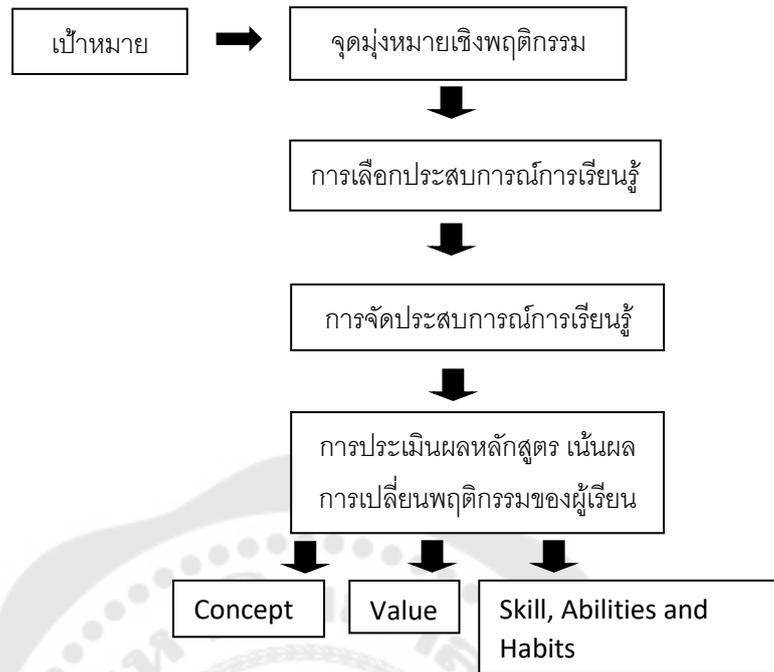
ไทเลอร์ได้อธิบายกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ผู้ที่พัฒนาหลักสูตรตอบคำถามที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 4 ข้อดังนี้ (Tyler, 1949, p.3; ไทเลอร์ และ หอม, 1991, น.9; ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.7)

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถานศึกษาควรจัดเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุ
2. สถานศึกษาควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้
3. สถานศึกษาจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
4. สถานศึกษาจะประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นอย่างไร จึงจะรู้ว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์นั้น ต้องดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังนี้

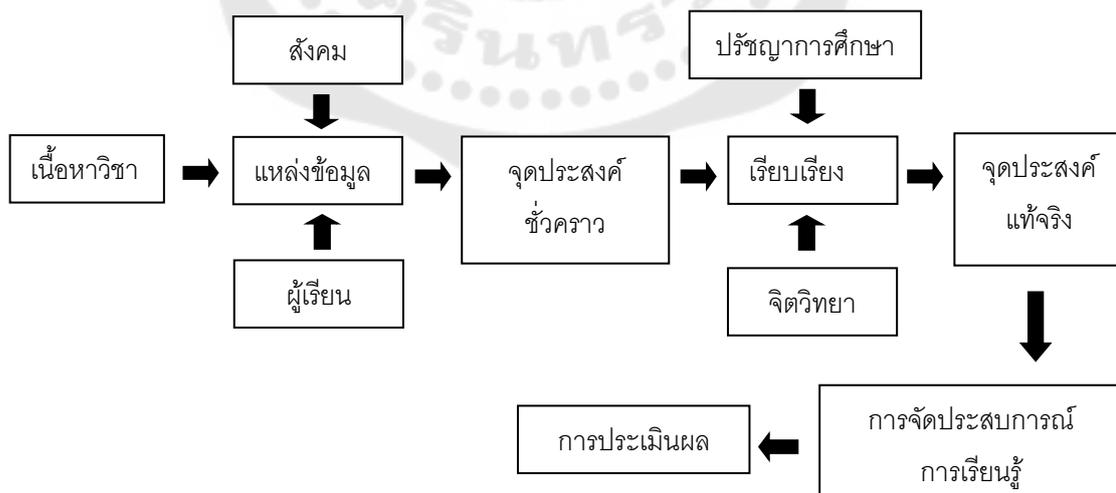
1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. การเลือกเนื้อหาวิชา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผลหลักสูตร

ในขณะที่ประสิทธิผลของหลักสูตร สามารถพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดรวบยอด ค่านิยม และทักษะของผู้เรียน ซึ่งวาริรัตน์ แก้วอุไร (2564, น.131) สรุปดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ในขณะที่ ออนสไตน์ได้แสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ออกมาเป็นลักษณะของแผนผังดังนี้ (Ornstein, 2013, p.182)

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนผังการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของฮิลดา ทาบา

ทาบามีแนวคิดว่าคุณครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จึงควรเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.8) โดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน (Taba, 1962, p.12) คือ

1. ศึกษาความต้องการ ด้วยการสำรวจปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของสังคมและผู้เรียน
 2. กำหนดจุดมุ่งหมายให้ครอบคลุมและชัดเจน หลังจากทราบความต้องการและความจำเป็นของสังคมและผู้เรียนแล้ว
 3. คัดเลือกเนื้อหา ที่น่าเชื่อถือและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัย และความสามารถของผู้เรียน
 4. จัดรวบรวมเนื้อหา ที่คำนึงถึงความต่อเนื่อง ความยากง่าย วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
 5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายที่กำหนด
 6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นลำดับต่อเนื่อง ตามเนื้อหาและสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน
 7. กำหนดแนวทางและวิธีการประเมิน เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยกำหนดวิธีการประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- ซึ่งชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น.82) ได้สรุปแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบาออกมาเป็นแผนผังดังนี้

ภาพประกอบ 4 แผนผังการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

อนสไตน์ได้กล่าวว่าผู้พัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันยังใช้หลักการพัฒนาหลักสูตรของทาบาอยู่ โดยยังทำตามขั้นตอนในข้อ 1. การวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน ข้อ 2. การพัฒนาจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ข้อ 5. และข้อ 6. การจัดการเรียนการสอนและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนรู้ และข้อ 7. การประเมินผู้เรียนและความสำเร็จโดยรวมของการใช้หลักสูตร (Ornstein, 2013, p.183)

3. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซลเลอร์และคณะ

เซลเลอร์และคณะได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆดังนี้ (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2553, น.9)

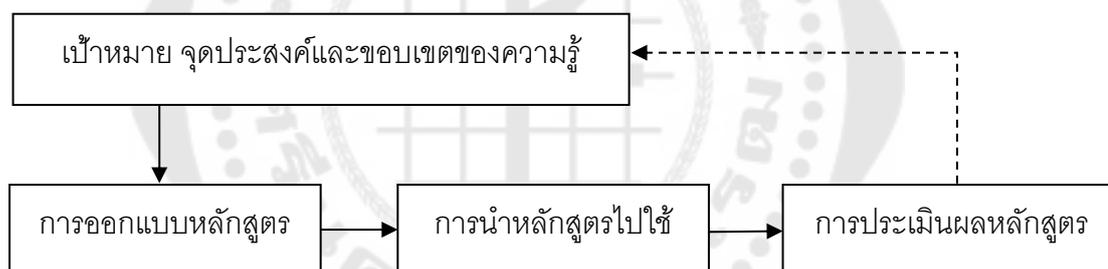
1. การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตความรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องสำรวจข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆเช่น สภาพแวดล้อมของสังคมทั้งใน

ด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความต้องการและความคาดหวังของสังคม ความต้องการของผู้เรียน ปรัชญาทางการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมากำหนดเป็นเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตของความรู้

2. การออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ โดยขั้นตอนต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตของความรู้

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดวิธีการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ ขอบเขตของความรู้และเนื้อหาสาระ

4. การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกเทคนิควิธีการประเมินผล เพื่อเป็นการตัดสินใจในคุณภาพและความสำเร็จของหลักสูตร จากขั้นตอนดังกล่าวสามารถนำมาเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แผนผังการพัฒนาหลักสูตรของเซลล์อร์และคณะ

จากภาพประกอบ 5 จะเห็นว่าเซลล์อร์และคณะได้กำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือมีการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรไว้ก่อน แล้วจึงออกแบบหลักสูตร หลังจากนั้นก็นำหลักสูตรไปใช้ และมีการประเมินหลักสูตรในตอนท้ายเพื่อนำผลการประเมินที่ได้กลับไปปรับปรุงและกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตการเรียนรู้อีกครั้งเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพสูงขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, น.83)

4. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา (Oliva, 2013, p.112-115)

โอลิวาได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ 12 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ปรัชญาการศึกษา จากการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและสังคม
2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ความต้องการของผู้เรียน และความเร่งด่วนของเนื้อหาที่ต้องสอน
3. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อ 1. และข้อ 2.
4. กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร
5. กำหนดโครงสร้างหลักสูตร และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้
6. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน
7. กำหนดจุดประสงค์การสอนในแต่ละรายวิชา
8. เลือกกลยุทธ์ในการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
9. เลือกวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม
10. นำกลยุทธ์การสอนที่เลือกไว้ไปปฏิบัติจริง
11. ประเมินผลการสอน
12. ประเมินหลักสูตร

5. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.57) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และการออกแบบหลักสูตรขึ้น โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ
2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชาโดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง ตามที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการแก้ไขปรับปรุง โดยปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษา สนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป โดยแบ่งกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

5.1 แปลงหลักสูตรไปสู่การสอนด้วยการจัดทำวัสดุประกอบหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เช่น บุคลากร วัสดุ การบริการต่างๆ โดยอบรมผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ สื่อการสอน รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 ผู้สอนทำหน้าที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผลเพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตร แล้วดำเนินการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

6. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของธำรง บัวศรี

ธำรง บัวศรี (2542, น.152) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรต้นแบบ โดยการยกร่างหลักสูตรขึ้นมา โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 1.3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร
 - 1.4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
 - 1.5 การเลือกเนื้อหา
 - 1.6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 1.8 การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน

1.9 การประเมินผลการเรียนรู้

1.10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

2. นำหลักสูตรต้นแบบไปทดลอง ทดสอบ
3. แก้ไขหลักสูตรต้นแบบดังกล่าวจนกลายเป็นหลักสูตรแม่บท
4. นำหลักสูตรแม่บทไปใช้
5. ประเมินผลหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่อดีต มีผู้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมาอย่างหลากหลายทั้งผู้ที่ยังดำเนินตามแนวคิดของไทเลอร์ หรือผู้ที่ประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวแล้วพบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสามารถแยกเป็นขั้นตอนหลักได้ 8 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิรมล ศตวุฒิ (2554, น.22); มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2551, น.56); ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2553, น.13) ดังนี้

1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียน สังคม และเนื้อหาความรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นหลักการและจุดมุ่งหมาย หลักการจะแสดงถึงปรัชญาและเป้าหมายของหลักสูตร ส่วนจุดมุ่งหมายจะบอกคุณลักษณะของผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรว่าจะมีความรู้ ทักษะอะไร มีเจตคติอย่างไร
3. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ กำหนดขอบข่ายและลำดับขั้นของเนื้อหาสาระ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่
5. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรไปตรวจสอบความเหมาะสม ถูกต้อง สอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำผลการตรวจสอบคุณภาพมาปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตรให้ดีขึ้นก่อนนำไปใช้

6. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำโครงร่างหลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพ และแก้ไขแล้วไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยใช้วิธีการต่างๆที่มั่นใจได้ว่ามีความเหมาะสม

7. การประเมินหลักสูตร เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร

8. การปรับปรุงหลักสูตรจากผลการประเมิน

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น.51); วารินทร์ แก้วอุไร (2564, น.142-145) ได้อธิบายถึงการออกแบบหลักสูตรว่า เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยการออกแบบหลักสูตรจะเกิดหลังจากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยการออกแบบหลักสูตรแบบรายวิชานั้น ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องพิจารณาความสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยพิจารณาขอบเขตการจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้ต่อเนื่องกัน และจัดเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ขั้นสูงรวมทั้งประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, น.55)

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาอะไร ทั้งในส่วนที่เป็นความรู้พื้นฐานและส่วนที่สามารถนำไปใช้ได้ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

2. กำหนดโครงสร้างและเนื้อหาสาระ ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องกำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาและจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้ต่อเนื่อง โดยผู้ออกแบบหลักสูตรมักเป็นผู้เชี่ยวชาญในรายวิชานั้นๆ หรือต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญในรายวิชานั้นๆมาร่วมเป็นคณะทำงานในการออกแบบหลักสูตร เพราะผู้เชี่ยวชาญจะเชี่ยวชาญว่าควรจัดเนื้อหาอะไรและจัดลำดับเนื้อหาดังกล่าวอย่างไร โดยประเด็นที่ผู้ออกแบบหลักสูตรจะต้องนำมาใช้ในการจัดทำเนื้อหาวิชามีดังนี้

2.1 การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชา โดยผู้ออกแบบหลักสูตรต้องคำนึงถึงรายละเอียดของตัวผู้เรียน เช่น อายุ วุฒิภาวะ ความรู้พื้นฐาน ความสามารถ และระดับขั้นของผู้เรียน ซึ่งปัญหาที่พบในการกำหนดเนื้อหาวิชาคือ ผู้ออกแบบมักจัดเนื้อหาวิชาในลักษณะที่เต็มรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียนว่าจะสามารถรับเนื้อหาทั้งหมดได้หรือไม่ ผู้ออกแบบหลักสูตรจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. วุฒิภาวะของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียน ความสามารถของผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน

2. คุณค่าของเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ประโยชน์

3.ความยากง่ายของเนื้อหาวิชา

4.ความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึกของเนื้อหาวิชา

5.ความทันสมัยของเนื้อหาวิชา

6.ความเป็นสากลของเนื้อหาวิชานั้นๆ

2.2 การจัดลำดับเนื้อหาวิชา โดยผู้ออกแบบเนื้อหาวิชามักมีคำถามหรือประเด็นที่ต้องอภิปรายกันว่า จะจัดลำดับเนื้อหาวิชาอย่างไร ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจัดลำดับเนื้อหาวิชามักจะเลือกวิธีการต่อไปนี้หรือผสมผสานวิธีการเหล่านั้นคือ

1.การจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปสู่ยาก

2.การจัดลำดับเนื้อหาวิชาจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อยหรือจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม

3.การจัดลำดับเนื้อหาวิชาตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนและหลัง หรือจัดเนื้อหาที่เป็นปัญหาก่อนแล้วจึงจัดเนื้อหาที่ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเหล่านั้น

4.การจัดลำดับเนื้อหาตามลำดับของเหตุการณ์หรือกาลเวลาเช่น วิชาประวัติศาสตร์

5.การจัดลำดับเนื้อหาจากเรื่องที่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว

3.การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากหลักสูตรรายวิชาถือว่าความรู้ที่ได้จากการเรียนเนื้อหาวิชาคือเป้าหมายสูงสุด ดังนั้นวิธีการถ่ายทอดจึงเป็นเรื่องสำคัญ ยกตัวอย่างการสอนเช่น การสอนโดยใช้วิธีการบรรยาย การสาธิต การตั้งคำถาม และเพื่อให้การสอนของผู้สอนถูกต้อง การจัดหลักสูตรแบบรายวิชานี้จึงมักใช้เอกสาร ตำรา แบบเรียน ประกอบการสอนซึ่งอาจสร้างปัญหาการยึดเนื้อหาในตำรามากเกินไปจนไม่คำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน

4.การประเมินผล เนื่องจากผู้ออกแบบหลักสูตรมักเน้นเนื้อหาสาระ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งถ่ายทอดสาระการเรียนรู้ หรือเน้นด้านพุทธิพิสัยมากกว่าด้านทักษะพิสัย และจิตพิสัย การประเมินหลักสูตรจึงมักเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์มากกว่าการวัดด้านอื่นๆ

แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์

จากทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยมจะพบว่า มีจุดเน้นที่การคิด ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดที่ใช้พื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยมดังกล่าวจนพบว่า มีแนวคิดหนึ่งที่เกิดขึ้นทางศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ นั่นคือแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์

ความเป็นมาและความหมายของการคิดเชิงกลยุทธ์

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการคิดเชิงกลยุทธ์ดังต่อไปนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553, น.18) ได้ให้ความหมายของการคิดเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นความสามารถในการกำหนดแนวทางที่ดีที่สุด ภายใต้สภาวะต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การคิดเชิงกลยุทธ์มีลักษณะเป็นกระบวนการความคิด โดยเกิดขึ้นเมื่อมีบางอย่างที่ต้องการทำให้สำเร็จ เช่น ต้องการชนะการแข่งขัน การแก้ปัญหาให้สำเร็จ เป็นต้น โดยการการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องมีการกำหนดทางเลือกที่คิดว่ามีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยต้องประเมินกำลังความสามารถของตนเอง ประเมินสภาพแวดล้อม รวมทั้งต้องสามารถคาดการณ์อนาคตที่อาจเกิดขึ้น แล้วจึงกำหนดทางเลือกกลยุทธ์ที่คิดว่ามีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้

สุวิทย์ มูลคำ (2557, น.11) กล่าวว่า การคิดเชิงกลยุทธ์หมายถึงความสามารถในการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด และมีความยืดหยุ่น พลิกแพลงได้ภายใต้สภาวะการณ์ต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

อุทัย ดุลยเกษม (2558, น.141) ได้ให้ความหมายของการคิดเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นการคิดถึงแนวทางในการบรรลุจุดหมายของสิ่งที่ต้องการกระทำ โดยที่ผู้คิดจะต้องคิดโดยพิจารณาถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการจะกระทำอย่างรอบด้าน ทั้งเงื่อนไขภายในและภายนอก และจะต้องพิจารณาถึงความเป็นพลวัตของเงื่อนไขเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เห็นถึงทั้งข้อจำกัดและศักยภาพของเงื่อนไขเหล่านั้นอย่างชัดเจนก่อนที่จะคิดถึงแนวทาง เพราะแนวทางแนวทางที่จะนำไปใช้ในการกระทำจะอยู่ในบริบทของเงื่อนไขเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้การคิดเชิงกลยุทธ์จึงมีนัยว่าเป็นการคิดอย่างแยกคาง และมีความยืดหยุ่นที่ไล่ไว้ด้วย

ไพโรจน์ ปิยะวงศวัฒนา (2559, น.38) กล่าวว่า การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นการตั้งโจทย์เพื่อตอบคำถามสำหรับอนาคต ในการสร้างความสามารถเพื่ออนาคต

ประวิติ เพ็ชรเจริญ (2553) กล่าวว่า การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถที่แสดงผ่านการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถแจกแจงประเด็นปัญหาออกมาอย่างเป็นระบบ ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด และยังสามารถอธิบายให้คนรอบข้างเข้าใจได้อย่างชัดเจน

ทิสนา แชมมณี (2543, น.97) กล่าวว่า การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ หมายถึงการรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการการกระทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินการคิดของตนเองและใช้ความรู้นั้นในการควบคุมหรือปรับการกระทำของตนเอง

สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2560, น.6) กล่าวว่าความคิดเชิงกลยุทธ์คือ กลไกในการพัฒนาขีดความสามารถหรือศักยภาพแห่งการแข่งขันของบุคคล โดยมีระบบคิดที่ลุ่มลึกและทันเกม

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของความคิดเชิงกลยุทธ์ว่า เป็นกระบวนการคิดในการกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยเริ่มจากการคิดประเมินสถานการณ์หรือสถานภาพของตัวเองเพื่อดูโอกาสและความเป็นไปได้ จากนั้นจึงคิดและรวบรวมทางเลือกต่างๆที่เป็นไปได้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น โดยจะต้องคาดการณ์เงื่อนไขและผลที่จะเกิดจากการเลือกทางเลือกต่างๆนั้นได้ เพื่อสุดท้ายจะได้เลือกทางเลือกที่คิดว่าดีและเหมาะสมกับตัวเอง โดยสามารถปรับเปลี่ยนทางเลือกให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้

สาระสำคัญของการคิดเชิงกลยุทธ์

แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ความคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้นำองค์กรหรือบุคลากรขององค์กรเป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดทางด้านบริหารธุรกิจที่นำมาใช้ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันระหว่างองค์กรต่างๆ รวมไปถึงความท้าทายในการประกอบธุรกิจที่มีความซับซ้อนมากในปัจจุบัน แต่ถึงแม้ว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์จะมีความสำคัญมากแต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะประสบความสำเร็จในทุกกรณี เนื่องจากกลยุทธ์ไม่ใช่กระบวนการที่อาศัยหลักของความสมเหตุสมผลเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยศิลปะของการตีความสถานการณ์และความเข้าใจบริบทของการแข่งขันอย่างเป็นทางการ ซึ่งก็คือการคิดเชิงกลยุทธ์นั่นเอง (สืบวงศ์ กาพวงศ์, 2559, น.59)

สุวิทย์ มูลคำ (2557, น.12) ได้จำแนกลักษณะของการคิดเชิงกลยุทธ์ออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

- มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน
- มีลักษณะเป็นกระบวนการ
- มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก
- มีการประเมินสถานภาพทั้งของตนเองและสภาพแวดล้อม
- การคาดการณ์อนาคต
- มีการหาทางเลือกและประเมินทางเลือกก่อนดำเนินการ
- มีการวางแผนอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน
- มีความยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงหรือพลิกแพลงได้ตามสถานการณ์

- เป็นการคิดเชิงรุกเชิงรับก็ได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553, น.13)ได้อธิบายลักษณะของความคิดเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1. มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือที่เรียกว่าเป็นชุดความคิด คือคิดตั้งแต่เริ่มต้นจนบรรลุเป้าหมายไว้ล่วงหน้า ก่อนลงมือดำเนินการ จากสถานะปัจจุบันจนบรรลุเป้าหมายหรือสถานะที่พึงประสงค์ในอนาคต โดยเริ่มจากการมีเป้าหมายบางอย่างที่ต้องทำให้สำเร็จ จากนั้นจึงหาวิธีดำเนินการไปสู่เป้าหมาย โดยมีการวางแผนเกี่ยวกับทิศทางและวิธีการปฏิบัติต่างๆ ที่น่าจะนำไปสู่เป้าหมายได้มากที่สุด

2. มีการวิเคราะห์และประเมินสถานะ ก่อนที่จะเลือกวิธีการดำเนินการใดๆ โดยจะมีทั้งการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อดูว่าจะมีศักยภาพในการบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ มีจุดแข็งใดที่เป็นโอกาสให้ประสบความสำเร็จ มีจุดอ่อนใดบ้างที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จล้มเหลว ในขณะที่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก็เพื่อที่จะประเมินโอกาสหรืออุปสรรคที่จะทำให้ไปถึงเป้าหมายหรือไม่ถึงเป้าหมาย

3. มีการคาดการณ์อนาคต ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงจุดอ่อนซึ่งจะเป็นมูลเหตุก่อให้เกิดการสูญเสียต่างๆ และจุดแข็งซึ่งจะทำให้เห็นโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของตน และคาดคะเนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องว่าจะเป็นอย่างใดในอนาคต เพื่อค้นหาโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเพื่อระมัดระวังหรือหลบหลีกได้ทันหากสิ่งไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น

4. มีการหาทางเลือกและประเมินทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการ เพราะการตัดสินใจพลาดอาจส่งผลให้ไปไม่ถึงเป้าหมาย เสียเวลาและทรัพยากรในการแก้ปัญหา ดังนั้นจึงต้องพยายามหาทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือก และประเมินทางเลือกนั้นก่อนนำไปใช้จริง โดยพิจารณาผลดี ผลเสียของทางเลือกแต่ละทางเลือก โอกาสในการเกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด และเลือกทางที่มั่นใจในผลลัพธ์ที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด และคิดว่าน่าจะเป็นทางเลือกที่นำไปสู่ความสำเร็จมากที่สุด

5. มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อได้ทางเลือกต่างๆที่นำไปสู่เป้าหมาย จะมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน รู้ว่าเวลาใดควรทำอะไร ที่ไหน อย่างไร อาจมีการกำหนดเป้าหมายย่อยๆ หลากๆเป้าหมายที่ต้องทำให้สำเร็จทั้งหมด เป้าหมายใหญ่จึงบรรลุ การคิดเชิงกลยุทธ์ในเรื่องเล็กๆ อาจเป็นการวางแผนในความคิด ส่วนเรื่องใหญ่ๆเช่น การวางแผนกลยุทธ์ในระดับองค์กร จะประกอบด้วยปัจจัยสำคัญสองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป้าหมายหรือจุดหมายที่ต้องการไป

ถึง และส่วนที่สอง วิธีทางหรือแนวปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายนั้น แผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จะนำไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ โดยจะเขียนออกมาเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน

6. มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ แผนกลยุทธ์หรือทางเลือกกลยุทธ์สามารถ ยืดหยุ่นพลิกแพลงหรือเปลี่ยนแปลงได้ โดยในระหว่างดำเนินการจะต้องประเมินสถานการณ์อยู่เสมอ เนื่องจากอาจมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้ และแผนการจะต้องมีความยืดหยุ่นพลิกแพลงได้ ตามความเหมาะสม นักคิดเชิงกลยุทธ์จะต้องมีความว่องไวและเฉียบคมในการประเมิน สถานการณ์ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะกระทบต่อ เส้นทางสู่เป้าหมายอย่างไรบ้าง เพื่อหาจังหวะและฉวยโอกาสจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปหรือ หลบหลีกได้ทัน เมื่อมีภัยอันตรายกล้ำกรายมาแบบกะทันหัน มีการคิดหาทางเลือกอื่นๆสำรองไว้ สำหรับสถานการณ์ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น

7. มีความจดจ่อที่เป้าหมาย ในระหว่างดำเนินการ นักคิดเชิงกลยุทธ์จะต้อง มุ่งมั่นและจดจ่ออยู่กับอนาคต พยายามหาทางยึดเป้าหมายให้สำเร็จ ไม่ยึดติดกับความสำเร็จที่ ผ่านมา หรือเสียใจกับความล้มเหลวที่ไม่น่าเกิดขึ้น แต่มองไปข้างหน้าเพื่อหาทางที่ดีที่สุดสู่ เป้าหมายที่วางไว้

ขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์

สืบวงศ์ กาฬวงศ์ (2559, น.65-71) กล่าวว่า การบ่มเพาะสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์สามารถทำได้จาก 4 แนวทางคือ แนวทางที่ 1 การพัฒนาความเข้าใจ แนวทางที่ 2 การฝึกปฏิบัติการวางแผนอย่างมีเหตุผล แนวทางที่ 3 การบรรลุผลแห่งลำดับขั้นของความท้าทาย และ แนวทางที่ 4 คือ การฝึกทักษะการวางตำแหน่งองค์กร ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยเลือกในการวิจัยครั้งนี้ โดยแนวทางดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยการพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน 4 ประการ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์ที่สามารถปฏิบัติจริงและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการคือ

1. ทักษะการตั้งกรอบเป้าหมาย (Framing Skill)
2. ทักษะการระบุมุมความคิดรวบยอด (Conceptual Skill)
3. ทักษะการคิดอย่างมีตรรกะ (Logical Thinking Skill)
4. ทักษะการวางตำแหน่ง (Positioning Skill)

โดยหลักการในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จโดยทั่วไป ผู้กำหนดกลยุทธ์จะต้องระบุให้ชัดเสียก่อนว่าปัญหาหรือความต้องการที่เผชิญคืออะไร มีขอบเขต กระทบกว้างขวางเพียงใดและขอบข่ายของการแก้ปัญหานั้นครอบคลุมประเด็นใดบ้าง นั่นคือต้อง

มีกรอบ(Frame) ที่ถูกต้อง ดังนั้นทักษะการตั้งกรอบเป้าหมาย (Framing Skill) จึงเป็นทักษะพื้นฐานประการแรกของการคิดเชิงกลยุทธ์

ทักษะการระบุความคิดรวบยอด(Conceptual Skill) คือขั้นตอนที่ผู้กำหนดกลยุทธ์จะต้องระบุว่า จะเสนอคุณค่าอะไร โดยคุณค่านี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของการกำหนดกลยุทธ์

ทักษะการคิดอย่างมีตรรกะ (Logical Thinking Skill) จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการทำให้บรรลุเป้าหมายด้วยวิธีการที่สมเหตุสมผล สามารถพยากรณ์แนวโน้มของเหตุการณ์ได้ ทักษะการคิดอย่างมีตรรกะนี้จึงเป็นความสามารถในการอนุมานและเข้าใจถึงความเป็นเหตุเป็นผลของประเด็นต่างๆ ตลอดจนสามารถออกแบบวิธีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสร้างสรรค์

ทักษะการวางตำแหน่ง (Position Skill) เป็นทักษะในการกำหนดสถานการณ์ เวลา ที่สามารถสร้างความได้เปรียบ การวางตำแหน่งจึงเสมือนกลยุทธ์ที่เลือกแล้วว่าจะใช้จุดแข็งหรือโอกาสเพื่อสร้างความได้เปรียบในเรื่องใด

สุวิทย์ มูลคำ (2557, น.19) กล่าวถึงขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์ว่ามีลำดับดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอก และรู้จักอนาคต
3. ประเมินสถานการณ์
4. กำหนดกลยุทธ์
5. เลือกกลยุทธ์จากการทดสอบหรือการประเมิน
6. วางแผนสู่การปฏิบัติ
7. ดำเนินการ
8. ประเมินผล

ถึงแม้ว่าขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะแตกต่างกัน แต่ก็ถือว่ามี ความใกล้เคียงกันและสัมพันธ์กันอยู่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอนในการคิดเชิงกลยุทธ์จนออกมาเป็นขั้นตอนหลักๆ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายถึงสิ่งที่ต้องการและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของตัวเอง
2. ประเมินสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. กำหนดทางเลือกหรือกลยุทธ์
4. เลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสม และกำหนดเป็นแผนปฏิบัติได้

การสอนในระดับอุดมศึกษา

มีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงการสอนในระดับอุดมศึกษาอยู่หลายท่าน ยกตัวอย่างเช่น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557, น.21) ได้กล่าวถึงการสอนในระดับอุดมศึกษาว่าประกอบด้วยเทคนิคการสอนหลัก เทคนิคการสอนเสริม และเทคนิคการสอนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกการสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย และการสอนแบบฝึกปฏิบัติ มาอธิบายซึ่งอยู่ในเทคนิคการสอนหลักของการสอนระดับอุดมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่เก่าแก่ที่สุด และได้รับคำวิจารณ์มากที่สุด เนื่องจากเป็นการสื่อสารทางเดียวจากผู้สอนไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนน้อย ทำได้เพียงการฟัง การจดและจำเป็นสำคัญ แต่ในระยะหลังเมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้น การสอนแบบบรรยายก็น่าสนใจมากขึ้นเนื่องจากการใช้การบรรยายผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจาก คอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์

การสอนแบบบรรยายจะให้ผลดีในแง่ของการให้ข้อมูล ความรู้ และความคิดกับ ผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจนและตรงประเด็น ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีแหล่งการเรียนรู้จำนวนมากให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า แต่บางทีข้อมูลที่ได้รับอาจกระจัดกระจาย ไม่ตรงประเด็น การบรรยายก็จะช่วยผู้เรียนได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น ถูกต้อง และกลับกรองจากผู้สอนแล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้เข้าใจในเนื้อหาอย่างรวดเร็ว เหมาะสมสำหรับการไปศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

กระบวนการสอนแบบบรรยายประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 ทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นต้องการผลิตหรือสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะอย่างไร ในรายวิชาที่สอนนั้นมีจุดมุ่งหมายเฉพาะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาใดบ้าง สอดคล้องกับหลักสูตรโดยรวมอย่างไร

1.2 ทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่สอนว่ามีรายละเอียดของจุดมุ่งหมายอย่างไร ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องอะไร มีรายละเอียดมากน้อยแค่ไหน

1.3 คัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะบรรยายให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเนื้อหานั้นต้องเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนควรจะต้องรู้ และผู้สอนควรต้องรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ด้วยมิฉะนั้นแล้วผู้สอนต้องหาความรู้เพิ่มเติม

1.4 คำนวณเนื้อหากับเวลาให้ทันพอดี และสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติและพื้นฐานของผู้เรียนในแต่ละชั้นปี

1.5 เตรียมเนื้อหาที่ผู้สอนย่อยแล้ว ไม่ใช่เนื้อหาตามหนังสือหรือเอกสารทั้งหมด แต่ควรเป็นเนื้อหาที่ผู้สอนได้วิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบแล้วว่าเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องประเมินวิเคราะห์จากเอกสารต่างๆ แล้วจัดเป็นระบบขั้นตอนต่อเนื่องกัน

1.6 เตรียมตัวอย่างหรือเรื่องประกอบ เพื่อเสริมความเข้าใจจากการบรรยาย และลดความน่าเบื่อจากการบรรยายลง ทำให้ผู้เรียนติดตามอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว

1.7 หาตัวอย่างที่สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้สื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และไม่เสียภาพลักษณ์ของผู้สอนด้วย

1.8 สรุปประสบการณ์ตรงของผู้สอน เพื่อจะได้สอนได้อย่างสนุกสนาน และมีตัวอย่างชัดเจน หรือหากไม่มีประสบการณ์ตรงก็ควรยกตัวอย่างประสบการณ์ตรงของผู้อื่น หรือเชิญวิทยากรพิเศษ ยกกรณีศึกษา ยกตัวอย่างที่ผู้อื่นเผชิญมาประกอบ

1.9 เตรียมกิจกรรมประกอบ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลายๆอย่าง และเป็น การเปลี่ยนบรรยากาศให้กับผู้เรียน สร้างความสนุกเพลิดเพลินในชั้นเรียน โดยผู้สอนต้องวางแผน เช่น ให้ผู้เรียนร่วมตั้งคำถามและตอบคำถามในช่วงเวลาใด ให้คุณภาพประกอบในเวลาใด เป็นต้น

1.10 เตรียมบรรยากาศทุกครั้งที่จะสอน เนื่องจากบางครั้งผู้สอนอาจลืม เนื่องจากสอนเรื่องเดิมอยู่เป็นประจำ แต่เมื่อวันเวลาเปลี่ยนไป เหตุการณ์ต่างๆก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

2. การดำเนินการ

2.1 บรรยายตามโครงร่างมากกว่าพูดตามหนังสือ ซึ่งหมายถึงผู้สอนต้องมีการเตรียมโครงร่างการบรรยาย รวมทั้งเอกสารประกอบ เพื่อจะได้รู้ว่าจะบรรยายเนื้อหาตามหัวข้ออะไร ใช้เอกสารประกอบเล่มใด นอกจากนั้นแล้วในโครงร่างการบรรยายควรจะระบุด้วยว่าในช่วงเวลาใดผู้สอนจะต้องทำอะไร เช่น ทำสัญลักษณ์ว่า ช่วงนี้จะถามผู้เรียนว่าอย่างไร ช่วงนี้ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไร ช่วงนี้แจกเอกสารเพื่อให้ผู้เรียนตอบอะไร เป็นต้น

2.2 บรรยายให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันในแต่ละชั่วโมง โดยสังเกตจำนวนผู้เข้าเรียนและความพร้อมของผู้เรียน แล้วเริ่มต้นทักทายหรือมีกิจกรรมบางอย่างจึงจะดำเนินการบรรยายก่อนที่จะทำการสรุปในช่วงท้ายชั่วโมงการสอนและพูดถึงแนวทางการเรียนการสอนในครั้งถัดไปด้วย

2.3 ดูแลบุคลิกให้เรียบร้อย ทั้งในเรื่องการแต่งกาย ท่าทางการสอน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความน่ารำคาญและความเบื่อหน่ายของผู้เรียนได้

2.4 ยกประเด็นที่จะย้ำหรือเน้น ระหว่างการบรรยายด้วยสื่อการสอนที่ผู้สอนเตรียมหรือการแจกเอกสารหัวข้อให้ผู้เรียนได้จดประเด็นสำคัญในเอกสารนั้น

2.5 สังเกตชั้นเรียนอยู่เสมอว่าบรรยากาศของชั้นเรียน ความสนใจของผู้เรียนเป็นอย่างไร และผู้สอนควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมในชั้นเรียนเมื่อผู้เรียนเริ่มขาดความสนใจในการเรียน

2.6 สร้างความหลากหลายในการบรรยาย ไม่ว่าจะเป็นการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาในชั้นเรียนบ้าง หรือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบรรยายด้วยการมอบหมายให้เป็นผู้บรรยายร่วมหน้าชั้น ทั้งแบบเดี่ยวหรือแบบกลุ่ม หรือจัดเป็นการอภิปรายหรือสถานการณ์จำลอง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วผู้สอนอาจใช้ภาพยนตร์ วัสดุทัศนที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหามาใช้ประกอบการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริง

2.7 เลือกรูปแบบในการบรรยาย ที่ไม่ใช่การพูดไปเรื่อยๆของผู้สอน โดยอาจจะเลือกรูปแบบของการบรรยายที่มีความหลากหลายเช่น การบรรยายแบบธรรมดา การบรรยายเชิงปัญหา การบรรยายเชิงเปรียบเทียบ การบรรยายเชิงเชื่อมโยง การบรรยายเชิงหัวข้อหลัก หรือการบรรยายเชิงกรณีศึกษา เป็นต้น

3. การประเมิน

3.1 การประเมินผู้เรียน หมายถึง การสังเกตผู้เรียนระหว่างที่บรรยาย และการประเมินหลังจบการเรียนการสอน โดยการสังเกตผู้เรียนระหว่างการบรรยายจะทำให้ผู้สอนสังเกตได้ว่าผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่บรรยายหรือไม่ รู้สึกเบื่อหน่ายกับการสอนหรือไม่ เพื่อที่ผู้สอนจะได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะที่การประเมินหลังจบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ทำด้วยวิธีการสอบหรือการมอบหมายให้ทำรายงาน ซึ่งผู้สอนไม่ควรใช้คำถามที่เป็นความจำเพียงอย่างเดียว แต่ควรถามถึงความคิดของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตัวเองได้ด้วย

3.2 การประเมินผู้สอน หมายถึงการประเมินด้วยตัวผู้สอนเอง หรือให้ผู้เรียนได้ประเมินผู้สอน โดยเมื่อเสร็จการบรรยายแต่ละครั้ง ผู้สอนควรประเมินการบรรยายของตนเองโดยการพิจารณาจากความสนใจของผู้เรียน ว่าผู้เรียนสนใจหรือไม่สนใจในเนื้อหาช่วงใด เพื่อที่จะปรับปรุงการบรรยายในครั้งหรือภาคการศึกษาต่อไป ในส่วนของการให้ผู้เรียนประเมินนั้น ควรมีการถามถึงความรู้ที่ผู้เรียนได้รับ ความเห็นที่มีต่อการบรรยายของผู้สอน สิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้ปรับปรุง

การสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีสอนที่ใช้มากรองลงมาจากการบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนความเห็นกัน มักทำเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยมีหลักการสำคัญคือ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ในสิ่งที่เรียน แล้วแสดงความเห็นกับเพื่อนและผู้สอน เพื่อให้เพื่อนและผู้สอนได้ช่วยกันประเมิน วิเคราะห์ หรือให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นการเรียนการสอนแบบอภิปรายนี้จึงไม่นิยมใช้กับวิชาที่มีเนื้อหาความรู้ชัดเจนตายตัวแล้ว แต่จะใช้กับเนื้อหาที่นำไปสู่การถกเถียง อภิปราย วิเคราะห์ วิจัยหาข้อสรุปเป็นความรู้ต่อไป

1. การเตรียมการ

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน โดยการสอนแบบอภิปรายมีจุดเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนในการได้คิด วิเคราะห์ วิจัย และอภิปรายในประเด็นต่างๆได้

1.2 เตรียมประเด็นอภิปรายไว้ล่วงหน้า โดยประเด็นเหล่านั้นเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งมากขึ้น โดยคำถามที่ถามควรเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบหรือตอบได้หลายแง่มุม และต้องใช้เหตุผลในการตอบคำถามเหล่านั้นด้วย

1.3 เตรียมข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อความรู้ ข้อคิดต่างๆ ประกอบการอภิปราย โดยข้อมูลต่างๆที่ให้ผู้เรียนไปเตรียมศึกษาล่วงหน้ามาก่อนนั้นจะต้องไม่ใช่ข้อมูลที่ตอบคำถามหรือประเด็นที่ตั้งไว้โดยตรง แต่เป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนได้คิด หาวิธีแก้ และเสนอแนะได้หลากหลายมากขึ้น

1.4 เตรียมคำตอบหลัก พร้อมเหตุผล แม้ว่าการอภิปรายอาจจะมีประเด็นคำตอบที่หลากหลาย แต่ในตอนสรุปนั้นผู้สอนต้องมีคำตอบหรือคำอธิบายพร้อมเหตุผลให้กับผู้เรียนด้วย

1.5 การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ เนื่องจากการอภิปรายเป็นการแสดงความเห็นร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงต้องจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการอภิปรายเป็นกลุ่ม และอาจต้องเตรียมอุปกรณ์ให้เขียนและสรุปด้วย

2. การดำเนินการ

ในการดำเนินการอภิปรายนั้นขึ้นอยู่กับว่าจะจัดในรูปแบบใด เช่น ถ้าต้องการอภิปรายเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศของการสอนเป็นครั้งคราว ก็สามารถสอดแทรกการอภิปรายระหว่างบรรยายหรือฝึกปฏิบัติได้ หรือถ้าต้องการให้ผู้เรียนอภิปรายทั้งคาบ ผู้สอนก็ต้องจัดเวลาให้เหมาะสม นอกจากนั้นยังต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 บอกจุดมุ่งหมายในชั้นเรียนและทำความเข้าใจกับผู้เรียน เมื่อเริ่มชั้นเรียนว่าจะมีการอภิปรายเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด และความเข้าใจที่ดีขึ้น

2.2 กำหนดประเด็นให้อภิปราย หลังจากที่ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายแล้ว โดยคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายนั้นอาจมาจากการที่ผู้สอนกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่สอน หรือมาจากความสนใจของผู้เรียนเอง หรือมาจากการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

2.3 เลือกชนิดของการอภิปราย ดังนี้

2.3.1 การอภิปรายในกลุ่มใหญ่ ซึ่งจะใช้การระดมสมอง โดยให้ผู้เรียนเขียนคำตอบหรือเขียนแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ผู้สอนตั้งให้ แล้วเขียนใส่กระดาษส่งผู้สอน โดยผู้สอนเองอาจนำประเด็นเหล่านั้นมาอ่านหรือพูดอภิปรายประกอบการบรรยาย หรือให้ตัวแทนผู้เรียนขึ้นมาพูดคุยกั้ได้

2.3.2 การอภิปรายในกลุ่มย่อย สามารถทำได้หลายวิธี โดยอาจใช้วิธีการระดมสมอง โดยให้ผู้เรียนเป็นบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้เสนอความเห็นแล้วให้ข้อติชมซึ่งกันและกัน หรืออาจจะใช้วิธีเวียนปัญหาให้แต่ละคนเสนอความเห็นโดยเวียนไปทางซ้ายหรือไปทางขวาก็ได้ แล้วอภิปรายประเด็นต่างๆในตอนหลัง

2.4 ผสมผสานวิธีการตามเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนต้องการให้บรรยากาศและกระบวนการเป็นอย่างไร เช่น ถ้าต้องการให้ผู้เรียนได้ถกเถียงกันเต็มที่ ก็อาจจะจัดเป็นการอภิปรายอิสระ ที่เพียงตั้งประเด็นคำถามแล้วให้ผู้เรียนอภิปรายกันโดยเสรี หรือในบางครั้งผู้สอนต้องการให้การอภิปรายนั้นเป็นการตอบคำถามและมีผลงานจากการอภิปรายนั้นด้วย ผู้สอนก็จะกำหนดงานให้ชัดเจนและให้เวลาที่เพียงพอในการจัดทำผลงานมาส่งได้

2.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด โดยพยายามให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นออกมา โดยอาจใช้วิธีให้ผู้เรียนเขียนใส่ในกระดาษแล้วอ่านเพื่อลดความกังวลและความกลัวลง และในกรณีตรงข้ามที่ผู้เรียนบางคนแสดงความคิดเห็นมากเกินไป ผู้สอนต้องคอยกำกับเวลาเพื่อให้เกิดความสมดุล โดยอาจแบ่งเวลาเช่น คนละไม่เกินกี่นาที หรือผู้สอนช่วยแทรกคำถามขึ้นมาได้

3. การประเมิน

การประเมินผู้เรียนในช่วงเรียนที่มีการอภิปรายนั้น ผู้สอนควรประเมินทั้งเนื้อหาและวิธีการเป็นหลัก หมายถึงนอกจากการประเมินด้วยการสอบ หรือประเมินจาก

รายงานแล้ว ควรประเมินการร่วมกิจกรรมของผู้เรียนด้วย เพราะการอภิปรายเป็นวิธีสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและวิเคราะห์ของผู้เรียน ซึ่งทำได้หลากหลายวิธีดังนี้

3.1 การสังเกตดูว่าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด โดยอาจทำตารางแสดงความถี่ของแต่ละคนก็ได้ นอกจากนี้ยังควรประเมินคุณภาพของการแสดงความคิดเห็นด้วยว่าสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์ประเมินคนอื่นนั้นมีความลึกซึ้งเหมาะสมในการใช้เหตุผลมากน้อยเพียงใด

3.2 การให้ผู้เรียนประเมิน ควบคู่ไปกับผู้สอนด้วยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบายบทบาทของตนเองว่า ตัวเองพอใจกับบทบาทในการอภิปรายในคาบที่ผ่านมาเพียงใด ได้แสดงความคิดเห็นมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งให้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศของห้องเรียนว่ามีบรรยากาศของการอภิปรายมากน้อยเพียงใด ควรมีการปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง

3.3 การจัดทำแบบประเมิน โดยให้ผู้เรียกเลือกคำตอบที่เห็นด้วยหรือให้ผู้เรียนตอบสั้นๆ แล้วนำมาประมวลร่วมกันทุกคน

การสอนแบบฝึกปฏิบัติ เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงหรือมีประสบการณ์จำลองในเรื่องที่เรียน เพื่อทำความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ และสร้างสิ่งใหม่ขึ้น โดยครอบคลุมถึงการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมมติและสภาพจริง เพื่อผลของการเรียนรู้ทั้งในแง่ของความเข้าใจในเรื่องที่เรียนและเรื่องของการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนควบคู่กันไป

จุดมุ่งหมายของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้นคือการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เรียน เพื่อผู้เรียนจะได้รู้ในสิ่งที่เขาปฏิบัติด้วยตัวเองว่าเกิดผลอย่างไร ซึ่งในแง่ของจุดมุ่งหมายทางการศึกษานั้น การสอนแบบฝึกปฏิบัติจะสนองจุดมุ่งหมายทางด้านทักษะพิสัย คือ มุ่งให้เห็นเข้าใจ สัมผัส และปฏิบัติในสิ่งที่เรียนได้ ด้วยเหตุนี้เอง ถ้าการเรียนการสอนใดที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นเรียนรู้ ทำตาม และปฏิบัติได้จึงควรใช้วิธีการฝึกปฏิบัติจึงจะเหมาะสมที่สุด

นอกจากจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น การสอนแบบฝึกปฏิบัติยังมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคยกับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่สำคัญ
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการวางแผน เตรียมการ และทดลองใช้เครื่องมือปฏิบัติการและการฝึกปฏิบัติต่างๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการสังเกต การรวบรวมและการตีความข้อมูลต่างๆที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ

4. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการนำเสนอรายงาน การฝึกปฏิบัติที่ดีและมีความเหมาะสม

5. เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการรวบรวมและเชื่อมโยง แนวคิด หลักการ และความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน

6. เพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์หลักการทั่วไปเข้ากับสถานการณ์จริงในห้องทดลองหรือในการปฏิบัติภาคสนามอื่นๆ

7. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นปัญหาและพิจารณาถึงทางเลือกในการลงมือปฏิบัติ สิ่งต่างๆ

8. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ผลของการฝึกปฏิบัติต่อสมมติฐานที่ตั้งไว้ และวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

9. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติที่ดีของผู้เรียนและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในงานอาชีพด้านต่างๆ

ในกระบวนการสอนแบบฝึกปฏิบัติ อาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละรายวิชา แต่สามารถกล่าวในภาพรวมดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเตรียมการ

ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนก่อนว่าจะใช้การสอนฝึกปฏิบัติ เพื่อประโยชน์อะไร โดยการเตรียมการสอนแบบฝึกปฏิบัติ นั้น จะต้องมีการละเอียดและขั้นตอนต่างๆ มากำหนดมากกว่าการสอนแบบธรรมดา จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ และควรมีเอกสารประกอบอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหาหรือเรื่องราวที่จะทำการฝึก

ในขณะที่การเตรียมการเรื่องสถานที่ ก็มีความจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าต้องการฝึกในห้องปฏิบัติการ ต้องมีการเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เป็นอย่างดี แต่ถ้าเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อความเข้าใจทางสังคม ยิ่งต้องการสถานที่ในสังคมมากกว่าธรรมดา โดยต้องเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายเฉพาะของการฝึกปฏิบัติ นั้น

ในส่วนของ การเตรียมตัวของผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนต้องกำหนดให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่จะฝึกปฏิบัติมาก่อน โดยตัวผู้สอนต้องมีความพร้อมที่จะดูแลให้การฝึกปฏิบัติ เป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. การดำเนินการ

การดำเนินการสอนแบบฝึกปฏิบัติมีขั้นตอนคล้ายกับการสอนที่กล่าวมาข้างต้นคือ ต้องทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายและทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันทุกคนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง โดยถ้าเป็นการฝึกปฏิบัติในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ ก็ต้องให้ผู้เรียนดำเนินการตาม

ขั้นตอนของคู่มือที่มีให้ โดยมีผู้ดูแลห้องปฏิบัติการหรืออาจารย์คอยดูแล แต่ถ้าเป็นการฝึกงานนอกสถานที่ จะต้องพร้อมและถึงสถานที่นัดและดำเนินการตามที่ได้ตกลงไว้ ในขณะที่ถ้าเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อทดลองหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ก็ต้องหมั่นตรวจสอบว่ามีการพัฒนาในเรื่องที่ปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ในส่วนของรูปแบบการสอนนั้นอาจทำได้ด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนดูตัวอย่าง และทำตามจนทำได้ หรือการทดลองที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่มีอยู่ หรือการฝึกงานในสภาพจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วงงานนั้นๆ หรือการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริงของงาน ในขณะที่การฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและสร้างความรู้ใหม่ ใช้วิธีให้ผู้เรียนได้ทดลองหรือให้ผู้เรียนได้ทำโครงการเพื่อที่จะได้เรียนรู้ ลงมือทำ และสร้างสิ่งใหม่ขึ้น

3. การประเมิน

การประเมินการฝึกปฏิบัติมี 2 ส่วนที่ทำไปพร้อมกันคือ 1. ถ้าเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อเรียนรู้และทำตาม ก็ต้องประเมินดูว่าสามารถทำได้ตามแผนหรือไม่และ 2. ถ้าเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความคิดใหม่หรือสร้างความรู้ใหม่ ก็ต้องประเมินว่าได้ความคิดหรือได้ความรู้ใหม่อย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

นอกจากวิธีสอนทั้ง 3 วิธีที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังใช้การสอนแบบกรณีตัวอย่าง และการสอนแบบสาเหตุและผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

ความเป็นมาและความหมายของวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

ปรีชา สมพีช (2556, น.35) อธิบายการเรียนการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่นำเสนอเหตุการณ์ สถานการณ์ ข้อเท็จจริง หรือการจำลองสภาพการณ์ที่เหมือนจริงในรูปแบบสื่อที่หลากหลาย โดยอาจจะนำเสนอในรูปแบบข้อความ ภาพ เสียง วิดิทัศน์ เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดที่สมจริง ครบถ้วนสอดคล้องกับเรื่องราวหรือสถานการณ์ เพื่อจัดหาสถานการณ์ให้กับผู้เรียนตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี หลักการในการวิเคราะห์และตัดสินใจในการหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาให้กับกรณีศึกษานั้นๆ อย่างมีเหตุผล แล้วสรุปแนวทางตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เห็นว่าดีที่สุด มากกว่าแนวทางหรือวิธีแก้ปัญหาอื่นๆ

ทิสนา แชมมณี (2560, น.362) อธิบายว่า วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

ขั้นตอนของการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

ทิสนา แชมมณี (2560, น.362) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างว่ามี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้สอน/ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง
2. ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ
4. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายคำตอบ
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของผู้เรียนและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
6. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การสอนแบบสาเหตุและผล

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2562, น.33) ได้อธิบายถึงรูปแบบการสอนแบบสาเหตุและผลว่าถูกพัฒนาขึ้นโดย (Gunter, Estes, และ Mintz, 2007, p.173-178) ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ใช้ในการสืบสอบ การกระทำ ประเด็น สถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อขัดแย้งต่างๆ แล้วนำไปสู่การสรุปสาระสำคัญ โดยผู้เรียนจะถูกฝึกให้สร้างสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น (Causes and effects) สาเหตุของสาเหตุ (prior cause) ผลที่สืบเนื่องจากผล (subsequent effects) และสุดท้ายคือการสร้างข้อสรุป และสามารถสรุปหลักการ (generalizations) ได้ว่าบุคคลควรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่วิเคราะห์ โดยผู้สอนจะใช้วิธีการตั้งคำถามกับผู้เรียนโดยมีหัวข้อในการอภิปรายจากบทความหรือสถานการณ์ข่าวในหนังสือพิมพ์ (อภิรดี ศรีสยาม, 2554, น.34)

รูปแบบการสอนแบบสาเหตุและผลนี้สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนทั้งแบบกลุ่มและคนเดียว โดยนำไปใช้เพื่อพัฒนาการรู้คิด ความสามารถในการแก้ปัญหา การสร้างแนวคิด การตัดสินใจ และการวิเคราะห์ข้อมูลได้ และถ้านำไปใช้กับผู้เรียนที่แบ่งกลุ่มก็จะสามารถ

ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนๆในกลุ่มด้วย ซึ่งผู้เรียนที่ได้เรียนจากรูปแบบการสอนดังกล่าวนี้จะเป็นนักคิดที่มีความยืดหยุ่น และสามารถสร้างความรู้จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมไปยังชุดข้อมูลใหม่ที่ได้รับมา โดยผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนดังนี้ (ธนชพร พุ่มภชาติ, 2555, น.4; อภิรดี ศรีสยาม, 2554, น.36)

ขั้นที่ 1 เลือกข้อมูลหรือประเด็นปัญหาสำหรับการวิเคราะห์

โดยประเด็นที่ผู้สอนเลือกมานี้ อาจเป็นเรื่องจริงที่เรื่องที่สมมติขั้นก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 กำหนดให้ผู้เรียนได้ค้นหาสาเหตุของประเด็นปัญหา และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดสาเหตุนั้น

ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุที่น่าจะเป็นไปได้ และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดสาเหตุนั้น

ขั้นที่ 3 กำหนดให้ผู้เรียนได้ค้นหาผลที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหา และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดผลนั้น

ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นที่น่าจะเป็นไปได้ และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดผลที่เกิดขึ้นนั้น

ขั้นที่ 4 กำหนดให้ผู้เรียนได้ค้นหาสาเหตุของสาเหตุ (prior cause) และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดสาเหตุของสาเหตุนั้น

ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุของสาเหตุ (prior cause) ที่พบในขั้นที่ 2 ที่น่าจะเป็นไปได้ และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดสาเหตุของสาเหตุนั้น

ขั้นที่ 5 กำหนดให้ผู้เรียนได้ค้นหาผลที่สืบเนื่องจากผล (subsequent effects) และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดผลที่สืบเนื่องจากผลนั้น

ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับผลที่สืบเนื่องจากผล (subsequent effects) ที่พบในขั้นที่ 3 ที่น่าจะเป็นไปได้ และข้อมูลสนับสนุนที่ทำให้เกิดผลที่สืบเนื่องจากผลนั้น

ขั้นที่ 6 กำหนดให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุป

ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุปในรูปแบบที่เป็นประโยคแสดงความสัมพันธ์ ตั้งแต่ขั้นที่ 2 จนถึงขั้นที่ 5 ซึ่งผู้สอนอาจจะต้องสาธิตวิธีการสรุปให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่มีความซับซ้อน

ขั้นที่ 7 กำหนดให้ผู้เรียนสรุปหลักการและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอข้อสรุปในลักษณะที่กว้างขึ้น ไม่เฉพาะเจาะจงลงไปประเด็นที่เพิ่งวิเคราะห์มา โดยใช้คำนามทั่วไปแทนชื่อเฉพาะที่สรุปในขั้นที่ 6 เพื่อใช้ในการอธิบายสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันได้

จากการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนทั้ง 7 ข้างต้น จะทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดสิ่งต่างๆ รวมไปถึงผลที่ตามมาหรือน่าจะเกิดตามมานอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนเข้าใจด้วยว่าเหตุการณ์ใดๆที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้มาจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวเนื่องจากสาเหตุต่างๆอาจมีความเกี่ยวข้องกันและมีความซับซ้อน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล การสร้างความหมายและความเข้าใจด้วยความคิดตนเอง เนื่องจากในขั้นตอนต่างๆเน้นให้วิเคราะห์หาสาเหตุและผล จนสามารถสรุปประเด็นสำคัญและข้อคิดจากเรื่องที่ศึกษาได้

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2560, น.57) ได้อธิบายถึงแผนภาพของ Gunter และคนอื่นๆ (2007, p.173) ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนในการวิเคราะห์สาเหตุและผลตามลำดับขั้นตอนทั้ง 7 โดยผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันเติมรายละเอียดลงในแผนภาพดังนี้

4.สาเหตุของสาเหตุ (prior causes)	2.สาเหตุ (causes)	1.ประเด็นที่จะวิเคราะห์ (topic to be analyzed)	3.ผล (effects)	5.ผลที่สืบเนื่องจากผล (subsequent effects)
-	-	-	-	-
.....
.....	-		-	-
.....
6.ข้อสรุป (conclusions)				
.....				
.....				
7.หลักการสรุป (generalizations)				
.....				
.....				

ภาพประกอบ 6 แผนภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบเหตุและผล

Financial literacy เป็นแนวคิดทางการศึกษาเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมีการกล่าวถึงอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1914 ระบุเป็นข้อความตอนหนึ่งในกฎหมายชื่อ Smith-Lever Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ในการสร้างพลเมืองให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการจัดการศึกษาทางการเงิน (ปริญทร์ ทองเผือก, 2561, น.12) แต่ในปัจจุบันนี้คำดังกล่าวก็ยังไม่มีการบัญญัติคำแปลไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีการแทนด้วยคำภาษาไทยที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางการเงิน ความรู้เรื่องทางการเงิน ทักษะความรอบรู้ทางการเงิน ความฉลาดรู้การเงิน เป็นต้น (ดลิตา อมรเหมานนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย, 2562, น.53) โดยในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้คำว่าความรู้เรื่องทางการเงิน ซึ่งมีรายละเอียดในประเด็นต่างๆดังนี้

ความรู้เรื่องทางการเงิน

ความหมายของความรู้เรื่องทางการเงิน

อัจฉรา โยมสินธุ์ (2555, น.5) กล่าวว่า financial literacy คือทักษะการจัดการการเงิน ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญด้านหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่จำเป็น 4 ด้านได้แก่ รู้หา รู้รักษา รู้ใช้ และรู้ลงทุน ซึ่งการมีความรู้ทางการเงิน จะช่วยให้สามารถจัดการเงินได้อย่างเหมาะสมในปัจจุบันและสร้างอิสรภาพทางการเงินได้ในอนาคต เพราะทุกช่วงทุกวัยในชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้องกับเงิน จึงต้องมีทักษะที่จำเป็นในการจัดการเงินเพื่อความสมดุลทางการเงินในทุกช่วงของชีวิต

สฤณี อาชวานันทกุล (2556, น.1) กล่าวว่า financial literacy คือความรู้เรื่องทางการเงิน และให้ความหมายว่า เป็นชุดทักษะและความรู้ที่ช่วยให้ปัจเจกสามารถจัดการทรัพยากรทางการเงินของตัวเองทั้งหมดได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีข้อมูลครบถ้วน ตั้งแต่เรื่องการหารายได้ การออม การลงทุน การจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่าย การจัดการหนี้ และการวางแผนทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2559b, น.1) ให้ความหมาย financial literacy ว่าเป็นทักษะทางการเงิน โดยทักษะทางการเงินเป็นพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชน ผู้ที่มีทักษะทางการเงินดีจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สามารถวางแผนและบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้จ่าย การเก็บออม และการจัดการหนี้สิน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันทางการเงินสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนความมั่นคงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว สามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง

ราชบัณฑิตยสภา (2562, น.49) ให้ความหมายของ financial literacy ว่าเป็นความฉลาดรู้การเงิน และให้ความหมายของความฉลาดรู้การเงินว่า เป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ทำ

ให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้านทรัพยากรการเงินได้อย่างรอบรู้จากข้อมูลรอบด้าน มีประสิทธิภาพ เกิดความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคม โดยความฉลาดรู้การเงินแบ่งออกเป็น ความฉลาดรู้การเงินส่วนบุคคลและสถาบันการเงิน ซึ่งความฉลาดรู้การเงินส่วนบุคคลคือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านการออม การลงทุน การประกัน การใช้จ่ายด้านอสังหาริมทรัพย์ การศึกษา การจัดทำงบประมาณ การวางแผนภาษีและการเกษียณ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับมูลค่าของเงินในอนาคต ในขณะที่ความฉลาดรู้การเงินสถาบันการเงิน คือ ความรู้และทักษะด้านเศรษฐกิจโลก การมีงานทำ การว่างงาน และการเป็นผู้ประกอบการ

OECD INFE (2011, p.3) ได้ให้ความหมายของ financial literacy ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างความตระหนัก ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงินอย่างเหมาะสม เพื่อที่ในที่สุดจะบรรลุถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงินของแต่ละบุคคล

จากการให้ความหมายข้างต้นพบว่า financial literacy มีความหมายที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยสรุปว่า financial literacy คือความรู้เรื่องทางการเงิน ซึ่งหมายถึงความเข้าใจในเนื้อหา ความรู้ทางการเงิน จนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และมีทัศนคติที่ดีในการบริหารการเงิน และนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน

Claxton (2008, p.7) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบการปรึกษาหารือ (Deliberative education) ในการสอนความรู้เรื่องทางการเงิน ว่ามีความทันสมัยและเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่ทำให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็น การโต้เถียง การแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การอภิปราย และการนำเสนอเป็นรายบุคคล โดยวิธีสอนแบบการปรึกษาหารือ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ดึงดูดให้นักเรียนสนใจ โดยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบแอคทีฟเลิ닝 แทนการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ความรู้จะส่งผ่านจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว วิธีการสอนแบบการปรึกษาหารือนี้มีพื้นฐานมาจากการสนทนาแบบประชาธิปไตยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และจะทำให้ผู้เรียนได้วิคิดใหม่ แก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยเน้นที่การค้นคว้าส่วนตัวและเผชิญหน้ากับความเห็นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพและปลอดภัย

2. เสนอแนวทางการเรียนรู้แบบองค์รวมและซับซ้อน เนื่องจากวิธีสอนแบบเดิมมักจะวัดแค่ความรู้ตามเงื่อนไขการสอบเท่านั้น แต่ผู้เรียนมักไม่ค่อยสนใจศึกษาประเด็นดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง ซึ่งในวิธีการสอนแบบการปรึกษาหารือนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ประเมินประเด็น

ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาจริงๆ และช่วยให้เขาเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมและรับรู้ถึงประเด็นเหล่านั้นได้

3. ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในการศึกษาแบบการปรึกษาหารือจะเชี่ยวชาญในการใช้ความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายและการโต้วาที ในขณะที่วิธีสอนแบบเดิมให้ผู้เรียนได้แสดงถึงการมีความรู้ผ่านการทดสอบที่เป็นทางการเพื่อพิสูจน์ว่ามีความรู้ไม่ว่าจะมีประโยชน์หรือไม่ก็ตาม ซึ่งวิธีการสอนแบบการปรึกษาหารือนี้จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้จัดระเบียบความรู้ใหม่และนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆขึ้นอยู่กับบริบทของสถานการณ์ที่ได้พบเจอ นอกจากนี้ วิธีการสอนดังกล่าวยังมีรากฐานของการเรียนรู้มาจากการสอนและการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจึงได้พัฒนาความรู้ผ่านชุดข้อมูลที่ได้จากการค้นพบจากประสบการณ์จริง และมีความพร้อมสำหรับบทบาท สังคม และวิชาชีพที่หลากหลายในอนาคต

4. ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม โดยเปลี่ยนจากการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการยกระดับคุณภาพและเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและส่งเสริมความร่วมมือและแบ่งปันความรับผิดชอบในการเรียนรู้และผลลัพธ์ แนวทางนี้สะท้อนความต้องการของโลกแห่งความจริงที่ว่าแทบทุกคนต้องทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

5. สร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่าง โดยวิธีวิธีสอนแบบการปรึกษาหารือนี้สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ความสามารถ และรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคนได้ โดยจะเน้นไปที่ความรู้สึกและประสบการณ์ และเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดและการใช้งานจริงของผู้เรียน

ลักษณะสำคัญของวิธีสอนแบบการปรึกษาหารือจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการสอนความรู้เรื่องทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางเศรษฐกิจ โดยวิธีการสอนดังกล่าวจะช่วยช่วยให้สอนความรู้เรื่องทางการเงินในแบบที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงศักยภาพของตัวเองในการวางแผนที่เหมาะสม

วิธีการสอนแบบการปรึกษาหารือประกอบไปด้วย การโต้วาที การอภิปราย การจำลองสถานการณ์ บทบาทสมมติ การนำเสนอแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม โดยที่ผู้สอนสามารถใช้วิธีดังกล่าวแบบแยกหรือใช้รวมกันก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น ใช้การโต้วาทีแล้วต่อด้วยการแสดงบทบาทสมมติ หรือการนำเสนอรายบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งผู้สอนสามารถปรับใช้แต่ละวิธีให้เหมาะกับหัวข้อที่สอนต่างๆกันได้ หรืออาจจะใช้แบบฝึกหัดการจำลองสถานการณ์เพื่อแนะนำบทเรียน และใช้การแสดงบทบาทสมมติในการทดสอบความรู้ของผู้เรียนในตอนท้ายก็ได้

การสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินและองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน

จุดเริ่มต้นของการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินเกิดขึ้นครั้งที่ประเทศอังกฤษในปี ค.ศ.2004 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสำรวจระดับความรู้เรื่องทางการเงินของประชาชนในกลุ่มประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งมีการศึกษาขององค์ประกอบ 3 ด้านคือ ความรู้ ทักษะความชำนาญ และทัศนคติความเชื่อมั่น ที่ส่งผลต่อความรู้เรื่องทางการเงิน (ดลิตา อมรเหมานนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย, 2562, น.54) หลังจากนั้น OECD หรือองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development) ก็ได้เริ่มทำการสำรวจระดับความรู้เรื่องทางการเงินขึ้นในปี ค.ศ.2005 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งองค์ประกอบทางการเงินที่ OECD ใช้ในการวัดประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1. ความรู้ทางการเงิน 2. พฤติกรรมทางการเงิน และ 3. ทัศนคติทางการเงิน (Atkinson และ Messy, 2012, p.3; OECD, 2016, p.17) โดยในแต่ละองค์ประกอบจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. ความรู้ทางการเงิน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยคือ

- 1.1 การหาร
- 1.2 การคำนวณมูลค่าของเงินตามเวลา
- 1.3 การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ
- 1.4 การคำนวณดอกเบี้ยจากเงินฝาก
- 1.5 การคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
- 1.6 การรู้จักความเสี่ยงและผลตอบแทน
- 1.7 การนิยามเงินเฟ้อ

2. พฤติกรรมทางการเงิน

- 2.1 การตัดสินใจทางการเงินและวางแผนก่อนใช้
- 2.2 การเลือกวิธีการออมที่เหมาะสม
- 2.3 การไต่ร่ตรงก่อนซื้อ
- 2.4 การชำระค่าใช้จ่ายตามเวลา
- 2.5 การดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด
- 2.6 การตั้งเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว
- 2.7 การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจ
- 2.8 การไม่กู้เงินแม้เงินจะไม่พอใช้

3.ทัศนคติทางการเงิน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยคือ

- 3.1 คิดวางแผนอนาคตหรือคิดแค่มิชีวิตอยู่ไปวันๆ
- 3.2 มีความสุขในการใช้เงินมากกว่าการเก็บออมเงินเพื่ออนาคต
- 3.3 คิดว่าถ้ามีเงินก็ต้องใช้อย่างเต็มที่

สำหรับประเทศไทย มีการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินของคนในประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, น.3)

การสำรวจครั้งที่ 1 ถึง 3 ในช่วงปี พ.ศ.2545-2553

การสำรวจครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ.2556 โดยสำรวจร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ และเป็นครั้งแรกที่ใช้แนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ OECD (ฉบับปี ค.ศ. 2010)

การสำรวจครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ.2558 จัดทำการสำรวจรอบพิเศษภายใต้โครงการ Advancing National Financial Literacy (เพิ่มจากการสำรวจตามปกติ) โดยได้รับการสนับสนุนจาก Asian Development Bank (ADB) โดยใช้แนวทางการสำรวจของ OECD (ฉบับปี ค.ศ. 2015)

การสำรวจครั้งที่ 6-7 ในปี พ.ศ.2559 และ 2561 โดยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ OECD (ฉบับปี ค.ศ.2015)

โดยการสำรวจล่าสุดเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2563 โดยใช้ข้อคำถามที่ปรับให้สอดคล้องกับการสำรวจของ OECD เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และสามารถเปรียบเทียบผลสำรวจของประเทศไทยกับประเทศอื่นที่เข้าร่วมการสำรวจกับ OECD ได้ โดยแบ่งการสำรวจเป็น 3 องค์ประกอบเช่นเดียวกับ OECD คือ 1.ความรู้ทางการเงิน 2.พฤติกรรมทางการเงิน 3.ทัศนคติทางการเงิน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินว่าประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน

การวัดประเมินความรู้เรื่องทางการเงิน

จากหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สรุปการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงิน และองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินว่าประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ซึ่งในการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินจะมีการวัดประเมินความรู้เรื่องทางการเงินที่เหมือนหรือแตกต่างกันไปดังนี้

(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563, น.4)วัดความรู้เรื่องทางการเงินในการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี พ.ศ.2561 3 ด้านได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน โดยแบบสำรวจมีคะแนนรวมทั้งสิ้น 21 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ด้านตามองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน 7 คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน 9 คะแนน และด้านทัศนคติทางการเงิน 5 คะแนน รวมทั้งสิ้น 21 คะแนนดังตาราง 2

ตาราง 2 คะแนนการวัดความรู้เรื่องทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยตามองค์ประกอบ

ความรู้เรื่องทางการเงิน 21 คะแนน		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
1.การหาร(ไม่คิดคะแนน)	1.ตัดสินใจทางการเงินและจัดสรรเงินก่อนใช้	1.มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนเพื่ออนาคต
2.มูลค่าของเงินตามกาลเวลา	2.เลือกวิธีการออมที่เหมาะสม	2.มีความสุขในการใช้เงินมากกว่าเก็บออมเพื่ออนาคต
3.คำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ	3.ไตร่ตรองก่อนซื้อ	3.มีเงินต้องใช้จ่ายอย่างเต็มที่
4.คำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก	4.ชำระค่าใช้จ่ายตรงเวลา	
5.คำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น	5.ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด	
6.นิยามเงินเฟ้อ	6.ตั้งเป้าหมายระยะยาว	
7.ความเสี่ยงและผลตอบแทน	7.เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อและศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสมก่อนตัดสินใจ	

ตาราง 2 ต่อ

ความรู้เรื่องทางการเงิน 21 คะแนน		
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	ทัศนคติทางการเงิน (5 คะแนน)
8.การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน	8.ไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้	
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563, น.4)		

โดยองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงินนั้น ใช้การถามให้ตอบด้วยคำตอบปลายเปิดและคำตอบแบบหลายตัวเลือก กับ 8 ประเด็นโดยเกณฑ์การให้คะแนนมีทั้งแบบถ้าตอบคำถามถูกจึงจะได้คะแนน 1 คะแนน เช่น ข้อความถามที่วัดความรู้ในเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อก่อนที่ถามว่า “สมมติว่าท่านยืมเงินเพื่อน 100 บาทในวันนี้และเพื่อนให้ท่านนำเงินมาคืน 120 บาทในอีก 1 ปีข้างหน้า ท่านคิดว่า ท่านได้จ่ายดอกเบี้ยให้แก่เพื่อนในการยืมครั้งนี้เท่าไร บาท” หรือแบบต้องเลือกตัวเลือกให้ถูกจึงจะได้คะแนน เช่น

สมมติว่าอีก 1 ปีข้างหน้าเกิดภาวะเงินเฟ้อ ท่านคิดว่าเงิน 500 บาทที่ท่านมีอยู่ในวันนี้จะซื้อของได้มากขึ้นหรือน้อยลงในปีหน้า

- 1) ไม่ทราบ
- 2) มากกว่า
- 3) เท่ากัน
- 4) น้อยกว่า
- 5) ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าที่จะซื้อ

ในขณะที่องค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงินนั้น ใช้การถามและตอบด้วยคำตอบแบบหลายตัวเลือก โดยจะได้ 1 คะแนนเมื่อตอบคำถามได้ถูกต้อง เช่น

ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันท่านมีการจัดสรรเงินออมอย่างไร

- 1) นำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายใช้สอยก่อน ถ้ามีเหลือจึงจะเก็บออม
- 2) แบ่งส่วนของเงินออมไว้ ก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่ายใช้สอย
- 3) ไม่แน่นอน

นอกจากนั้นแล้วยังมีใช้การถามและให้ตอบด้วยคำตอบที่เป็นระดับความเห็นด้วย โดยถ้าตอบตรงกับระดับความเห็นที่ตรงกับคำตอบที่ตั้งไว้ก็จะได้ 1 คะแนน

และในส่วนขององค์ประกอบด้านทัศนคติทางการเงินนั้น ใช้การถามและให้ตอบด้วยคำตอบที่เป็นระดับความเห็นด้วยเพียงแบบเดียว โดยถ้าตอบตรงกับระดับความเห็นที่ตรงกับคำตอบที่ตั้งไว้ก็จะได้ 1 คะแนน เช่น

ข้อความ	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
ท่านมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ได้คิดวางแผนสำหรับอนาคต					

ภาพประกอบ 7 ตัวอย่างคำถามและคำตอบการวัดทัศนคติทางการเงิน

OECD INFE (2011, p.6) ได้เสนอแนวทางการวัดความรู้เรื่องทางการเงินในการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินของประชาชนทั่วไปที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 79 ปีด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดคือ แบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินที่ประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน

OECD (2013, p.146) ได้เสนอแนวทางการวัดความรู้เรื่องทางการเงินในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) โดยใช้เครื่องมือวัดคือ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินที่ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1.แบบทดสอบแบบเลือกตอบหลายตัวเลือกและแบบเขียนตอบสั้น และ 2.แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยมีการวางโครงสร้างการวัดความรู้เรื่องทางการเงินเป็น 2 ด้านคือ 1.ความรู้และความสามารถทางการเงิน 2.พฤติกรรมและทัศนคติทางการเงิน ดังรายละเอียดดังนี้ (ปริพันธ์ ทองเผือก, 2561, น.26)

1. ความรู้และความสามารถทางการเงิน แบ่งออกเป็น 3 ด้านย่อยคือ

1.1 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงิน

4 ด้าน

1.1.1 เงินและการทำธุรกรรม ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในรูปแบบและหน้าที่ต่างๆของเงิน การจัดการและทำธุรกรรมทางการเงินพื้นฐาน เช่น การชำระเงินในชีวิตประจำวัน บัตรต่างๆของธนาคาร บัญชีธนาคาร สกุลเงินต่างๆ เป็นต้น

1.1.2 การวางแผนและการจัดการทางการเงิน เช่น การดูแลรายรับ รายจ่าย ความสามารถในการใช้รายรับและทรัพยากรอื่น ๆ ในการสร้างความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน

1.1.3 ความเสี่ยงและผลตอบแทน เช่น สามารถระบุวิธีในการจัดการ สร้างสมดุล และป้องกันความเสี่ยงจากการประกันภัย และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการออม ประเภทต่างๆ

1.1.4 ภูมิทัศน์ทางการเงิน เช่น ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบ เข้าใจสภาพแวดล้อมทางการเงิน เข้าใจผลกระทบของการตัดสินใจทางการเงิน

1.2 กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน แบ่งเป็น 4 ด้านคือ

1.2.1 การระบุข้อมูลทางการเงิน

1.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามบริบททางการเงิน

1.2.3 การประเมินประเด็นทางการเงิน

1.2.4 การนำความรู้และความเข้าใจทางการเงินไปใช้

1.3 บริบทที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน แบ่งเป็น 4 ด้านคือ

1.3.1 การศึกษาและการทำงาน

1.3.2 บ้านและครอบครัว

1.3.3 ส่วนบุคคล

1.3.4 สังคม

2. พฤติกรรมและเจตคติทางการเงิน แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

2.1 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษา

2.2 การเข้าถึงเงินและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

2.3 เจตคติและความเชื่อมั่นต่อเงิน

2.4 พฤติกรรมการใช้จ่ายและการออม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

สมพร หลิมเจริญ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรเสริม โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรและประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนของการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 2 มิติคือ 1. มิติด้านการคิด ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม 2. มิติด้านจิตใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น และความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้วิจัยนำหลักสูตรเสริมนี้ไปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีโครงสร้างเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ และใช้เวลารวมทั้งสิ้น 29 ชั่วโมง กิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิคการระดมพลังสมอง และกิจกรรมการสนทนาแบบอิงอริยสัจสี่ สำหรับการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบ randomized pretest-posttest control group design กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งเลือกมาโดยใช้กระบวนการสุ่ม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินหลักสูตรเสริมพบว่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแผนการสอน ด้านระยะเวลา และด้านภาษาในคำชี้แจงในแผนการสอนบางหน่วยเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเป้าหมายและเนื้อหาของสันติศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นแล้วยังมีการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านสันติศึกษา ครู นักเรียนเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจิตแห่งความเคารพและการทำงานเป็นทีม ขั้นตอนที่

2 คือขั้นตอนของการจัดทำรายละเอียดหลักสูตร โดยนำข้อมูลขั้นพื้นฐานมากำหนดโครงร่างเป้าหมายและเนื้อหาของหลักสูตรสันติศึกษาจากนั้นนำไปให้นักวิชาการด้านสันติศึกษาประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างเป้าหมายและเนื้อหาของหลักสูตร จากนั้นก็นำโครงร่างหลักสูตรที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้สันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีม ขั้นที่ 3 คือขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ โดยนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนสิริรัตนารจำนวน 80 คนโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ 40 คน ซึ่งผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อหลักสูตรสันติศึกษา จิตแห่งความเคารพ และการทำงานเป็นทีมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และมีคะแนนดังกล่าวหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และขั้นที่ 4 คือการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรซึ่งผลที่พบคือ บรรลุเกณฑ์ประสิทธิผลที่กำหนดไว้ทั้ง 5 เกณฑ์

วัลลยา ธรรมอภิบาล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะและศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร และผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยรวบรวมจากเอกสาร และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มนิสิตชมรมฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์ พบว่าจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะสำคัญและจำเป็นต้องเสริมสร้างให้แก่ นิสิตตามองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้านได้แก่ การรู้จักคิด ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรม ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนของการสร้างหลักสูตรประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า และขั้นการจัดระบบและสร้างอุปนิสัย โดยผลประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรพบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรเหมาะสม และสอดคล้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่ นิสิต ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนของการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร โดยการใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยมีการวัดก่อนการทดลอง 1 ครั้ง หลังการทดลอง 1 ครั้งกับนิสิตปริญญาตรีภาคปกติชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่าระดับจิตสาธารณะของนิสิตกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการปฏิบัติการโครงการจิตสาธารณะผ่านเกณฑ์การประเมินทุกขั้นตอน รวมทั้งนิสิตมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก ขั้นตอนที่ 4

เป็นขั้นตอนของการประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งพบว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสม และได้มีการปรับปรุงหลักสูตร โดยขยายเวลาการปฏิบัติกิจกรรม ปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องกัน

สันถวี นิยมทรัพย์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบแนวคิดแบบเน้นกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการความรู้ เทคโนโลยี ศาสตร์การสอนและเนื้อหาเพื่อเสริมสมรรถนะการสร้างบทเรียนดิจิทัลสำหรับครูสังคมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามกรอบแนวคิดข้างต้นและเพื่อศึกษาสมรรถนะการสร้างบทเรียนดิจิทัลของครูสังคมศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยประเมินจากบทเรียนดิจิทัล โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการศึกษเอกสารและสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อสังเคราะห์สมรรถนะการสร้างบทเรียนดิจิทัลและพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างแล้วนำไปทดลองใช้กับครูสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 11 คน ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะการสร้างบทเรียนดิจิทัลมี 3 องค์ประกอบได้แก่ 1.ด้านการออกแบบบทเรียนดิจิทัล 2.ด้านการรวบรวมทรัพยากรประกอบบทเรียนดิจิทัล 3.ด้านการใช้โปรแกรมสร้างบทเรียนดิจิทัล หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีหน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยรวม 30 ชั่วโมง จำแนกเป็นภาคทฤษฎี 6 ชั่วโมงและภาคปฏิบัติ 24 ชั่วโมง จากการปฏิบัติงานในหน่วยที่ 4 ซึ่งใช้เวลา 2 วัน พบว่าครูทุกคนที่เข้าร่วมการใช้หลักสูตรสามารถสร้างบทเรียนดิจิทัลได้สำเร็จ ทั้งนี้ผลการประเมินบทเรียนดิจิทัลที่ครูสร้างขึ้นจำนวน 11 เรื่องพบว่าครูมีสมรรถนะสร้างบทเรียนดิจิทัลในระดับดีมาก 1 คน ระดับดี 2 คน และระดับปานกลาง 8 คน

ภุริชญา เผือกพรหม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวคิดการบูรณาการเนื้อหากับภาษาและการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรและเพื่อประเมินหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัญหาและสภาพจริง และระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เวลาในการทดลอง 18 สัปดาห์ รวม 36 คาบ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบวัดการรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก แบบสอบปากเปล่า และแบบเติมคำ จำแนกเป็น 2 ตอนได้แก่ แบบวัดความรู้ทางภาษาอังกฤษ และแบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารในบริบทชีวิตจริง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม วิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือ ความรู้

ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาอังกฤษ ความสามารถในการนำความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะไปใช้สื่อสารในสถานการณ์ชีวิตจริง ความไม่ใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน เกิดทักษะกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีหลักการ 4 ประการคือ 1. ใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เนื้อหา การคิด และวัฒนธรรมผ่านการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2. การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อได้รับโอกาสในการเชื่อมโยงภาษาทั้ง 4 ทักษะ และวัฒนธรรมไปใช้ในประสบการณ์จริง นำไปสู่ความเข้าใจด้านภาษา เรียนรู้การใช้ภาษา และใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง 3. การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีระบบผ่านการเรียนรู้เนื้อหาและการใช้ภาษาตามธรรมชาติ นำไปสู่การเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย 4. การเสริมต่อการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นด้วยการทำงานกลุ่ม ในขณะที่ผลการประเมินหลักสูตรพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้โดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับดี ผลการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ด้วยการประเมินการรู้ภาษาอังกฤษพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการรู้ภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความก้าวหน้าการรู้ภาษาอังกฤษระหว่างทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความก้าวหน้าด้านกรู้ภาษาอังกฤษในภาพรวมครั้งที่ 2 สูงกว่าครั้งที่ 1 ครั้งที่ 3 สูงกว่าครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 สูงกว่าครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินหลังการใช้หลักสูตร ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอยู่ในระดับดี

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรข้างต้นพบว่า การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 5 เล่ม ใช้วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนาโดยแบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน

Parotta (1996) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของทัศนคติทางการเงินและความรู้ทางการเงินต่อพฤติกรรมการจัดการทางการเงินและความพึงพอใจ โดยสอบถามกับกลุ่มที่แต่งงานใหม่ มีการตรวจสอบทัศนคติและความรู้ทั้งแบบรายบุคคลและแบบรวม และศึกษาผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเงินและพฤติกรรมการจัดการทางการเงิน นอกจากนี้ยังประเมินผลกระทบของการบริหารการเงินต่อความพึงพอใจต่อฐานะการเงิน โดยทำการส่งจดหมายออกไปจำนวน 565 ฉบับและมีผู้ตอบกลับมาจำนวน 194 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการทดสอบแยกกัน ทั้งความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมกรรมการจัดการทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อทดสอบร่วมกันพบว่า มีเพียงทัศนคติทางการเงินเท่านั้นที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการจัดการทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมกรรมการจัดการทางการเงินมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความพึงพอใจต่อสถานะทางการเงิน

Marsh (2006) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ พฤติกรรม และระดับความรู้ทางการเงินของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยแบ็บติสต์ในรัฐเท็กซัส โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 2,100 คน (จากสถาบันการศึกษาระยะ 350 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 175 คนและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 175 คน) โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาจำนวน 408 ฉบับจากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าสถิติ t และ ANOVA ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติ พฤติกรรม และความรู้ทางการเงินส่วนบุคคลดีกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ให้เครดิตกับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยว่าช่วยพัฒนาความรู้ ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มองแตกต่างไปโดยบอกว่าประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยส่งอิทธิพลกับทัศนคติของพวกเขา

สมฤกษ์ มหัทธโนบล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ทางการเงินของกลุ่มวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งความรู้ทางการเงินที่ศึกษามี 3 เรื่องคือ การคิดอัตราดอกเบี้ยอย่างง่าย การคิดอัตราดอกเบี้ยทบต้น และมูลค่าเงินตามเวลาโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ประชากรมีความรู้ทางการเงินค่อนข้างต่ำ เห็นได้จาก กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องมากกว่าหนึ่งในสามเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยอย่างง่าย น้อยกว่าหนึ่งในสามที่สามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง

ปราโมทย์ บุญเรือง (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทางการเงินและการวางแผนเพื่อเกษียณอายุของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวได้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 ภาคกลาง จังหวัดนครปฐมจำนวน 343 คน ซึ่งใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นใช้การวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ t -test F-test การทดสอบไคสแควร์ และความสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินไม่มีความแตกต่างในเพศชายและเพศ

หญิง กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักเรื่องเกษียณอายุเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยร้อยละ 77 ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายมีความคิดตระหนักเรื่องเกษียณอายุน้อยและไม่คิดเลย ในขณะที่เพศหญิงให้คำตอบในประเด็นเดียวกันอยู่ที่ร้อยละ 58.70 และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินและการวางแผนเพื่อเกษียณพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริญทร์ ทองเผือก (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 33 คนซึ่งกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดการรู้เรื่องการเงิน แบบบันทึกประเด็นการอภิปรายหลังเล่นเกม และบันทึกการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ และใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 16 คาบ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรู้เรื่องการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรู้เรื่องการเงินในทุกองค์ประกอบได้แก่ 1. ความรู้ความสามารถทางการเงิน 2. เจตคติทางการเงิน และ 3. แนวโน้มของพฤติกรรมทางการเงิน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์มีผลการเปลี่ยนแปลงของการรู้เรื่องการเงินเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางการเงิน แนวโน้มของพฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน

พัชรา แยมเจริญ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเงินเนอเรชั่นและทักษะทางการเงินของประชากรในจังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งเป็นเงินเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์อายุ 58-75 ปี เงินเนอเรชั่นเอ็กซ์อายุ 37-57 ปี และเงินเนอเรชั่นวายอายุ 13-36 ปี รวมทั้งสิ้นจำนวน 399 คน และใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน การใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการเงินของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีสัดส่วนคะแนนความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูงและระดับต่ำในสัดส่วนที่เท่ากัน ในขณะที่กลุ่มเงินเนอเรชั่นเอ็กซ์ และเงิน

เนอเรชั่นวาย ส่วนใหญ่มีสัดส่วนคะแนนความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ทั้งสามกลุ่มนี้มีสัดส่วนคะแนนพฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับสูง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงินข้างต้นพบว่า ในการวัดความรู้เรื่องทางการเงินในอดีตที่ผ่านมา นั้นมีทั้งการวัดเฉพาะความรู้ หรือการวัดทั้งความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้เรื่องทางการเงินในระยะหลังจะอิงจากแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่อิงจาก OECD อีกต่อหนึ่ง โดยมีทั้งแบบที่จำนวนข้อคำถามเท่ากับของธนาคารแห่งประเทศไทย กับแบบที่ถามจำนวนข้อคำถามมากกว่าของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อคำถามที่อิงของธนาคารแห่งประเทศไทยแต่มีจำนวนข้อคำถามที่มากกว่าทั้งในส่วนของคุณรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเงิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงกลยุทธ์

ฉันทนา สุวะรักษ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 566 คนที่ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน และใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1.ปัจจัยบางประการได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลทางบวกต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์อย่างไม่มี

นัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจไม่สัมพันธ์ส่งผลต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .178 และ .139 ตามลำดับ

กัมปนาท คูศิริรัตน์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และการคิดเชิงกลยุทธ์ก่อนและหลังใช้รูปแบบดังกล่าว และ 4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบดังกล่าว โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหลักการตลาด ภาคเรียนที่ 1/2556 โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจำนวน 30 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ แบบประเมินการคิดเชิงกลยุทธ์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ และใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ 1. เนื้อหาการเรียนรู้ 2. สภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียน 3. บทบาทผู้เรียนและผู้สอน 4. คุณลักษณะของเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ 5. กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ 6. การประเมินผล และนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ มีการคิดเชิงกลยุทธ์ ผลสัมฤทธิ์การเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจกับรูปแบบดังกล่าวในระดับมาก

ไท พานนนท์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมียุทธศาสตร์ 1. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ พฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ 4. เพื่อประเมินความ

เป็นไปได้ในการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ โดยผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1.ศึกษาความต้องการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง 375 คน 2.ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ พฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยการวิจัยอนาคตแบบ EDFR จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และสอบถามความคิดเห็นเชิงฉันทามติ 2 รอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 21 คน 3.สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อันประกอบด้วย หลักสูตรการพัฒนา และคู่มือการพัฒนา 4.ประเมินความเป็นไปได้ในการรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะไปใช้โดยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน โดยผลการวิจัยพบว่า 1.ความต้องการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความคิดเชิงกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.องค์ประกอบสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์มี 5 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความสัมพันธ์ ด้านการสร้างอนาคต และด้านบุคคล โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการมององค์รวมของระบบ ด้านการคาดคะเนอนาคต ด้านศิลปะการสื่อสารและการจูงใจ และด้านความฉลาดในการเลือกโอกาสที่ดี โดยวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3.รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยหลักสูตรการพัฒนา ซึ่งใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 10 วัน และคู่มือการพัฒนาที่นักวิจัยสร้างขึ้น 1 เล่ม 4.รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

นิษฐา พุฒิมานรดีกุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการวางแผนแบบอนาคตภาพและการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์สำหรับพนักงานธนาคารไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการวางแผนแบบอนาคตภาพและการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์สำหรับพนักงานธนาคารไทย ซึ่งผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1.ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ 2.สร้างรูปแบบการฝึกอบรม 3.ทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น 4.รับรองรูปแบบการฝึกอบรม โดยกลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ พนักงานธนาคารไทยระดับหัวหน้าส่วนงานขึ้นไปจำนวน 481 คน และกลุ่มทดลองใช้รูปแบบจำนวน 15 คน

แบ่งเป็น 3 กลุ่ม และจัดตั้งเป็นกลุ่มความร่วมมือเข้ารับการฝึกอบรม รวม 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ แบบประเมินแผนอนาคตภาพและโครงการ และแบบประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มความร่วมมือ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ด้วยค่า t-test dependent ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการฝึกอบรมแบบผสมผสานประกอบด้วย 7 องค์ประกอบคือ 1.พนักงานธนาคารระดับหัวหน้าส่วนงาน ผู้บริหารโครงการฝึกอบรม ผู้บริหารธนาคารและวิทยากร 2.กลุ่มความร่วมมือ 3.เนื้อหาการฝึกอบรม 4.ประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงาน 5.การปฏิสัมพันธ์แบบผสมผสาน 6.ฐานความรู้และเครื่องมือสื่อสาร 7.บริการสนับสนุนการฝึกอบรม โดยที่ขั้นตอนการฝึกอบรมแบบผสมผสานประกอบด้วย 12 ขั้นตอนคือ 1.ประชาสัมพันธ์และรับสมัครเข้าโครงการ 2.ปฐมนิเทศการฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า 3.ศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองในระบบออนไลน์ 4.จัดตั้งกลุ่มความร่วมมือตามระดับความสามารถการคิดเชิงกลยุทธ์ 5.กำหนดประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงาน 6.ระบุขอบเขตสถานการณ์ปัญหาและกำหนดเป้าหมาย 7.ระบุปัจจัยชี้้นำและแรงขับเคลื่อนสู่อนาคต 8.สร้างแผนอนาคตภาพ 9.ตรวจสอบความกลมกลืนและความน่าเชื่อถือของแผนอนาคตภาพ 10.พัฒนาต้นแบบอนาคตภาพฉบับสมบูรณ์ 11.ประเมินผลลัพธ์แผนอนาคต 12.ประเมินผลการฝึกอบรมแบบผสมผสาน โดยผลการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสามารถการคิดเชิงกลยุทธ์หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินการมีส่วนร่วมของกลุ่มความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก

กตัญชสิทธิ์ สุขแพทย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง ฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้น บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) 2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง ฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้น บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) 3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง ฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้น บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1. ศึกษาสภาพการคิดเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารระดับกลางฝ่ายบริการลูกค้าภาคพื้นจำนวน 300 คน ด้วยการเก็บแบบสอบถาม แล้วใช้ค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล 2. สร้างรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ โดยศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนด้วยเทคนิคเดลฟาย 3. ประเมินรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ โดยการนำร่างรูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ไปให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน โดยใช้แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์และแบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมทดลอง โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพการคิดเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 6 ด้าน และในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับคือ ด้านมีความยืดหยุ่นด้วยการคิดนอกกรอบเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ด้านการคิดอย่างเป็นกระบวนการด้วยการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ ด้านการคาดการณ์อนาคตด้วยการคิดรวบยอด ด้านการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนด้วยหลักการวางแผนกลยุทธ์ และด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของรูปแบบการพัฒนาการคิดเชิงกลยุทธ์พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนโดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ส่วนคือ ส่วนของวัตถุประสงค์ และส่วนของโครงสร้างเนื้อหา ในขณะที่ส่วนของกระบวนการในการพัฒนามีความเหมาะสมในระดับมาก และในด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบนั้น มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกส่วน

กัมปนาท คูศิริรัตน์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และการคิดเชิงกลยุทธ์ก่อนและหลังใช้รูปแบบดังกล่าว และ 4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบดังกล่าว โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาหลักการตลาด ภาคเรียนที่ 1/2556 โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจำนวน 30 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ แบบประเมินการคิดเชิงกลยุทธ์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ และใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ 1. เนื้อหาการเรียนรู้ 2. สภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียน 3. บทบาทผู้เรียนและผู้สอน 4. คุณลักษณะของเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ 5. กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยเกมคอมพิวเตอร์จำลอง

สถานการณ์ 6. การประเมินผล และนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ มีการคิดเชิงกลยุทธ์ ผลสัมฤทธิ์การเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจกับรูปแบบดังกล่าวในระดับมาก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงกลยุทธ์ข้างต้นพบว่า การคิดเชิงกลยุทธ์มักถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม โดยมีการทดลองใช้ตัวแปรอิสระต่างๆในการสร้างให้เกิดการคิดเชิงกลยุทธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ถึงแม้จะไม่ได้กำหนดให้การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นตัวแปรตาม แต่ก็ใช้กระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์ในการกำหนดเนื้อหาทางการเงินที่ผู้เรียนต้องเรียนตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ในการพัฒนาหลักสูตร และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เนื่องจากเป็นวิธีการวิจัยที่ประกอบไปด้วย 4 ระยะตรงกับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งขั้นตอนในการวิจัยออกเป็น 4 ระยะได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน (R1)

ระยะที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร (D1)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2)

ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร (D2)

การดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดที่สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ขั้นตอน	วิธีการ	การวิเคราะห์ข้อมูล	เป้าหมาย/ผลลัพธ์
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน (R1)	ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน	วิเคราะห์เนื้อหาจากงานวิจัย บทความ ข่าวที่เกี่ยวข้อง และการหาค่าความถี่และร้อยละของความ	สรุปสาเหตุ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงินของประชาชน และความ
		ต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงิน	

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีการ	การวิเคราะห์ข้อมูล	เป้าหมาย/ผลลัพธ์
	ศึกษารายละเอียดและเป้าหมายรายวิชาศึกษาทั่วไป	วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	เข้าใจเป้าหมายของรายวิชาศึกษาทั่วไป
	ศึกษาประเด็นองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน	วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน 6 ท่าน	ได้องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อยของความรู้เรื่องทางการเงิน
ระยะที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร (D1)	จัดทำร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจต่อหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากระยะที่ 1 ร่วมกับแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง	คำนวณหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	ได้ร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจต่อหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
	นำร่างหลักสูตร แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจไปใช้ทดลอง	หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร	

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีการ	การวิเคราะห์ข้อมูล	เป้าหมาย/ผลลัพธ์
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2)	นำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยวัดความรู้เรื่องทางการเงินก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร	-คำนวณและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินด้วยค่าสถิติ t -คำนวณค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร	ได้ทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง และได้ข้อมูลคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินทั้ง 3 องค์ประกอบรวมถึงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร
ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร (D2)	นำคะแนนที่ได้จากระยะที่ 3 ไปเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิผลของหลักสูตรที่ตั้งไว้และดำเนินการแก้ไขหลักสูตร	ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา	ได้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน (R1)

การดำเนินการในระยะที่ 1 เป็นระยะที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ 1.ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน 2.ศึกษารายละเอียดและเป้าหมายรายวิชาศึกษาทั่วไป และ 3.ศึกษาประเด็นองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญทางการเงินจำนวน 6 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก.) ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาได้แก่ เป็นอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีทางด้านการการเงิน หรือพนักงานที่ทำงานในสถาบันการเงิน บริษัทประกัน หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการลงทุนในหุ้นสามัญ กองทุนรวม หรือสินทรัพย์ทาง

การเงินประเภทอื่น ๆ ที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป โดยผู้วิจัยเชิญมาเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงินโดยมีรายละเอียดการสร้างทั้ง 2 เครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อยของความรู้เรื่องทางการเงินในแบบสัมภาษณ์

2. จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน

3. จัดทำร่างแบบสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงิน

4. นำร่างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและร่างแบบสำรวจไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุม

5. ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตส่งแบบสัมภาษณ์ให้พิจารณาล่วงหน้าและนัดวันเวลาเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อยของความรู้เรื่องทางการเงิน

2. สัมภาษณ์ประเด็นความรู้เรื่องทางการเงินกับผู้เชี่ยวชาญทางการเงินทางโทรศัพท์และช่องทางออนไลน์

3. สำรวจความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงินจำนวน 400 คน

4. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและสำรวจนักศึกษาเพื่อนำไปประมวลผลและสรุปเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงินที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจนักศึกษาที่มาวิเคราะห์ด้วยการนับความถี่และหาค่าร้อยละ

ระยะที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร (D1)

การดำเนินการในระยะที่ 2 เป็นระยะที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาร่างหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร (แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร) และประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณา ได้แก่ เป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล หรือ การสอนวิชาทางการเงิน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยผู้วิจัยเชิญมาเพื่อประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข.)

กลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 18 คนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเศรษฐกิจเพื่อชีวิตในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 2 ได้แก่ 1. ร่างหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและแผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน 3. แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร 4. แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร โดยมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.ร่างหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.1 นำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 มากำหนดเป็นร่างหลักสูตรที่ประกอบไปด้วยหัวข้อ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.1.1 ความเป็นมาของหลักสูตร พิจารณาจากสภาพปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจากข้อมูลที่มีการสรุปไว้จากรายงานวิจัย บทความวิชาการ และข่าว จากหน่วยงานต่างๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน

1.1.2 หลักการของหลักสูตร พิจารณาจากประเด็นปัญหาต่างๆที่ระบุในความเป็นมาของหลักสูตรทั้งเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดหลังจากใช้หลักสูตร และแนวทางที่นำมาประกอบการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร

1.1.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร พิจารณาจากประเด็นที่กล่าวถึงในความเป็นมาของหลักสูตรในส่วนที่เป็นการวัดความรู้เรื่องทางการเงินที่เป็นสากลของประเทศต่างๆ แล้วนำมากำหนดเป็นเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

1.1.4 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร พิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และกำหนดเป็นโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์กันกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.1.5 หน่วยการเรียนรู้ พิจารณาจากโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร โดยมีการกำหนดสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินที่เป็นตัวแปรตามของการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงสอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์

1.1.6 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยระบุขั้นตอนการสอน วิธีการสอน กิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ ไปงาน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดเป็นขั้นตอนตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ และเกิดความรู้เรื่องทางการเงินตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.1.7 สื่อการเรียนรู้ พิจารณาจากความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์

1.1.8 การวัดและประเมินผล พิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดความรู้เรื่องทางการเงิน จึงกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร โดยระหว่างการใช้หลักสูตรจะมีการสังเกตจากการตอบคำถาม ใบงาน และแบบวัดทัศนคติและพฤติกรรม รวมไปถึง กำหนดให้มีการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

1.2 สังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ โดยผู้วิจัยนำ ข้อมูลจากการสังเคราะห์แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ไปใช้บูรณาการร่วมในการพัฒนาร่างหลักสูตร โดยผู้วิจัยนำขั้นตอนของการบ่มเพาะการคิดเชิงกลยุทธ์ที่ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนไปกำหนดการ เรียงหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 8 หน่วยให้เป็นไปตามลำดับของการคิดเชิงกลยุทธ์ ได้รับความสัมพันธ์ดัง ภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 การพัฒนาร่างหลักสูตร

1.3 นำร่างหลักสูตรมาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อ สำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ใบบางน/ใบกิจกรรม แบบประเมินประจำหน่วยการเรียนรู้

1.4 นำร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2. แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แบบวัดตาม องค์ประกอบทางการเงินที่ได้ศึกษาจากระยะที่ 1 ประกอบด้วย แบบวัดความรู้ทางการเงิน แบบวัด ทักษะคิดทางการเงิน และแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งมีรายละเอียดของคะแนนในแต่ละแบบ วัดดังนี้

ตาราง 4 คะแนนในแต่ละแบบวัดตามองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน

องค์ประกอบของความรู้เรื่อง ทางการเงิน	น้ำหนัก	คะแนน
ความรู้ทางการเงิน	35	35
ทัศนคติทางการเงิน	40	40
พฤติกรรมทางการเงิน	25	25
รวม	100	100

โดยที่เกณฑ์การแปลความหมายความรู้เรื่องทางการเงินเป็นดังนี้

81 – 100 คะแนน หมายถึง มีความรู้เรื่องทางการเงินในระดับ ดีมาก

61 – 80 คะแนน หมายถึง มีความรู้เรื่องทางการเงินในระดับ ดี

41 – 60 คะแนน หมายถึง มีความรู้เรื่องทางการเงินในระดับ พอใช้

21 – 40 คะแนน หมายถึง มีความรู้เรื่องทางการเงินในระดับ อ่อน

0 – 20 คะแนน หมายถึง มีความรู้เรื่องทางการเงินในระดับ อ่อนมาก

2.1 แบบวัดความรู้ทางการเงิน

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดความรู้ทางการเงินจากแบบวัดของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563, น.30); ปริินทร์ ทองเผือก (2561, น.149-156) ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทอัตนัยที่ใช้ในการสอบถามประชาชนทั่วไป

2.1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความรู้ทางการเงินแบบอัตนัยจำนวน 14 ข้อ โดยปรับและเพิ่มคำถามใหม่ให้ครอบคลุมองค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงินทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ความรู้ทางการเงินวางแผนทางการเงิน ความรู้ทางการเงินจัดการทางการเงิน และความรู้ด้านความเสี่ยงและผลตอบแทนทางการเงิน ซึ่งปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

2.1.3 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนตามความยากง่ายของข้อคำถาม (รายละเอียดของคะแนนอยู่ในภาคผนวก ค.)

2.1.4 นำแบบวัดความรู้ทางการเงินที่พัฒนาไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 แบบวัดทัศนคติทางการเงิน

2.2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดทัศนคติทางการเงินจากแบบวัดของ Marsh (2006, p.295); Parotta (1996, p.108); ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563, น.34); ปริินทร์ ทองเผือก (2561, น.157-158); วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558, น.127-130) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบใช้ในการสอบถามประชาชนทั่วไป นักศึกษาและนักเรียน

2.2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดทัศนคติทางการเงินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับจำนวน 40 ข้อ โดยปรับและเพิ่มคำถามใหม่ให้ครอบคลุมองค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงินทั้ง 4 องค์ประกอบคือ ทัศนคติต่อการวางแผนทางการเงิน ทัศนคติต่อการจัดการการเงิน ทัศนคติต่อการออมและสินทรัพย์ทางการเงินอื่นๆ และทัศนคติต่อการเป็นหนี้ ซึ่งปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

2.2.3 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ตาราง 5 เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบวัดทัศนคติทางการเงิน

คะแนนสำหรับข้อความ เชิงบวก	คำตอบ	คะแนนสำหรับข้อความ เชิงลบ
1	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0
1	เห็นด้วย	0
0	ไม่เห็นด้วย	1
0	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

2.2.4 นำแบบวัดทัศนคติทางการเงินที่พัฒนาไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.3 แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

2.3.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดพฤติกรรมทางการเงินจากแบบวัดของMarsh (2006, p.339); Parotta (1996, p.109); ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563, น.31); ปรีนทร์ ทองเผือก (2561, น.159-160); วิศกรณ์ ศิริวรรณ (2558, น.130) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบใช้ในการสอบถามประชาชนทั่วไป นักศึกษาและนักเรียน

2.3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดพฤติกรรมทางการเงินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับจำนวน 25 ข้อ โดยปรับและเพิ่มคำถามใหม่ให้ครอบคลุมองค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงินทั้ง 2 องค์ประกอบคือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการทางการเงิน ซึ่งปรากฏในจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

2.3.3 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ตาราง 6 เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

คะแนนสำหรับข้อความ เชิงบวก	คำตอบ	คะแนนสำหรับข้อความ เชิงลบ
1	ปฏิบัติเป็นประจำ	0
1	ปฏิบัติบ่อยๆ	0
0	ปฏิบัตินานๆครั้ง	1
0	ไม่เคยปฏิบัติ	1

2.2.4 นำแบบวัดพฤติกรรมทางการเงินที่พัฒนาไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดประเด็นคำถามในแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

3.2 ศึกษาการสร้างแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 นำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

4.1 ศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แล้วกำหนดเป็นประเด็นที่นำไปสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร และแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้

4.2 ศึกษารายละเอียดของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน แล้วกำหนดเป็นประเด็นที่นำไปสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน

4.3 ศึกษารายละเอียดของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร แล้วกำหนดเป็นประเด็นที่นำไปสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

4.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง และนำคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ให้ถูกต้อง

3. นำร่างหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

4. ใช้แบบวัดความรู้ทางการเงินกับนักศึกษากลุ่มดังกล่าว แล้วหาค่าระดับความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

5. ใช้แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยระดับคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินมี 3 ระดับคือ

มีความเห็นว่ายสอดคล้อง ให้คะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่ายไม่แน่ใจ ให้คะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่ายไม่สอดคล้อง ให้คะแนนเป็น -1

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปจะถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556, น.240)

2. หาค่าความยาก

โดยถ้าค่าความยากของข้อสอบมีค่าระหว่าง 0.20-0.80 จะถือว่าข้อสอบข้อนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556, น.241)

3. หาค่าอำนาจจำแนก

โดยถ้าค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จะถือว่าข้อสอบข้อนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556, น.242)

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยค่าความเชื่อมั่นมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556, น.97)

ผลจากการนำแบบวัดความรู้ทางการเงินไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่าความยากของแบบวัดความรู้ทางการเงินอยู่ที่ 0.20-0.75 ซึ่งเป็นค่าความยากที่เหมาะสม ในขณะที่ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้ทางการเงินอยู่ที่ 0.20-0.90 ซึ่งเป็นค่าอำนาจจำแนกที่เหมาะสมเช่นกัน

ในขณะที่ผลการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรมีค่าเท่ากับ 0.973 แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรสามารถนำไปใช้ประกอบหลักสูตรได้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาจากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และวัดความรู้เรื่องทางการเงินและความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรด้วยแบบวัดที่สร้างขึ้นใน ระยะที่ 2 รวมถึงเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากบันทึกการเรียนรู้โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเศรษฐกิจเพื่อชีวิตในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2564 โดยผ่านการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากกลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องจาก จำนวน 2 ห้องที่ลงทะเบียน โดยมีจำนวนนักศึกษาจำนวน 27 คนในห้องเรียนดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.ร่างหลักสูตรที่ผ่านการพัฒนามาจากระยะที่ 2 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การ วัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-8 และเอกสารประกอบการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่อง ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบแผนการวิจัยแบบ แผนการทดลองขั้นต้น (Pre -Experimental Design) แบบกลุ่มเดียว มีการวัดก่อนการทดลอง 1 ครั้ง และหลังการทดลอง 1 ครั้ง (The One-Group Pretest-Posttest Design) ตามแบบแผนการ ทดลองดังนี้

$$O_1 \text{ ----- } X \text{ ----- } O_2$$

O_1 หมายถึง	การวัดผลก่อนการใช้หลักสูตร
X หมายถึง	การเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
O_2 หมายถึง	การวัดผลหลังการใช้หลักสูตร

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรดังนี้

1. การดำเนินการก่อนการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยบรรยายความเป็นมาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จากนั้นดำเนินการทดสอบผู้เรียนก่อนการทดลอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยทดลองใช้หลักสูตรโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนกลุ่มตัวอย่างตามหลักสูตรที่แบ่งหน่วยการเรียนรู้เป็น 8 หน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	การจัดการการเงินส่วนบุคคล	จำนวน 6 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	การบริหารหนี้สิน	จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน	จำนวน 6 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ	จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5	ตลาดการเงิน	จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6	การลงทุนในหุ้นและการทดลองลงทุนด้วย application	จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7	การลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ	จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8	ขั้นตอนการลงทุน	จำนวน 3 ชั่วโมง

3. การดำเนินการหลังการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยใช้แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดความรู้เรื่องทางการเงิน หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

4. ผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเข้าร่วมหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

5. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากบันทึกการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินก่อนและหลังการทดลองเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีเกณฑ์การ

พิจารณาประสิทธิผลของหลักสูตรคือ หลังการทดลองเข้าร่วมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้สถิติทดสอบค่าที แบบ 1 กลุ่มตัวอย่างเทียบกับเกณฑ์

2.การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจเป็นดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด/เห็นด้วยมากที่สุด
 - 3.51 - 4.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจมาก/เห็นด้วยมาก
 - 2.51 - 3.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจปานกลาง/เห็นด้วยปานกลาง
 - 1.51 - 2.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจน้อย/เห็นด้วยน้อย
 - 1.00 - 1.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุด/เห็นด้วยน้อยที่สุด
3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากบันทึกการเรียนรู้อของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร (D2)

เป็นระยะที่ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร และนำผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรทั้งโครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ต้องการส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีต่อไป โดยขั้นตอนของการประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรมีดังนี้

1.ผู้วิจัยนำผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินจากระยะที่ 3 มาเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิผลที่ตั้งไว้ หากผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิผล

2.ผู้วิจัยนำความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรจากระยะที่ 3 มาเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิผลที่ตั้งไว้ หากผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิผล

3.ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรหากมีประเด็นที่ทำให้ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิผล เพื่อให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ตอนตามระยะของการพัฒนาหลักสูตร 4 ระยะ โดยที่ระยะที่ 1 และ 2 จะตรงกับความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และระยะที่ 3 และ 4 ตรงกับความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน

ตอนที่ 2 ผลการจัดทำรายละเอียดร่างหลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ตอนที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

และเพื่อความเข้าใจในผลการศึกษาที่นำเสนอ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน

S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนนักศึกษา

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-test

Sig แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของประชาชนไทยที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากข่าว บทความ งานวิจัยพบว่า ปัญหาทางการเงินถึงแม้จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ทำงานแล้ว แต่หลาย

หน่วยงาน หรือนักวิชาการหลายภาคส่วนก็ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการให้ความรู้และสร้างความรู้เรื่องทางการเงินให้กับคนไทยตั้งแต่วัยเรียน

นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในประเด็นความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางการเงิน โดยแยกเป็นความเห็นต่อการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษา ซึ่งแสดงคำตอบในตาราง 7 และลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวันที่ต้องการ ซึ่งแสดงคำตอบในตาราง 8

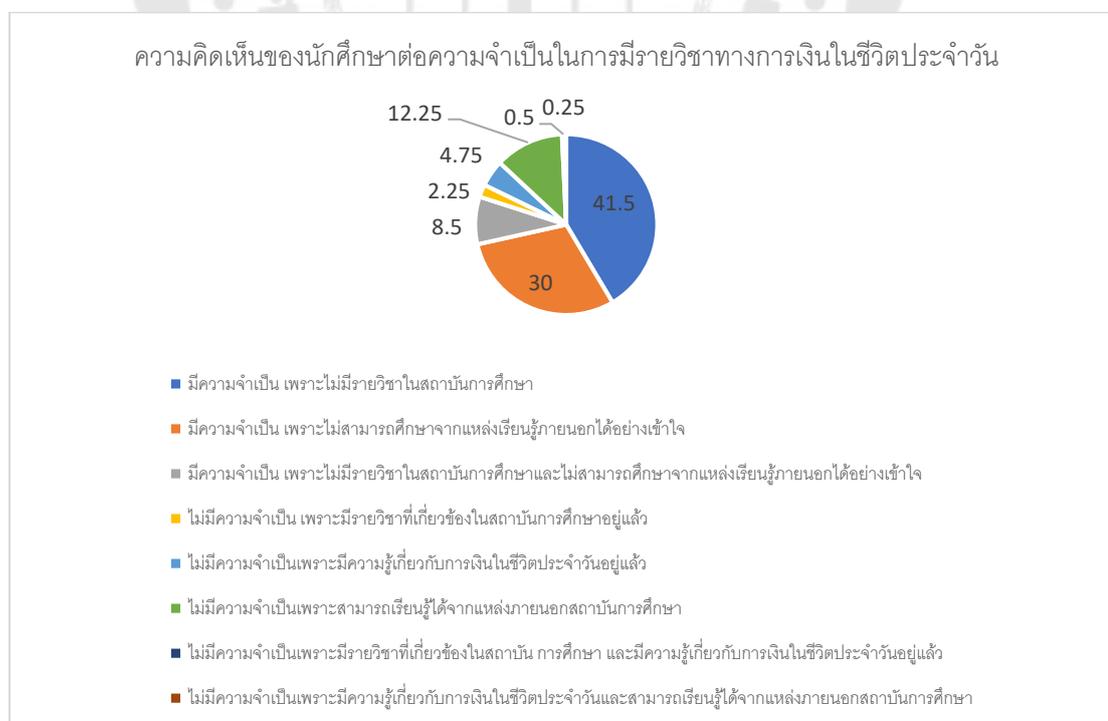
ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของความเห็นต่อการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษา

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความจำเป็นในการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวัน	จำนวน	ร้อยละ
มีความจำเป็น เพราะไม่มีรายวิชาในสถาบันการศึกษา	166	41.50
มีความจำเป็น เพราะไม่สามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกได้อย่างเข้าใจ	120	30.00
มีความจำเป็น เพราะไม่มีรายวิชาในสถาบันการศึกษาและไม่สามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกได้อย่างเข้าใจ	34	8.50
ไม่มีความจำเป็น เพราะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องในสถาบันการศึกษาอยู่แล้ว	9	2.25
ไม่มีความจำเป็นเพราะมีความรู้เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว	19	4.75
ไม่มีความจำเป็นเพราะสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งภายนอกสถาบันการศึกษา	49	12.25
ไม่มีความจำเป็นเพราะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องในสถาบันการศึกษา และมีความรู้เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว	2	0.50
ไม่มีความจำเป็นเพราะมีความรู้เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันและสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งภายนอกสถาบันการศึกษา	1	0.25

ตาราง 7 ต่อ

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความจำเป็นในการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวัน	จำนวน	ร้อยละ
รวม	400	100

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า จากนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน มีนักศึกษาที่มีความเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมียาวิชาที่เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ จำนวน 166 คนคิดเป็นร้อยละ 41.50 รองลงมาเห็นว่าจำเป็นเพราะไม่สามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกได้อย่างเข้าใจ จำนวน 120 คนคิดเป็นร้อยละ 30.00 และเห็นว่าจำเป็นเพราะเหตุผลทั้งสองข้อข้างต้นรวมกันอีก 34 คนคิดเป็นร้อยละ 8.50 ซึ่งรวมนักศึกษาที่เห็นว่ามีควมจำเป็นจะต้องมียาวิชาที่เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นสิ่งจำเป็นและอยู่ในความต้องการของนักศึกษา

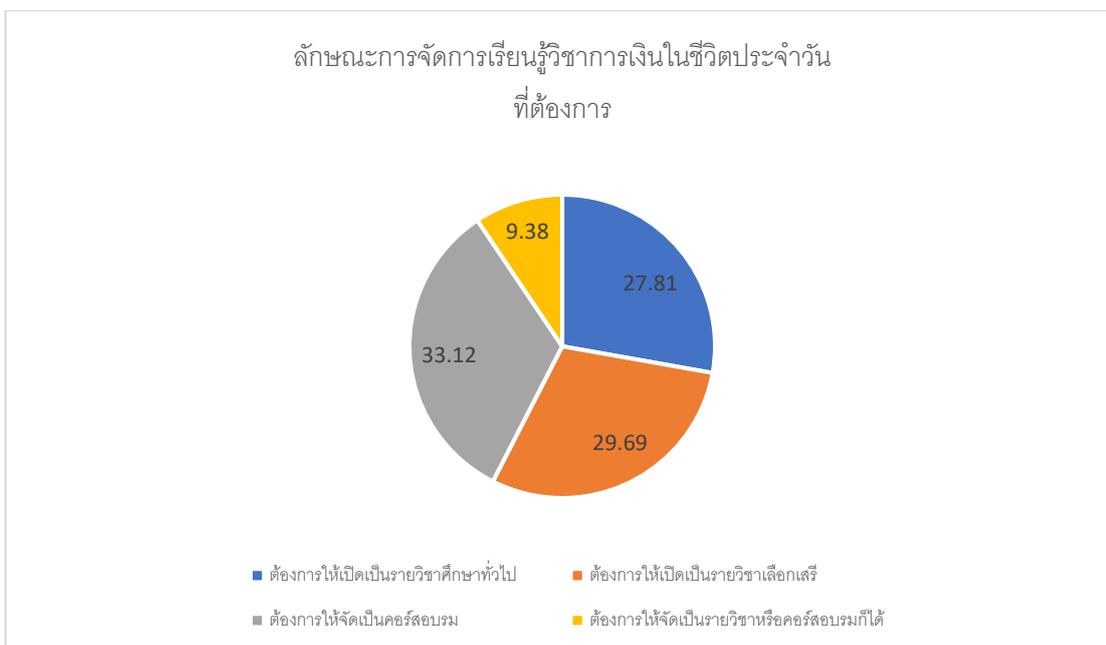
ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความจำเป็นในการมีรายวิชาทางการเงินในชีวิตประจำวัน

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่ตอบว่าจำเป็นที่จะต้องมียาวิชาที่
เกี่ยวข้องกับการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษา 320 คนดังกล่าวเพื่อทราบความคิดเห็น
เกี่ยวกับลักษณะของการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวันที่ต้องการได้ข้อมูลดังตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของความเห็นต่อลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินใน
ชีวิตประจำวันที่ต้องการ

ลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวัน ที่ต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการให้เปิดเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป	89	27.81
ต้องการให้เปิดเป็นรายวิชาเลือกเสรี	95	29.69
ต้องการให้จัดเป็นคอร์สอบรม	106	33.12
ต้องการให้จัดเป็นรายวิชาหรือคอร์สอบรมก็ได้	30	9.38
รวม	320	100

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า จากนักศึกษาที่เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมียาวิชาที่
เกี่ยวข้องกับการเงินในชีวิตประจำวันในสถาบันการศึกษาจำนวน 320 คน มีนักศึกษาที่ต้องการให้
เปิดเป็นรายวิชาสูงถึง 184 คนคิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือต้องการให้จัดเป็นคอร์สอบรม
จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 33.12 และต้องการให้จัดเป็นรายวิชาหรือคอร์สอบรมก็ได้จำนวน
30 คนคิดเป็นร้อยละ 9.38 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเงินใน
ชีวิตประจำวันสามารถจัดในลักษณะของรายวิชา หรือจัดในรูปแบบการอบรมก็ได้ ด้วยการพัฒนา
เป็นหลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรอบรมตามความเหมาะสมของสถาบันการศึกษา

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงลักษณะการจัดการเรียนรู้วิชาการเงินในชีวิตประจำวันที่ต้องการ

1.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า ความรู้เรื่องทางการเงินมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เนื่องจาก หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ จึงสามารถบรรลุวิชาทางด้านการจัดการการเงินเป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ได้

1.3 การศึกษาองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเงินจำนวน 6 ท่านพบว่า

1.3.1 องค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินมี 3 ด้านคือ ความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน

1.3.2 องค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงิน คือความรู้ด้านการวางแผนทางการเงิน ความรู้ด้านการจัดการทางการเงิน และความรู้ด้านความเสี่ยงและผลตอบแทน โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า

“ในบางองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยระบุไว้ไม่ใช่องค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงิน เช่น การรู้จักไตร่ตรองก่อนที่จะซื้อสินค้า การรู้จักเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆก่อนที่จะซื้อสินค้า แต่น่าจะย้ายไปที่องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงินแทน” และ

“ในบางประเด็นให้ตัดทิ้งเลย เช่น รู้จักวิธีรับมือกับความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน และความผันผวนของตลาด” ในขณะเดียวกัน

“ควรเพิ่มประเด็น ควรรู้ถึงความสำคัญของการมีเงินออกเผื่อฉุกเฉิน และการใช้ประโยชน์จากการวางแผนภาษีเพื่อลดรายจ่ายทางภาษี” หรือ

“ในบางประเด็นมีความหมายซ้ำกันในหลายๆข้อ เช่น คำว่าความเป็นอยู่ที่ดี มีซ้ำอยู่หลายข้อ”

1.3.3 องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน คือ ทัศนคติต่อการวางแผนทางการเงิน ทัศนคติต่อการจัดการทางการเงิน ทัศนคติต่อการออมและการลงทุนประเภทต่างๆ และทัศนคติต่อการเป็นหนี้ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า

“บางองค์ประกอบมีความซ้ำซ้อนกัน ให้เลือกอันใดอันหนึ่ง เช่น เชื่อว่าการที่ยังจดบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นส่วนที่สำคัญมากของการจัดการเงินส่วนบุคคล กับ เชื่อว่าการจดบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นเรื่องที่เสียเวลา ไม่น่าให้ความสำคัญ” นอกจากนั้น

“ยังมีบางประเด็นที่ใช้ภาษายากเกินไป ควรแก้ไขให้อ่านง่ายกว่านี้ เช่น เชื่อว่าการคิดว่าเราจะอยู่ตรงไหนทางการเงินในอีก 5 หรือ 10 ปีข้างหน้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จทางการเงิน”

“เชื่อว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้เงินสด เช็ค บัตรเดบิต ก็ดีกว่าการใช้บัตรเครดิต” หรือ

“ในบางประเด็นก็รวมเป็นข้อเดียวกันได้ เช่น เชื่อว่าหน้าที่ในการดูแลค่าใช้จ่ายรายเดือนควรเป็นเรื่องของภรรยา เชื่อว่าหน้าที่ในการดูแลค่าใช้จ่ายรายเดือนควรเป็นเรื่องของสามี เชื่อว่าหน้าที่ในการดูแลค่าใช้จ่ายรายเดือนควรเป็นเรื่องของทั้งสามีและภรรยา”

1.3.4 องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงิน คือ พฤติกรรมด้านการวางแผนทางการเงิน และพฤติกรรมด้านการจัดการทางการเงิน โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า

“ควรเปลี่ยนบางคำที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น จำปริมาณเงินที่มีทั้งในรูปเงินสด บัญชีเงินฝาก ทรัพย์สินต่างๆได้”

“เลือกวิธีการ shopping เพื่อขจัดความเครียด” นอกจากนั้นยังแนะนำว่า

“ถ้าเป็นการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยควรให้ความสำคัญกับการแปลมากๆ อย่าคิดว่าเป็นการเสียเวลา เพราะถ้าแบบสอบถามดี อ่านเข้าใจง่าย จะมีประโยชน์มากๆ”

หลังจากปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินที่นำไปพัฒนาเป็นเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรได้ดังนี้

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ประกอบไปด้วย

ความรู้ด้านการวางแผนและการจัดการทางการเงิน

- K1. เข้าใจและรู้ประโยชน์ของการทำบัญชีรายรับรายจ่าย
- K2. รู้จักวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องเวลาที่รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย
- K3. รู้จักการวางแผนทางการเงินหลายๆรูปแบบ
- K4. รู้จักวางแผนทางการเงินเพื่อซื้อสินค้าจำเป็นที่มีราคาสูงในอนาคต
- K5. รู้ว่าเมื่อไหร่ถึงจะเป็นเหตุการณ์ที่จะต้องกั้มเงิน
- K6. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ
- K7. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก
- K8. รู้จักประโยชน์ของดอกเบี้ยทบต้นจากการออม
- K9. รู้จักข้อดี-ข้อเสียของการลงทุนประเภทต่างๆ
- K10. รู้ว่าการออมมีประโยชน์อย่างไรในอนาคต
- K11. รู้จักปรับแผนทางการเงินเมื่อสถานการณ์รอบตัวเปลี่ยนแปลงไป
- K12. รู้ว่าการวางแผนภาษีเป็นเรื่องจำเป็นในการวางแผนทางการเงิน
- K13. รู้จักวิธีการตั้งเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว
- K14. รู้จักเงินเพื่อและผลของเงินเพื่อ

ความรู้ด้านความเสี่ยงและผลตอบแทน

K15. รู้จักวิธีรับมือกับการโจรกรรม ของหาย การว่างงาน ปัญหาสุขภาพ รายจ่ายจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด

- K16. รู้จักประโยชน์ของการออมเงินหรือการซื้อสินทรัพย์เก็บไว้
- K17. รู้ว่าการประกันภัยมีประโยชน์ต่อชีวิตอย่างไร
- K18. รู้ว่าถ้าผิคนัดชำระการจ่ายบิลต่างๆจะเกิดอะไรขึ้น
- K19. รู้จักประเภทของเครื่องมือในการลงทุนและการออมแบบต่างๆ
- K20. รู้จักรูปแบบของสินเชื่อประเภทต่างๆ

ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) ประกอบไปด้วย

ทัศนคติต่อการวางแผนและการจัดการทางการเงิน

- A1. ทัศนคติที่ดีต่อการทำบัญชีรายรับรายจ่ายกับการนำไปกำหนดเป็น
กลยุทธ์ทางการเงิน
- A2. ทัศนคติที่ดีในการยอมเสียเวลาเพื่อใช้ในการวางแผนการเงินของ
ตนเอง
- A3. เชื่อว่าการทำบัญชีรายรับจ่ายเป็นเรื่องที่ต้องกระทำเป็นประจำ
- A4. เชื่อว่าวิธีการใช้จ่ายเงินเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของ
ตัวเอง
- A5. เชื่อว่าการใช้จ่ายเป็นเรื่องส่วนบุคคล ไม่กระทบความสัมพันธ์กับคน
รอบข้างแต่อย่างใด
- A6. เชื่อว่าการทำประกันสามารถคุ้มครองความมั่นคงทางการเงินได้
- A7. เชื่อว่าควรจัดลำดับเรียนการรับรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคลไว้ใน
อันดับแรกๆ
- A8. เชื่อว่าคนเราไม่ควรคิดอยู่เพื่อแค่วันนี้โดยไม่วางแผนเพื่ออนาคตเลย
- A9. เชื่อว่าควรใช้เวลาในแต่ละวันในการบันทึกรายรับรายจ่ายของตัวเอง
- A10. เชื่อในเรื่องของความจำเป็นในการวางแผนเกษียณว่าควรวางแผน
แต่เนิ่นๆ
- A11. เชื่อว่าความอยู่ดีมีสุขทางการเงินเป็นเรื่องที่ตัวเราต้องรับผิดชอบ
และสร้างขึ้นมาเอง
- A12. เชื่อว่าเรื่องของการออมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก
- A13. มีแรงจูงใจที่จะประหยัดการใช้จ่ายในวันนี้เพื่อความมั่งคั่งใน
อนาคต
- A14. มีแรงจูงใจในการวางแผนทางการเงินเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีทาง
การเงิน
- A15. เชื่อว่าหน้าที่ในการดูแลค่าใช้จ่ายรายเดือนในครอบครัวควรเป็น
ของสมาชิกทุกคนในครอบครัว
- A16. เชื่อว่าเงินและสินทรัพย์ได้จากเงินมีคุณค่าและมีความสำคัญกว่า
การใช้จ่ายโดยไม่คิด

A17. เชื่อว่าเราควรดูแลการเงินตัวเองให้ดีกว่าก่อนที่จะพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐหรือครอบครัว

A18. เชื่อว่าในการจัดการการเงินควรพิจารณาสถานการณ์ทางการเงินปัจจุบันของตัวเองก่อน

A19. เชื่อว่าเราควรจินตนาการถึงอนาคต 5 ปี 10 ปีข้างหน้าบ้างเพื่อจะได้เห็นเป้าหมายในการวางแผนทางการเงิน

A20. เชื่อว่าสมาชิกในครอบครัวก็ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดลำดับความสำคัญของรายจ่ายในครอบครัว

A21. เชื่อว่าการวางแผนทางการเงินเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การตัดสินใจในการลงทุนเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

A22. เชื่อว่าการวางแผนเพื่อสำหรับเหตุการณ์ไม่คาดคิดเป็นเรื่องจำเป็น เช่น ควรทำประกันสำหรับคนที่หารายได้เข้าครอบครัวเพื่อคุ้มครองความสามารถในการประกอบอาชีพ

A23. เชื่อว่าควรทำประกันความเสี่ยงให้กับทรัพย์สินมีค่า

A24. เชื่อว่า แม้ทุกคนในครอบครัวจะทำในแต่ละวันเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ก็ยังจำเป็นต้องวางแผนทางการเงินอยู่ดี

A25. เชื่อว่าการวางแผนการเงินเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารชีวิตให้สำเร็จ

A26. เชื่อว่าการวางแผนเพื่ออนาคตทำให้เราก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจ

A27. เชื่อว่าไม่ควรคิดแค่วันนี้ แต่ต้องคิดถึงการวางแผนเพื่ออนาคตด้วย

A28. เชื่อมั่นว่าแผนการเงินที่ตัวเองสร้างขึ้นจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินได้

A29. เชื่อมั่นในการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินถ้าได้ศึกษามาเป็นอย่างดี

ทัศนคติต่อการออมและการลงทุนประเภทต่างๆ

A30. เชื่อว่าการออมเงินมีประโยชน์กับชีวิตมาก

A31. เชื่อว่าต้องศึกษารายละเอียดและระมัดระวังกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่มีอยู่หลากหลายในปัจจุบัน

A32. เชื่อว่าความมั่นคงทางการเงินเป็นเรื่องที่สามารถกำหนดและเป็นจริงได้

A33. เชื่อว่าเงินที่ได้จากการเก็บออมจะเป็นส่วนหนึ่งของรายได้หลังเกษียณอายุ

A34. เชื่อว่าคนเราไม่ควรจะใช้จ่ายเงินในปัจจุบันจนหมดเพื่อสร้างความสุข แต่ควรเก็บออมหรือลงทุนเพื่ออนาคตด้วย

A35. เชื่อว่าเมื่อมีเงิน ก็ไม่จำเป็นต้องรีบใช้ให้หมด

A36. เชื่อว่าการออมเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นอะไรที่มากกว่าแค่การฝากธนาคาร

A37. เชื่อว่าถึงแม้จะประหยัดแล้ว ก็ควรต้องคำนึงถึงจำนวนเงินที่ต้องออมอยู่ดี

ทัศนคติต่อการเป็นหนี้และการใช้บัตรเครดิต

A38. เชื่อว่าถ้าตอนนี้เป็นหนี้ อยู่ จะต้องมีความที่หลุดพ้นการเป็นหนี้ได้

A39. เชื่อว่าถ้าสามารถชำระหนี้เป็นรายเดือนได้ทุกเดือนอยู่แล้วก็จริง แต่ถ้ามีโอกาสโปะหนี้ให้ครบโดยเร็วก็ควรจะทำ

A40. เชื่อว่าการมีบัตรเครดิตมีประโยชน์ แต่ต้องหาวิธีได้ประโยชน์จากการมีบัตรเครดิตนั้น

A41. เชื่อว่าการมีบัตรเครดิตไม่ได้แสดงถึงการมีความมั่นคงทางการเงินอย่างแท้จริง

A42. เชื่อว่าการใช้บัตรเครดิตจำนวนมากเป็นความเสี่ยงมากกว่าการสร้างประวัติที่ดี

A43. เชื่อว่าการใช้เงินสดดีกว่าการใช้บัตรเครดิตผ่อนชำระการซื้อสินค้า ถึงแม้จะเสียดอกเบี้ยแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม

A44. เชื่อว่า การไม่เป็นหนี้ถ้าไม่จำเป็น เป็นเรื่องที่ดีควรตระหนักและยึดถือปฏิบัติ

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) ประกอบไปด้วย

B1. วางแผนและตัดสินใจโดยการหาข้อมูลก่อนการใช้จ่ายหรือการออม

B2. พยายามหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว

B3. ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ (ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต ฯลฯ) ตรง

เวลา

ชีวิตเปลี่ยนไป

- B4. หลีกเลี่ยงการกู้ยืมเงินเป็นอันดับแรกเมื่อเงินไม่พอใช้
- B5. ปรับเปลี่ยนแผนการใช้จ่ายเงินทันทีหากสถานการณ์ทางการเงินใน

หรือไม่ หรือมียอดที่ผิดปกติหรือไม่ทุกครั้ง

ได้

- B6. จัดสรรรายได้ ออกเป็นส่วนๆ ก่อนที่จะเริ่มใช้จ่ายจากรายได้นั้น
- B7. ไตร่ตรองก่อนที่จะซื้ออะไรทุกครั้ง
- B8. จ่ายอดเงินสดที่มีในมือ และยอดเงินที่ฝากในบัญชีเงินฝากได้
- B9. ระวังระวัง ดูแลเงินและทรัพย์สินของตัวเองอย่างใกล้ชิด
- B10. เปรียบเทียบข้อมูลของสิ่งที่จะซื้อ ก่อนซื้อทุกครั้ง
- B11. ศึกษาข้อมูลของสิ่งที่จะซื้อจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ
- B12. พยายามใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่วางแผนไว้
- B13. ตรวจสอบใบแจ้งยอดที่ต้องชำระ สลิปเงินฝากธนาคาร ว่าถูกต้อง
- B14. ชำระค่าใช้จ่ายด้วยยอดเต็มจำนวน แม้จะมีระบุในบิลว่าจ่ายขั้นต่ำ

- B15. ไม่ซื้อสินค้าถ้าพบว่าไม่มีเงินไม่เพียงพอ
- B16. ไม่ซื้อบั้งเพียงเพื่อจะกำจัดความเครียด
- B17. พยายามหาวิธีให้ได้ส่วนลดจากการซื้อของหากทำได้
- B18. ออมเงินก่อนที่จะเริ่มใช้จ่าย มีโช่อมหลังจากมีเงินเหลือ

พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน

การลงทุนเป็นระยะๆ

ปรับเปลี่ยนแผนทางการเงินให้เหมาะสม

- B19. หมั่นหาวิธีการออมและการลงทุนที่ดี
- B20. ตั้งเป้าหมายและวางแผนทางการเงินในระยะยาว
- B21. หมั่นตรวจสอบเป้าหมายทางการเงินและพัฒนาแผนการออมและ
- B22. ใช้ Application ในการบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นประจำ
- B23. ออมเงินทันทีเมื่อมีโอกาส
- B24. ติดตามการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินที่เกิดขึ้นเป็นระยะ เพื่อ
- B25. ทบทวนการคำนวณเงินออม ระยะเวลาในการเก็บออม โดย

เทียบเคียงกับรายได้และรายจ่ายในแต่ละช่วงเวลา เพื่อปรับแผนทางการเงินให้เหมาะสม

B26. ชั้นศึกษาการลงทุนประเภทต่างๆ และเลือกให้เหมาะกับเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งเป้าหมายไว้

ตอนที่ 2 ผลการจัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงิน เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาดังกล่าวมาจัดทำเป็นรายละเอียดหลักสูตร ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การจัดทำร่างหลักสูตรและการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง

2.1.1 การจัดทำร่างหลักสูตร

1. ร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วยหัวข้อ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

(ร่าง)

**หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์
เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ความเป็นมาของหลักสูตร**

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลให้รัฐมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้าน เช่น การทำให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง การแก้ไขปัญหาปากท้องและสร้างรายได้ให้ประชาชนให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน 12 ด้านเพื่อบรรเทาปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ โดยเฉพาะนโยบายที่ระบุถึงการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน ซึ่งมีปัญหาย่อยที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องแก้ไขและดำเนินการอย่างเร่งด่วนคือ การแก้ไขปัญหาหนี้สินและลดภาระหนี้สินของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และหนี้สินนอกระบบ (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562, น.24) ซึ่งนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหนี้สินของประชาชนที่เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญและติดตามมาอย่างต่อเนื่อง โดยในรายงานการเงินเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ได้รายงานไว้ว่า หนี้ครัวเรือนในปัจจุบันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 78 ต่อ GDP ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศเกิดใหม่ที่ประมาณร้อยละ 40 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562, น.24) โดยพบว่า (1) คนไทยเริ่มเป็นหนี้เร็วขึ้น และเป็นหนี้เสียตั้งแต่อายุน้อย (2) คนไทยเป็นหนี้มากขึ้น โดยเป็นหนี้ในช่วงอายุปลาย 20 ถึง 30 ปีและคงอยู่ในระดับสูงตลอดช่วงวัยทำงาน นอกจากนี้ยังไม่มีแนวโน้มที่หนี้จะลดลงแม้เข้าสู่วัยใกล้เกษียณ ซึ่งสะท้อนปัญหาความมั่นคงทางการเงิน (3) คนไทยมีหนี้มากขึ้น ซึ่งสะท้อนว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ติดอยู่ในวงจรหนี้ที่ส่วนหนึ่งมาจากการขาดวินัยและความรู้ทางการเงิน นอกจากปัญหาหนี้สินที่กล่าวข้างต้นแล้ว ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาที่ต่อเนื่องในเรื่องหลักประกันรายได้ สวัสดิการและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขยามชราภาพ เนื่องจากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2552, น.1) และจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุนี้เอง ที่ทำให้พบว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพสำหรับทั้งผู้สูงอายุในปัจจุบันและผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งสาเหตุหนึ่งของปัญหามาจากการออมเงินที่ไม่เพียงพอในอดีตของของผู้สูงอายุในปัจจุบันและการออมในระดับที่น้อยของผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคต (วรเวศม์ สุวรรณระดา, 2557, น.28)

โดยประเด็นที่น่ากังวลคือ คนไทยจำนวนมากยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องออมเงิน เพื่อวัยเกษียณ ซึ่งจากการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนในปี พบว่าเพียง 1 ใน 4 ของคนไทยสามารถออมได้ในระดับที่ตั้งใจไว้สำหรับการเกษียณอายุ ในขณะที่ร้อยละ 34 กำลังดำเนินการตามแผนการออมที่มีอยู่ และร้อยละ 41 ยังไม่มีแผนการออมอย่างเป็นรูปธรรมหรือกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการวางแผนการออม (จารย์ย์ ปิ่นทองและคณะ, 2561, น.30)

ในปี 2559 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยตระหนักถึงปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยใช้แนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินของ The Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD) และดำเนินการร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยผลการสำรวจพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางการเงินที่ประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินนั้น พบว่าคนไทยมีปัญหาด้านความรู้ทางการเงินที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.6 ซึ่งน้อยกว่าภาพรวมของทั้ง 30 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ที่มีคะแนนเท่ากับ 65.7 ในขณะที่อีก 2 ด้านคือ พฤติกรรมการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ได้คะแนน 62.2 และ 76.0 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศผู้เข้าร่วมโครงการสำรวจทั้ง 2 ด้าน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ระบุว่าจุดอ่อนของคนไทยในด้านความรู้ทางการเงินเป็นเรื่องของ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น และการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยไม่เข้าใจเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่ ความเสี่ยงและผลตอบแทน นิยามของเงินเฟ้อและผลกระทบ ซึ่งอาจจะส่งผลให้คนไทยวางแผนการเงินเพื่อยามเกษียณได้ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า มีคนไทยวางแผนเก็บออมเพื่อยามชราและสามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้เพียงร้อยละ 14.2 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559, น.6)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของ บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (2561 น.3) ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อผิดพลาดทางการเงินในช่วงวัยเริ่มต้นของชีวิตการทำงาน (อายุระหว่าง 20 ถึง 29ปี) ว่าเป็นวัยที่เพิ่งออกมามีประสบการณ์นอกมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกใช้ชีวิตในแบบที่ตัวเองต้องการ โดยคิดว่าเรื่องของค่าใช้จ่ายและการวางแผนเกษียณเป็นเรื่องที่ยังไม่ต้องรีบทำ และสามารถผลักดันออกไปก่อนได้ ทำให้ประชากรวัยนี้ใช้ชีวิตเพลิดเพลินไปกับการตอบสนองความต้องการของตัวเองและใช้เงินเพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนา ทำให้มีคนในวัยนี้มีปัญหาทางการเงินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากปัญหาทางการเงินที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะปัญหาหนี้สิน ปัญหาการออมในระดับน้อยหรือปัญหาการขาดความสามารถในการจัดการการเงินของตนเองได้ ทำให้ภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน ทั้งนักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวในอดีตที่ผ่านมาด้วยวิธีการให้ความรู้ทางการเงิน แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการได้แก่ (ไทยพับลิก้า, 2557, น.2)

1. ความยากจนที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตและกลายเป็นหนี้ในที่สุด และกลายเป็นวงจรที่หาทางออกไม่ได้ แม้จะมีความรู้ทางการเงินเพียงพอ

2. การเติบโตของลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งมีความสำคัญเหนือการยับยั้งชั่งใจของมนุษย์นำไปสู่การใช้จ่ายอย่างไม่ระมัดระวัง โดยเฉพาะการโฆษณาของธนาคารพาณิชย์ที่ชักจูงให้ผู้บริโภคกู้เงินด้วยขั้นตอนที่รวดเร็ว เป็นการสร้างความเข้าใจผิดและสร้างพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้บริโภคโดยตรง

3. การขาดการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงินเพื่อจัดการการเงินส่วนบุคคล ทำให้การส่งเสริมความรู้ทางการเงินซึ่งถูกออกแบบมาอย่างดีไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ เพราะมีเพียงส่วนน้อยที่นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ในขณะที่มีผู้เชี่ยวชาญทางการเงินของประเทศได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหามาจากการที่การศึกษาของประเทศไม่กำหนดให้มีการให้ความรู้ทางการเงิน โดย จักรกฤษณ์ กิจการรัฐบุรุษ (2562) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาไว้ว่า ประชาชนต้องมีความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินที่ถูกต้อง แต่คำถามที่น่าสนใจก็คือ ในเมื่อความรู้ทางการเงิน ที่ดูเป็นสิ่งสำคัญขนาดนี้แต่กลับไม่ถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคำตอบที่พบคือ ระบบการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนได้ไม่ง่าย เวลาเรียนมีจำกัดและประกอบไปด้วยรายวิชาบังคับจำนวนมาก และบุคลากรที่มีก็ไม่พร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ในเรื่องความรู้ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้รู้จักเพียงเรื่องการหาเงิน หรือเมื่อจบการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพอะไรที่หารายได้ได้สูง แต่ไม่ได้จัดการเรียนรู้ในเรื่องวิธีการจัดการกับเงินที่หามาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรู้เรื่องทางการเงินเป็นสิ่งควรพัฒนาให้เกิดในระบบการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่กำลังจะกลายเป็นผู้ใหญ่และแรงงานที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจทั่วประเทศของมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังในปี 2556 ที่พบว่า ประชาชน 3 กลุ่ม ที่มีระดับความรู้ทางการเงินในขั้นวิกฤติ และควรได้รับการช่วยเหลือเร่งด่วน คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ยังไม่สามารถหารายได้ แต่มีการใช้จ่ายสูงมาก และมีระดับหนี้สูงจนน่าตกใจ ตามมาด้วยกลุ่มอาชีพอิสระรายได้ต่ำ และกลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนนักศึกษาซึ่งปัจจุบันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17-18 ของประชากรทั้งหมดหรือมีจำนวนประมาณ 12 ล้านคนมีคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ และมักประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และด้วยวัฒนธรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมกรมการบริโภคนิยมและการเลียนแบบในสินค้าฟุ่มเฟือย ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ทางการเงิน แต่ก็ยังไม่มีโครงการให้ความรู้เรื่องทางการเงินที่ครบถ้วนสมบูรณ์แต่อย่างใด (สถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2558, น.11)

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อันประกอบด้วย ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจาก จะทำให้นักศึกษาที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่และแรงงานสำคัญของประเทศที่ยังขาดความรู้เรื่องทางการเงินสามารถที่จะเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทางการเงินต่างๆที่จะประสบเมื่อเข้าสู่การทำงาน รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อยามเกษียณอายุตั้งแต่เริ่มต้นการทำงาน อันจะนำไปสู่เสถียรภาพทางการเงินที่ดีของประเทศไทยอีกด้วย

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีหลักการดังนี้

1. เป็นหลักสูตรเสริมในรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินส่วนบุคคล
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงิน อันประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ให้กับผู้เรียน
3. เป็นหลักสูตรที่ใช้ขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์เป็นแนวทางการในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนคือ ผู้เรียนมีความรู้เรื่องทางการเงินที่มีองค์ประกอบคือ ความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร

หน่วย ที่	เนื้อหา	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1	การจัดการการเงินส่วนบุคคล	6
2	การบริหารหนี้สิน	3
3	การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน	6
4	การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ	3
5	ตลาดการเงิน	3
6	การลงทุนในหุ้นและการทดลองลงทุนด้วย application	3
7	การลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ	3
8	ขั้นตอนการลงทุน	3
	รวม	30

หน่วยการเรียนรู้			
ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	หลักการตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์
1. การจัดการการเงินส่วนบุคคล	1. ความหมายของการจัดการการเงินส่วนบุคคล 2. หลักการของการวางแผนการเงินส่วนบุคคล 3. การตรวจสอบสถานะทางการเงินด้วยการทำบทางการเงิน 4. การวิเคราะห์สมรรถนะทางการเงิน	1. เข้าใจความหมายและหลักการของการจัดการการเงินส่วนบุคคล 2. สามารถตรวจสอบสถานะทางการเงินด้วยการจัดทำบการเงิน 3. สามารถวิเคราะห์สมรรถนะทางการเงิน 4. มีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินสถานะทางการเงินของตนเอง	ชั้น 1: ประเมินสถานการณ์หรือสถานภาพทางการเงินของตนเองได้
2. การบริหารหนี้สิน	1. สถานการณ์การเป็นหนี้ของคนไทย 2. หลักการสำคัญที่ควรรู้ก่อนการเป็นหนี้ 3. การจัดการหนี้เพื่อให้มีเงินเหลือ 4. วิธีปลดหนี้	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นหนี้	ชั้น 1: ประเมินสถานการณ์หรือสถานภาพทางการเงินของตนเองได้

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	หลักการตาม แนวคิดเชิง กลยุทธ์
3. การกำหนด เป้าหมาย ทางการเงิน	1. การกำหนดเป้าหมาย ทางการเงิน 2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายทางการเงิน 3. หลัก SMART กับกา รตั้งเป้าหมายที่ดี 4. ขั้นตอนของการ กำหนดเป้าหมายทางการเงิน 5. การคุ้มครองเป้าหมาย ทางการเงิน ด้วยการท ำประกันภัย	1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อ การกำหนดเป้าหมาย ทางการเงิน 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ กำหนดเป้าหมายทางการเงิน ของตนเองได้ 3. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ที่ดีกับการกำหนด เป้าหมายทางการเงินของ ตนเอง 4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ คิดคำนวณดอกเบี้ยเงิน ฝากและรู้ถึงประโยชน์ของ ดอกเบี้ยทบต้น 5. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ถึง ประโยชน์ของการออมเงิน และมีทัศนคติที่ดีกับการ ออม 6. เพื่อให้ผู้เรียนมี พฤติกรรมการออมที่ ถูกต้อง 7. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการ คุ้มครองเป้าหมายทางการเงิน	ชั้น2: กำหนด เป้าหมาย ทางการเงิน ของตนเองได้

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	หลักการตาม แนวคิดเชิง กลยุทธ์
4. การวางแผน การเงินเพื่อ การเกษียณ	1. การคำนวณ งบประมาณที่จะใช้หลัง เกษียณอายุโดยคำนึงถึง เงินเพื่อ 2. การใช้ application ez calculator ในการ คำนวณค่าเงินในอนาคต 3. การคำนวณ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ทางการเงินต่างๆ 4. การวางแผนการเงิน และการปรับเปลี่ยนแผน เพื่อบรรลุเป้าหมายการ เก็บเงินเพื่อการเกษียณ	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ วางแผนการเงินเพื่อการ เกษียณได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนมี พฤติกรรมและทัศนคติที่ดี กับการวางแผนการเงินเพื่อ ใช้ในอนาคต 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ คำนวณค่าเงินในอนาคต และนำไปใช้ในการ วางแผนได้ 4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ อิทธิพลของภาวะเงินเฟ้อที่ มีต่อการวางแผนการเงิน ในอนาคต 5. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ เรื่องการวางแผนไป ประยุกต์ใช้ในอนาคตแม้ สถานการณ์ชีวิตจะ เปลี่ยนแปลงไป	ชั้น2: กำหนด เป้าหมาย ทางการเงิน ของตนเองได้

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	หลักการตาม แนวคิดเชิง กลยุทธ์
5. ตลาด การเงิน	1. สาเหตุที่ต้องมีการ ลงทุน 2. ผลตอบแทนและความ เสี่ยงจากการลงทุน 3. ตลาดการเงิน	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ความสำคัญและประโยชน์ ของการลงทุน 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ที่ดีและตระหนักถึงความ เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการ ลงทุน 3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้อะไร เข้าใจเรื่องตลาดการเงิน	ชั้น3: รู้จัก ทางเลือกในการ ไปสู่เป้าหมาย ทางการเงินที่ กำหนด
6. การลงทุน ในหุ้นและการ ทดลองลงทุน ด้วย application	1. หลักการการลงทุนใน หุ้น 2. อุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve 3. การศึกษาข้อมูลบริษัท ต่างๆที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์ 4. การวิเคราะห์ ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัย ทางเทคนิคก่อนการลงทุน ในหุ้น 5. การใช้ application click2win	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนในการ ลงทุนในหุ้น 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องบริษัท ต่างๆที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์ 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทดลองลงทุนในหุ้นด้วย application ได้ 4. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ เรื่องขั้นตอนการลงทุนใน หุ้นไปประยุกต์กับการ วางแผนทางการเงินของ ตนเอง 5. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ที่ดีต่อการเลือกลงทุนใน	ชั้น3: รู้จัก ทางเลือกในการ ไปสู่เป้าหมาย ทางการเงินที่ กำหนด

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	หลักการตาม แนวคิดเชิง กลยุทธ์
7. การลงทุน ในกองทุนรวม และการลงทุน ประเภทอื่นๆ	1. ประเภทของกองทุน รวม 2. ผลตอบแทน และข้อดี ของการลงทุนในกองทุน รวม 3. การลงทุนใน crypto currency อสังหาริมทรัพย์ และ ทองคำ	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประเภท ผลตอบแทน และข้อดีของ การลงทุนในกองทุนรวม 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนในการ ลงทุนในกองทุนรวมและการ ลงทุนประเภทอื่นๆ 3. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ เรื่องขั้นตอนการลงทุนไป ประยุกต์กับการวางแผนทาง การเงินของตนเอง 4. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี ต่อการลงทุนในกองทุนรวม และการลงทุนประเภทอื่นๆ	ชั้น3: รู้จัก ทางเลือกใน การไปสู่ เป้าหมายทาง การเงินที่ กำหนด
8. ขั้นตอนการ ลงทุน	1. ขั้นตอนของการลงทุน 2. การนำความรู้เรื่อง การลงทุนไปประยุกต์ใช้ กับการวางแผนทาง การเงิน	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องขั้นตอนของ การลงทุน 2. เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ เรื่องขั้นตอนการลงทุนไป ประยุกต์กับการวางแผนทาง การเงินของตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ วางแผนทางการเงินใน ภาพรวมตลอดช่วงการใช้ชีวิต ได้ 4. มีทัศนคติที่ดีต่อการ วางแผนทางการเงินของ ตนเองในภาพรวมตลอดช่วง การใช้ชีวิต	ชั้น4: ตัดสินใจเลือก ทางเลือกที่ เหมาะสมกับ ตนเอง

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การจัดการการเงินส่วนบุคคล ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเหตุและผล (the cause and effect instructional model) ร่วมกับการสอนโดยการใช้กรณีตัวอย่าง การตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและรู้วิธีประเมินสถานะการเงินตนเองได้ตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ขั้นที่ 1 แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 การทำงานการเงิน
2. ใบงานที่ 2 การวิเคราะห์สมรรถภาพทางการเงิน
3. แบบประเมินทัศนคติของผู้เรียนต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคล

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเหตุและผล (the cause and effect instructional model) ร่วมกับการสอนโดยการใช้กรณีตัวอย่าง การตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 1 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 ตารางสาเหตุและผล (Cause and Effect Table)
2. แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียนต่อการบริหารหนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการอธิบาย การยกตัวอย่าง การแบ่งกลุ่มเพื่อร่วมกันสรุปประเด็น การตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมกันอภิปราย แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 การคิดดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น เงินรวม
2. ใบงานที่ 2 หลักการ SMART กับการตั้งเป้าหมายทางการเงิน
3. แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียนต่อการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้การสนทนาประกอบการซักถาม การยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ การอธิบาย การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม การตั้งคำถาม การให้ผู้เรียนทดลองคำนวณและจินตนาการคำตอบ การให้ผู้เรียนได้อภิปราย และการร่วมกันสรุป แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 การคำนวณค่าเงินในอนาคต
2. ใบงานที่ 2 การคำนวณผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทางการเงินต่างๆ
3. แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมต่อการวางแผนการเงินเพื่อใช้ในอนาคต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ตลาดการเงิน ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้การร่วมสนทนาประกอบการซักถาม การสุ่มถามผู้เรียน การอธิบาย การตั้งคำถาม การใช้ application การร่วมกันสรุป แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 ความสำคัญและประโยชน์ของการลงทุน
2. ใบงานที่ 2 ตลาดการเงิน
3. แบบประเมินทัศนคติและความตระหนักต่อตลาดการเงิน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การลงทุนในหุ้นและการทดลองลงทุนด้วย application ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้การทบทวนเนื้อหา การอธิบาย การตั้งคำถาม การเข้าเว็บไซต์ การร่วมกันสรุป การฝึกการวิเคราะห์ การใช้ application แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 การลงทุนในหุ้น
2. ใบงานที่ 2 เล่นหุ้นโดยใช้โปรแกรม application click2win
3. แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมต่อการเลือกลงทุนในหุ้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้การทบทวนบทเรียน การอธิบาย การแบ่งกลุ่มผู้เรียน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน การใช้ application การประเมินตนเอง การดูคลิปข่าว และการร่วมกันสรุป แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 2 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 สรุปประเภทของกองทุนรวม
2. ใบงานที่ 2 การลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ
3. แบบประเมินทัศนคติต่อการลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ขั้นตอนการลงทุน ประกอบไปด้วยขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยในขั้นสอนนั้นมีการใช้การเฉลยคำตอบ การอธิบาย การยกตัวอย่างของผู้เรียนแต่ละคน การทดสอบความเสถียรผ่านเว็บไซต์ การตั้งคำถาม การร่วมกันอภิปราย การคำนวณไปพร้อมๆกัน แล้วให้ผู้เรียนทำใบงาน 3 ฉบับและทำแบบประเมินดังนี้

1. ใบงานที่ 1 การลงทุนกับการวางแผนทางการเงินของตนเอง
2. ใบงานที่ 2 พีรามิดทางการเงินในภาพรวมของกลุ่ม
3. ใบงานที่ 3 ความผันและพีรามิดทางการเงินของตนเอง
4. แบบประเมินทัศนคติต่อขั้นตอนการลงทุน

สื่อการเรียนรู้

เนื่องจากการพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์นั้นต้องทำให้ผู้เรียนผ่านขั้นตอนของ 4 ขั้นได้แก่ 1. ประเมินสถานการณ์หรือสภาพทางการเงินตัวเองได้ 2. กำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเองได้ 3. รู้จักทางเลือกในการไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่กำหนด และ 4. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง การเลือกสื่อการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยและสามารถทำให้ผู้เรียนคิดไปตามขั้นตอนการคิดเชิงกลยุทธ์ด้วย สื่อการเรียนรู้จึงประกอบไปด้วย เอกสารประกอบการเรียนรู้ กรณีตัวอย่าง เว็บไซต์ application ที่ใช้ในการคำนวณ (ez calculator) application ที่ใช้ในการทดลองซื้อขายหุ้น (click2win)

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลในหลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบไปด้วยการวัดและประเมินใน 3 ช่วง ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน คือ การวัดและประเมินผลด้วยแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินซึ่งประกอบด้วยแบบวัดความรู้ทางการเงิน แบบวัดทัศนคติทางการเงิน และแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน
2. การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน คือ การวัดด้วยใบงาน และแบบวัดทัศนคติต่างๆ
3. การวัดและประเมินผลหลังเรียน คือ การวัดและประเมินผลด้วยแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินซึ่งประกอบด้วยแบบวัดความรู้ทางการเงิน แบบวัดทัศนคติทางการเงิน และแบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจจากการเรียนในหลักสูตรส่งเสริมความรู้ทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์

โดยหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นเกิดจากการที่ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินที่ได้จากตอนที่ 1 มาเรียบเรียงร่วมกับหลักการตามแนวคิดของการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน หลักการตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์

องค์ประกอบของความรู้เรื่อง ทางการเงิน	หลักการตาม แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์	หน่วยการเรียนรู้
K1 K3 K10 K13 K16 A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A11 A13 A14 A15 A18 A20 A24 A26 A28 A30 A31 A32 A33 A35 A36 B1 B2 B6 B7 B8 B9 B10 B22	ชั้น1: ประเมินสถานการณ์ หรือสถานภาพทางการเงิน ของตนเองได้	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การจัดการการเงินส่วนบุคคล
K2 K4 K5 K6 K18 K20 A16 A34 A35 A38 A39 A40 A41 A42 A43 A44 A45 B3 B4 B7 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17	ชั้น1: ประเมินสถานการณ์ หรือสถานภาพทางการเงิน ของตนเองได้	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน
K3 K7 K8 K10 K12 K15 K16 K17 A6 A12 A14 A20 A22 A23 A25 A26 A27 A28 A30 A36 A37 B5 B6 B18 B23	ชั้น2: กำหนดเป้าหมาย ทางการเงินของตนเองได้	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย ทางการเงิน

ตาราง 9 ต่อ

องค์ประกอบของความรู้เรื่อง ทางการเงิน	หลักการตาม แนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์	หน่วยการเรียนรู้
K9 K10 K11 K12 K13 K14 K19 A6 A10 A12 A13 A14 A19 A21 A27 A33 A34 A35 B6 B12 B19 B20 B21 B24 B25 B26	ชั้น 2: กำหนดเป้าหมาย ทางการเงินของตนเองได้	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การวางแผนการเงินเพื่อ การเกษียณ
K9 K10 K16 K19 A29 A31 A32 B19 B20 B26	ชั้น 3 : รู้จักทางเลือกในการ ไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่ กำหนด	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ตลาดการเงิน
K9 K10 K16 K19 A29 A31 A32 B19 B20 B26	ชั้น 3 : รู้จักทางเลือกในการ ไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่ กำหนด	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การลงทุนในหุ้นและการ ทดลองลงทุนด้วย application
K9 K10 K16 K19 A29 A31 A32 B19 B20 B26	ชั้น 3 : รู้จักทางเลือกในการ ไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่ กำหนด	หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การลงทุนในกองทุนรวมและ การลงทุนประเภทอื่นๆ
K9 K10 K16 K19 A29 A31 A32 B19 B20 B26	ชั้น 4 : ตัดสินใจเลือก ทางเลือกที่เหมาะสมกับ ตนเอง	หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ขั้นตอนการลงทุน

2.1.2 การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างของหลักสูตร

รายการประเมิน	ค่า IOC	ผลการประเมิน
1. หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม	1.00	เหมาะสม
2. หลักการของหลักสูตรมีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
4. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
5. หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
7. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
8. การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	1.00	เหมาะสม
9. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
10. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0.80	สอดคล้อง
11. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
12. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
13. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
14. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
15. ความเป็นมาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
16. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับลักษณะของตัวแปรตาม	1.00	สอดคล้อง
17. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
18. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
19. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
20. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 10 ต่อ

รายการประเมิน	ค่า IOC	ผลการประเมิน
21. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
22. หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
23. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
24. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
25. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
26. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
27. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
28. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
29. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
30. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
31. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
32. หน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
33. หน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
34. หน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
35. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
36. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
37. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 10 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 36 รายการและ 0.80 จำนวน 1 รายการ จึงสรุปได้ว่าร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่ดำเนินการปรับปรุงดังนี้

1. ตรวจสอบนิยามเชิงปฏิบัติการกับรายละเอียดของหลักสูตรที่พัฒนาว่ามีองค์ประกอบตรงกันหรือไม่ แล้วดำเนินการแก้ไขให้ตรงกัน

2. ตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรว่าตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่ แล้วดำเนินการแก้ไขให้ตรงกัน

3. สลับหน่วยการเรียนรู้ระหว่างหน่วยที่ 6 และ 7 เนื่องจากเนื้อหาเรื่องการลงทุนในหุ้นมีความซับซ้อนมากกว่าการลงทุนในกองทุนรวม

4. เปลี่ยนคำว่าการทำงานทางการเงิน เป็นคำว่า การทำงานการเงินส่วนบุคคล

5. เปลี่ยนประโยคว่าการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยทางเทคนิคก่อนการลงทุนในหุ้นเป็นคำว่า การเลือกใช้ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยทางเทคนิคเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การลงทุนในหุ้นได้อย่างเหมาะสม

6. เปลี่ยนคำว่าเครื่องมือทางการเงินอื่นๆ เป็นคำว่า สินทรัพย์ทางการเงินอื่นๆ

2.2 การจัดทำร่างแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง

2.2.1 ร่างแผนการจัดการเรียนรู้

ร่างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วยหัวข้อ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาต่อหน่วยการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2.2.2 การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของร่างแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 11 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ค่าIOC	การแปลผล
ด้านองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันระหว่างสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
2. การใช้ภาษา มีความชัดเจน สามารถเข้าใจได้ง่ายและนำไปปฏิบัติจริงได้	1.00	เหมาะสม
ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้		
3. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนสอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และผลการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสม นำไปใช้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และสามารถวัดและประเมินผลได้	1.00	เหมาะสม
5. จุดประสงค์การเรียนรู้ มีการใช้ภาษาในการเรียบเรียงที่ชัดเจน เข้าใจง่าย นำไปสู่การปฏิบัติได้	1.00	เหมาะสม
ด้านสาระ/เนื้อหาการเรียนรู้		
6. สาระการเรียนรู้มีความชัดเจน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาในแต่ละส่วนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
7. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสม ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และครอบคลุมเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้	1.00	เหมาะสม
8. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใช้ภาษาในการเรียบเรียงชัดเจน เรียงตามลำดับการคิดเชิงกลยุทธ์ นำไปสู่การปฏิบัติได้ เหมาะสมกับเวลา และระดับชั้นของผู้เรียน	1.00	เหมาะสม
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 11 ต่อ

รายการประเมิน	ค่าIOC	การแปลผล
10.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องทางการเงินทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่ดี	1.00	เหมาะสม
11.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีบทบาทในกิจกรรม รวมถึงได้คิดแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย	1.00	เหมาะสม
12.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง สามารถประยุกต์ใช้ในการวางแผนชีวิตได้จริง	1.00	เหมาะสม
13.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ภาษาในการเรียบเรียงชัดเจน เรียงลำดับตามความยากง่าย นำไปสู่การปฏิบัติได้ เหมาะสมกับเวลาและระดับชั้นของผู้เรียน	1.00	เหมาะสม
สื่อการเรียนรู้/สื่อการเรียนการสอน		
14.สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
15.สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น เข้าใจสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม	1.00	เหมาะสม
16.สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความทันสมัย ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เหมาะสมกับเวลา และระดับชั้นของผู้เรียน	1.00	เหมาะสม
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้		
17.การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจนสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
18.มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นสภาพจริง	1.00	เหมาะสม
19.เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้	1.00	เหมาะสม

จากตาราง 11 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านมีค่าดัชนีสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 19 รายการ จึงสรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่ดำเนินการปรับปรุงดังนี้

1. ตรวจสอบวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนที่ระบุในแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับในแผนการจัดการเรียนรู้ว่าตรงกันหรือไม่ แล้วแก้ไขให้ถูกต้อง
2. ตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ว่าตรงกับที่ระบุในหลักสูตรหรือไม่ แล้วแก้ไขให้ตรงกัน
3. ควรมีการระบุในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนว่าสอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ขั้นใด
4. ควรปรับแก้บางประโยคหรือบางคำศัพท์ที่เข้าใจยากให้ง่ายขึ้น

2.3 การจัดทำแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อ

หลักสูตร

2.3.1 แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อ

หลักสูตร

แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน ประกอบด้วย แบบวัดความรู้ทางการเงินที่เป็นข้อสอบแบบอัตนัยจำนวน 14 ข้อ แบบวัดพฤติกรรมทางการเงินจำนวน 25 ข้อและแบบวัดทัศนคติทางการเงินจำนวน 40 ข้อ ในขณะที่แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรประกอบด้วยคำถามจำนวน 27 ข้อที่ผ่านการจัดทำตามขั้นตอนที่ระบุในบทที่ 3 โดยมีรายละเอียดของแบบวัดแสดงในภาคผนวก จ. ซึ่งผู้วิจัยนำแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรไปประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านและนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านมีค่าดัชนีสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ จึงสรุปได้ว่าแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร สามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

2.3.2 การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านมีค่าดัชนีสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 79 รายการ ในขณะที่การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรมีค่าดัชนีความ

สอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 27 รายการจึงสรุปได้ว่าแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินและแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ตอนที่ 3 ผลของการทดลองใช้หลักสูตร

จากการนำหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ชั้นปีที่ 3 จำนวน 27 คนตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีข้อค้นพบดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการให้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องทางการเงินด้วยสถิติทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน และแสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนทดลองใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ก่อนทดลอง	100	59.22	10.37	14.26*	.000
หลังทดลอง	100	84.22	7.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการให้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นมีความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันพบว่าค่า p-value น้อยกว่า .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริม

ความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างจากก่อนการใช้หลักสูตร โดยคะแนนรวมของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกคะแนนรวมของความรู้เรื่องทางการเงินตามองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตามองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนั้นคือ ความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ด้วยสถิติทดสอบค่าที แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน และแสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ความรู้ทางการเงิน					
ก่อนทดลอง	35	9.11	6.19	12.81*	.000
หลังทดลอง	35	27.74	4.44		
ทัศนคติทางการเงิน					
ก่อนทดลอง	40	30.37	4.50	4.91*	.000
หลังทดลอง	40	33.96	2.89		
พฤติกรรมทางการเงิน					
ก่อนทดลอง	25	19.74	4.38	5.70*	.000
หลังทดลอง	25	22.52	2.98		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินก่อนการใช้หลักสูตรและหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความแตกต่าง และเมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันพบว่าค่า p-value น้อยกว่า .05 ในทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความรู้ทาง

การเงิน ทักษะคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 9.11 และ 27.74 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 6.19 และ 4.44 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความรู้ทางการเงินมากกว่าก่อนการใช้หลักสูตร 18.63 คะแนน แต่มีการกระจายของคะแนนความรู้ทางการเงินน้อยกว่าก่อนใช้หลักสูตร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ทางการเงินที่สูงขึ้นและใกล้เคียงกันมากขึ้น

2. ทักษะคติทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 30.37 และ 33.96 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 4.50 และ 2.89 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนทักษะคติทางการเงินมากกว่าก่อนการใช้หลักสูตร 3.59 คะแนน แต่มีการกระจายของคะแนนทักษะคติทางการเงินน้อยกว่าก่อนใช้หลักสูตร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะคติทางการเงินที่สูงขึ้นและใกล้เคียงกันมากขึ้น

3. พฤติกรรมทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 19.74 และ 22.52 คะแนน และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตรเท่ากับ 4.38 และ 2.98 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางการเงินมากกว่าก่อนการใช้หลักสูตร 2.78 คะแนน แต่มีการกระจายของคะแนนพฤติกรรมทางการเงินน้อยกว่าก่อนใช้หลักสูตร แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมทางการเงินที่สูงขึ้นและใกล้เคียงกันมากขึ้น

3.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับเกณฑ์ (คะแนนมากกว่าร้อยละ 80)

ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องทางการเงินด้วยสถิติทดสอบค่าที แบบ 1 กลุ่มตัวอย่างเทียบกับเกณฑ์ แสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับเกณฑ์(คะแนนมากกว่าร้อยละ80)

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p-value
หลังทดลอง	100	84.22	7.58	2.894*	.004

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของความรู้เรื่องทางการเงินหลังใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเท่ากับ 84.22 และเมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าทีแบบ 1 กลุ่มตัวอย่างเทียบกับเกณฑ์ พบว่าค่า p-value น้อยกว่า .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความรู้เรื่องทางการเงิน หลังการใช้หลักสูตรมากกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากบันทึกการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตรเพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ทางการเงิน ทศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินอย่างไร สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ทางการเงิน นักศึกษาได้รับความรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรได้ สะท้อนจากบันทึกการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตรดังนี้

“... นำความรู้มาปรับใช้กับสถานการณ์ทางการเงินของตัวเอง เนื่องจากความรู้ที่ได้นำมาใช้กับชีวิตได้จริงเช่น การทำบันทึกรายรับจ่ายทำให้เราเห็นการใช้จ่ายเงินในแต่ละวัน ทำให้รู้ว่าในหนึ่งวันเราใช้จ่ายเงินไปกับอะไรบ้าง และได้รู้จักการแบ่งเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น ทำให้เรามีระเบียบวินัยในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น...”

“... เข้าใจการคิดค่าเงิน คำนวณอัตราดอกเบี้ย ในอนาคตจะใช้ Application EZ ในการคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่จะได้ว่าควรลงทุนมัย จะได้กำไรกลับมาอย่างน้อยเท่าไร...”

“...จากการเห็นสองเคส ยิ่งทำให้รู้จักสถานการณ์ทางการเงินของตัวเองมากขึ้น ในอนาคตก็อยากจะวางแผนทางการเงินให้ดีขึ้นเหมือนเคสคุณลุง ropic. แต่ก็ไม่ว่าในอนาคตจะมี

ค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง แล้วก็ไม่อยากมีหนี้สินที่ไม่จำเป็น ไม่อยากให้ตัวเองเป็นหนี้ จะพยายามไม่
วุ่นวายและจะไม่หลงระเห็จในรสนิยมที่เกินขอบเขต ...”

2. ทักษะคติทางการเงิน นักศึกษามีทัศนคติทางการเงินเพิ่มขึ้น และส่งผลให้เกิด
ทัศนคติทางการเงิน สะท้อนจากบันทึกการเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตรดังนี้

“...อยากวางแผนอนาคตทางการเงิน เพราะไม่สามารถรู้วันข้างหน้าได้เลยว่า
จะเป็นยังไง การที่ได้วางแผนเตรียมพร้อมทางการเงินเป็นสิ่งที่ดี ...”

“...พีรามิดทางการเงินที่ได้เรียนไป ทำให้เราเห็นการแยกเงินเป็นสัดส่วน รู้ว่า
ควรนำเงินไว้ส่วนไหนบ้าง และต้องเตรียมเงินไว้ใช้ในส่วนต่างๆในอนาคตตามรูปแบบของพีรามิด
บางส่วนคิดว่ามันไม่สำคัญ ไม่จำเป็น แต่พอได้เรียนได้รู้ว่าทุกส่วนของพีรามิดสำคัญ เพราะฉะนั้น
เราจึงต้องเก็บเงินเป็นส่วนๆเผื่อวันข้างหน้าเกิดอุบัติเหตุ จะได้นำเงินส่วนนั้นออกมารักษา และไม่
ทำให้ระบบทางการเงินของเราพัง...”

“... อนาคตของเรานั้นไม่แน่นอน ยิ่งถ้าอยู่ในช่วงสถานการณ์โควิด เราต้องม
ีการวางแผนในเรื่องของการเงินมากยิ่งขึ้นคะ ดังนั้นเราควรที่จะวางแผนในเรื่องของการเงินว่าเรา
จะใช้ส่วนไหนทำอะไรและส่วนไหนควรเก็บไว้ใช้คะ...”

“...เพราะแต่ละวันบางทีเราไม่รู้ตัวว่าเราใช้จ่ายอะไรไปบ้าง ชื่อของจุกจิกก็มี
ส่วนทำให้เงินใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อเดือน บางทีไม่ถึงสิ้นเดือนหมดแล้ว แต่ถ้าหากเราวางแผน
การเงินที่ดี เขียนรายรับรายจ่ายคำนวณเงิน เราก็จะสามารถแบ่งเงินเป็นส่วนๆได้ อันไหนที่ไม่จำเป็นก็
จะได้ตัดออกเพื่อให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน บางทีอาจจะเหลือตั้งในการออม ถึงมันจะ
ไม่เยอะ แต่เราก็มีวินัยในการออมมากขึ้นคะ...”

3. พฤติกรรมทางการเงิน นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี สะท้อนจากบันทึก
การเรียนรู้หลังการใช้หลักสูตรดังนี้

“... อายุ 25ปี เรียนจบตอนอายุ 22-23 ปี ดิฉันคิดว่าในอายุ 25 ปีมีความ
พร้อมในการวางแผนเพื่อการเกษียณ จะนำเงินไปลงทุน เก็บออมเงินเป็นส่วนๆ...”

“...หลังจากกำหนดเป้าหมายอนาคตทางการเงินเรียบร้อยแล้วจะใช้สินทรัพย์
ทางการเงินต่างๆ รายรับรายจ่าย เพราะทำให้เราคำนึงถึงการใช้เงินมากขึ้น โดยเครื่องมือนี้อาจจะ
ใช้ในช่วงต้นของชีวิตหรือจะใช้ตลอดไปก็ได้ อีกเครื่องมือก็คือหุ้น อาจจะใช้ใน ช่วงกลางของชีวิต
30-35 ปี เพราะเราเริ่มมีฐานะการเงินมากขึ้น ในช่วง 40-50 ปีอาจจะใช้เครื่องมือกองทุน ...”

“...จริงๆ อยากทำตั้งแต่เนิ่น ๆ เพราะถ้าทำตอนใกล้เกษียณ รายได้ในอนาคต
อาจจะไม่เพียงพอเท่าไรหรอก แล้วจะพึ่งแค่เงินคนแก่ก็ไม่ไหว จริงๆก็เลยอยากเก็บเงินเพื่อเกษียณ

ตอนมีงานทำเลย ถ้าไม่มีปัญหาติดขัดอะไร แต่ถ้ามีปัญหา ก็อาจทำตอนอายุ 27 ปี แต่ก็อย่างว่า 27 ปีจะมีงานทำหรือเปล่า แต่ก็ตั้งไว้ประมาณนี้ เพราะถ้าหากเกินนี้มันอาจจะไม่มีเงินเพียงพอใช้ในอนาคต...”

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อคำถาม	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ/เห็นด้วย
1.หลักสูตรที่เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องทางการเงิน	4.30	0.78	มาก
2.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น	4.37	0.63	มาก

ตาราง 15 ต่อ

ข้อความ	\bar{x}	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ/ เห็นด้วย
3.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น	4.37	0.74	มาก
4.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น	4.26	0.76	มาก
5.หลักสูตรที่เรียนส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ให้ผู้เรียน	4.11	0.80	มาก
6.หลักสูตรที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการเงินได้จริง	4.37	0.69	มาก
7.เนื้อหาที่เรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตประจำวัน	4.37	0.69	มาก
8.เนื้อหาที่เรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.26	0.66	มาก
9.เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงที่เรียน	4.07	0.62	มาก
10.ลำดับของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม	4.00	0.68	มาก
11.ความต่อเนื่องของหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม	4.07	0.55	มาก
12.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.11	0.64	มาก
13.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้	4.00	0.73	มาก
14.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด	4.11	0.70	มาก
15.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจในการเรียน	4.07	0.73	มาก
16.ผู้เรียนได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็น	4.30	0.72	มาก
17.ผู้เรียนได้รับโอกาสให้ทำงานเป็นทีม	3.85	0.72	มาก
18.ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้เองจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีกับสิ่งที่ได้เรียนรู้	4.00	0.73	มาก

ตาราง 15 ต่อ

ข้อความ	\bar{x}	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ/ เห็นด้วย
19.ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง	4.11	0.89	มาก
20.การวัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม	4.11	0.75	มาก
21.การวัดและประเมินผลใช้เครื่องมือที่หลากหลาย	4.04	0.81	มาก
22.มีการวัดและประเมินผลต่อเนื่องควบคู่ไปกับการ จัดการเรียนรู้	4.07	0.92	มาก
23.สื่อการเรียนรู้ทันสมัย	4.33	0.68	มาก
24.สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.07	0.83	มาก
25.สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้	4.15	0.66	มาก
26.ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	0.73	มาก
27.เอกสารประกอบการเรียนในแต่ละหน่วยการ เรียนรู้	4.15	0.82	มาก
รวม	4.15	0.73	มาก

จากตาราง 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกข้ออยู่ที่ 4.15 คะแนน และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกข้อเช่นกัน โดยมีคะแนนสูงสุดเท่ากันใน 4 ประเด็นคือ หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น หลักสูตรที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการเงินได้จริง และเนื้อหาที่เรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตประจำวัน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.37

ตอนที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากที่ผู้วิจัยนำหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง รวมถึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้เป็นประสิทธิผลของหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่า ก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรมีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่า 80 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่า 80 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรมีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อหลักสูตรไม่น้อยกว่าระดับมาก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรไม่น้อยกว่าระดับมาก จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรมีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตาราง 16 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

เกณฑ์ประสิทธิผลของหลักสูตร	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	✓	
2. กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่า 80 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	✓	
3. กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อหลักสูตรไม่น้อยกว่าระดับมาก	✓	

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีผ่านเกณฑ์ที่กำหนดที่กำหนดไว้ทั้ง 3 เกณฑ์ แสดงว่าร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิผลและสามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ต้องการส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินในระดับปริญญาตรีได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” มีสาระสำคัญของการวิจัยที่สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจากรายงานวิจัยต่างๆของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเงิน การออมเงิน การเตรียมความพร้อมเพื่อยามเกษียณของประชาชนในประเทศ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงินเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อยของความรู้เรื่องทางการเงิน และความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังมีการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาจำนวน 400 คนที่มีต่อความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ทางการเงินในสถาบันการศึกษาและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการ

2. จัดทำรายละเอียดของร่างหลักสูตรรวมโดยบูรณาการแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์กับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในข้อ.1 แล้วส่งร่างหลักสูตรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรการสอน/การวัดและประเมินผลการศึกษา/การสอนทางการเงิน เพื่อทำการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง แล้วนำร่างหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้พร้อมกับการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. นำร่างหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คนที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเศรษฐกิจเพื่อชีวิตเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์

4. ประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.1 สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องทางการเงินของประชาชนไทย เกิดขึ้นกับประชาชนในทุกช่วงวัย ถึงแม้ว่าจะส่งผลกระทบต่อให้เห็นได้ชัดในกลุ่มคนทำงานที่มีภาระหนี้สินจำนวนมากและผู้สูงอายุที่มีเงินออมไม่พอต่อการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ จึงควรมีการส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินโดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยแรงงานที่มีรายได้เป็นของตัวเอง และจากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในประเด็นความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ทางการเงินในสถาบันการศึกษาและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการพบว่านักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเงินในชีวิตประจำวันสูงถึงร้อยละ 80.00 โดยร้อยละ 57.50 ของนักศึกษาที่เห็นว่าจำเป็นต้องการให้เปิดเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปหรือรายวิชาเลือกเสรี และอีกร้อยละ 9.38 มีความเห็นว่าสถาบันการศึกษาจัดเป็นรายวิชาหรือเป็นคอร์สอบรมก็ได้

1.2 รายวิชาที่ส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินนี้มีความสอดคล้องกับกับจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตรงที่สามารถเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้กว้างขวางทางการจัดการการเงินของตนเองและอาจจะใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ด้วยเช่นกัน

1.3 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงินพบว่า องค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน ทักษะคิดทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้

2. ผลการจัดทำรายละเอียดร่างหลักสูตร

2.1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาดำเนินการจัดทำเป็นร่างหลักสูตรที่ประกอบไปด้วยหัวข้อ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรการสอน/การวัดและประเมินผล

การศึกษา/การสอนทางการเงินประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2 ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรมาใช้ในการจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยหัวข้อสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

2.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรการสอน/การวัดและประเมินผลการศึกษา/การสอนทางการเงิน พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

2.4 ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่าค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความรู้เหมาะสม และความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรก็อยู่ในระดับที่เหมาะสมเช่นกัน

3. ผลของการนำร่างหลักสูตรไปใช้

จากการนำร่างหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างพบว่า

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องทางการเงินหลังการใช้หลักสูตรมากกว่าเกณฑ์(คะแนนมากกว่าร้อยละ80) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินมีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 เกณฑ์ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิผล และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยจำแนกตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 (เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี)

ขั้นตอนแรกคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร พบว่าจากสถานการณ์ที่ประเทศต้องเผชิญกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีเงินออมไม่เพียงพอ รวมทั้งการมีพฤติกรรมการใช้จ่ายและการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น ทำให้หลายหน่วยงานให้ความเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินให้กับประชาชนในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐโดยคณะรัฐมนตรีที่มีมติเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2565 เห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน พ.ศ.2565-2570 ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ (สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, 2565) โดยแผนดังกล่าวจะก่อประโยชน์ในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานผู้ให้ความรู้ มีแนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาทักษะทางการเงิน ทำให้คนไทยมีทักษะทางการเงินที่ดีขึ้น ในขณะที่ในระดับสถาบันอุดมศึกษาก็มีความเห็นสอดคล้องกับภาครัฐเช่นเดียวกัน ตามที่กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) และได้กำหนด Super KPI ข้อที่ 2.ไว้ว่า ลดหนี้และสร้างวินัยทางการเงินของครัวเรือนนักศึกษาและบุคลากร มุ่งสู่การผลิตบัณฑิตราชภัฏทุกระดับ ทุกคณะ ทุกสาขาให้มีอาชีพที่ดี มีงานทำและมีวินัยทางการเงินจำนวน 500,000 คน จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้การกำหนดเนื้อหาที่จะพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินมีความเหมาะสมที่จะบรรจุไว้ในการศึกษาทุกระดับรวมถึงในระดับอุดมศึกษา โดยบรรจุเนื้อหาและเป้าหมายที่จะพัฒนาทักษะทางการเงินดังกล่าวในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังที่เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2565 ระบุถึงหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่าเป็นหมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้พร้อมสำหรับโลกในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เป็นบุคคลผู้ใฝ่รู้และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นผู้ตระหนักรู้ถึงการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา เป็นผู้ที่สามารถสร้างโอกาสและคุณค่าให้ตนเองและสังคม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก เป็นบุคคลที่ดำรงตนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจริยธรรมและยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิด ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม

ขั้นตอนถัดไปคือการจัดทำเป้าหมายของหลักสูตร แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเงินได้ตรวจสอบความเหมาะสมและให้ความคิดเห็น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยกับเป้าหมายในทุกประเด็น ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษารายงานการสำรวจความรู้เรื่องทางการเงินจากหน่วยงานสำคัญของประเทศ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง การให้สัมภาษณ์นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์และการเงินจากแหล่งข่าวต่างๆ รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตนักศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาทักษะทางการเงิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวของผู้วิจัยเป็นไปตามข้อเสนอของนักวิชาการด้านหลักสูตรที่เสนอให้ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการสำรวจความต้องการของทั้งสังคมและผู้เรียน สอดคล้องกับ (Oliva, 2013, p.112; Taba, 1962, p.12; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554, น.57)

หลังจากนั้น ในขั้นตอนถัดไปคือ การพัฒนาหลักสูตรจากข้อมูลพื้นฐานร่วมกับกับข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเงิน จนได้เป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรการสอนและการวัดประเมินผลอยู่ระหว่าง 0.8-1.00 ทุกประเด็น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ กานต์วี บุญญานุสิทธิ์ และ คณะ (2559, น. 10) ที่กล่าวว่าในแต่ละขั้นตอนในการร่างหลักสูตรจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันโดยตลอด และต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน หลักสูตรจึงจะมีประสิทธิภาพ

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนที่นักการศึกษาข้างต้นได้กล่าวไว้แล้ว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ซึ่งมีลักษณะของการคิดที่ต้องเรียงเป็นลำดับขั้นต่อกัน 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 ประเมินสถานการณ์หรือสถานการณ์ภาพตัวเอง ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายของตนเองในอนาคต ขั้นที่ 3 รู้จักทางเลือกต่างๆที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น และขั้นที่ 4 ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ด้วย โดยในแต่ละขั้นมีส่วนในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่สำคัญมากที่สุดในหลักสูตรจะต้องมีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะประเมินสถานการณ์หรือสถานการณ์ภาพทางการเงินของตนเองได้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนประเมินสถานการณ์หรือสถานการณ์ภาพทางการเงินของตนเองโดยกำหนดให้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เป็นเรื่องของการจัดการการเงินส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน

(2564, น.1) ได้กล่าวไว้ว่าขั้นตอนแรกในการวางแผนทางการเงินให้ประสบความสำเร็จคือ การประเมินฐานะการเงินของตนเองให้ได้ โดยใช้วิธีที่หลากหลายเช่น การบันทึกรายรับรายจ่าย เพื่อที่จะนำไปใช้ในการทำงานการเงินส่วนบุคคลเพื่อสะท้อนความมั่งคั่งและภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้น และจากผลของการทำงานการเงินส่วนบุคคลนี้เองที่อาจทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงภาวะหนี้สินที่ตนเองมี หรือภาวะหนี้สินที่ครอบครัวมี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหนี้สินเข้ามาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีการจัดการปัญหาหนี้สินและไม่เกิดความท้อแท้ในการคิดกำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเองต่อไปในอนาคตที่เป็นการคิดในลำดับถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ (ปริธา ธิติปริชาพล, 2564, น.1) ได้กล่าวในขั้นตอนของการวางแผนทางการเงินว่าจะต้องรู้จักหลักการบริหารหนี้สินก่อนที่จะทำการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน โดยในกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนเหตุและผลซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ใช้ในการพัฒนาให้ผู้เรียนฝึกการคิดสรุป ซึ่งสอดคล้องกับที่ Laksana, Busayanon, Adipat, และ Mahamarn (2021, p.18) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาหลักการสรุป เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตรและการสอน สังคมศึกษาที่เรียกว่าสังคมศึกษาแนวใหม่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปพิสูจน์ทดสอบ และประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง และอาจส่งผลต่อทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้นของผู้เรียนได้ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถสรุปสถานการณ์ทางการเงินของตนเอง และเห็นถึงที่มาที่ไปของสถานการณ์ทางการเงินและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ทางการเงินนั้นในอนาคต

ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่ต้องทำให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเองได้ และยังคงต้องรู้ว่ามีภาระออมและการลงทุนประเภทใดบ้างที่จะทำให้ผู้เรียนไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเองได้โดยกำหนดให้หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เป็นเรื่องของการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (2564, น.1) ได้กล่าวไว้ว่าขั้นตอนที่สองในการวางแผนทางการเงินให้ประสบความสำเร็จคือการตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน ซึ่งการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนจะส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินที่จะทำให้ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ในที่สุด และนอกจากการกำหนดเป้าหมายทางการเงินในระยะสั้นแล้ว ผู้วิจัยยังกำหนดให้มีหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องให้ผู้เรียนฝึกคิดวางแผนในระยะยาวด้วยนั่นคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ โดยในกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้จินตนาการถึงเป้าหมายที่ต้องการ โดยใช้ปรัามาตรชีวิตเป็น

กรอบในการกำหนดเป้าหมายในแต่ละสถานการณ์ของชีวิตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนก็อาจจะมีเป้าหมายที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน แต่ผู้เรียนก็จะได้เรียนรู้จากเป้าหมายในชีวิตของเพื่อนที่มีความแตกต่างกัน และสามารถที่จะปรับเป้าหมายได้ตลอดเวลา โดยปริมาตรชีวิตที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลสอดคล้องกับ Laksana และคนอื่น ๆ (2021, p.27) ได้กล่าวว่า หนังสือเรียนควรใช้แผนภาพและแผนผังต่างๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ตลอดจนสามารถสร้างหลักการสรุป

2. การอภิปรายผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 2 (เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี)

2.1 คะแนนความรู้เรื่องทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมากกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการใช้วิธีสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และมีมุมมองที่ดีกับความรู้ที่ต้องใช้ในการวางแผนทางการเงิน และเลือกใช้ความรู้ดังกล่าวไปในการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ดี โดยที่วิธีสอนที่ผู้สอนเลือกใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ลำดับการคิดตามแนวคิดเชิงกลยุทธ์ และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับทัศนคติและส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น เช่น การใช้วิธีหาเหตุและผลจากกรณีตัวอย่าง ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเทียบเคียงสถานการณ์ทางการเงินของตนเองในปัจจุบันได้ด้วยการเรียนรู้จากสถานการณ์ความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเงินของผู้อื่น โดยการใช้วิธีสอนดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีขอบเขตในการคิดวิเคราะห์ เห็นถึงเหตุผลและผลกระทบจริงๆ ที่เกิดขึ้นเสมือนกรอบซึ่งกำหนดด้วยรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุในกรณีตัวอย่างนั้นๆ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนหาเหตุผล และบอกถึงผลที่จะตามมา และส่งผลให้ผู้เรียนจะเกิดการปรับทัศนคติหรือปรับหลักการดำเนินชีวิตที่ตัวเองปฏิบัติอยู่และส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมทางการเงินที่ผู้เรียนจะลอกเลียนแบบในกรณีที่ประสบความสำเร็จทางการเงิน และไม่ลอกเลียนแบบในกรณีที่ล้มเหลวทางการเงิน ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนความรู้เรื่องทางการเงินที่สูงขึ้นได้ คล้ายกับการเล่นเกมที่ต้องมีการคิดวิเคราะห์ถึงวิธีเล่นและวิเคราะห์ผลที่ตามมาจากการเล่นด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ชนะในการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับบรินท์ ทงเผือก (2561, น.126) ที่กล่าวว่ากฎเกณฑ์จากการให้นักเรียนเล่นเกมจะช่วยกำหนดขอบเขต การแสดงออกของผู้เล่น โดยผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้และความสามารถทางการเงิน ร่วมกับเจตคติทางการเงินมาประกอบการตัดสินใจและนำไปสู่พฤติกรรมทางการเงินในสถานการณ์ต่างๆได้ นอกจากนั้นการที่ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนได้ใช้

application Click2win ที่จำลองการลงทุนในหุ้นเหมือนการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จริงๆ ก็อาจส่งผลให้คะแนนความรู้เรื่องทางการเงินสูงขึ้นได้ สอดคล้องกับที่ สมฤกษ์ มหัทธโนบล (2553) ได้กล่าวว่าประสบการณ์ในการลงทุนในหุ้นมีผลต่อความรู้เรื่องทางการเงิน ดังนั้นการสอนให้ลงทุนในหุ้นแม้จะเป็นบัญชีเสมือนจริงที่จำลองการลงทุนในหุ้นก็ส่งผลให้ความรู้เรื่องทางการเงินเพิ่มขึ้นได้

2.1.1 คะแนนความรู้ทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกิจกรรมการสอนบางกิจกรรมซ้ำๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้จากกิจกรรมนั้น เช่น การคำนวณอัตราดอกเบี้ยจากการออมและการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่แตกต่างให้ได้ ซึ่งการคำนวณดังกล่าวจะถูกใช้ในหลายหน่วยการเรียนรู้ เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การลงทุนในกองทุนรวมและการลงทุนประเภทอื่นๆ หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การลงทุนในหุ้น โดยผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเรียงลำดับตามขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์ได้ว่า ในการวางแผนทางการเงินของตนเองตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปลายทางนั้น จะต้องใช้ความรู้ดังกล่าวในขั้นตอนใดของการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อจะประสบความสำเร็จทางการวางแผนการเงินของตนเอง สอดคล้องกับปริญทร์ ทองเผือก (2561, น.129) ที่ให้เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงคะแนนความรู้ความสามารถทางการเงินที่สูงขึ้นของผู้เรียนหลังเรียนว่า เป็นผลมาจากการมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มีทัศนคติและฝึกฝนความสามารถทางการเงินซ้ำ หลายต่อหลายครั้งในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

2.1.2 คะแนนทัศนคติทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยใช้เวลาในการใช้หลักสูตรนี้ถึง 10 สัปดาห์เพื่อที่จะพัฒนาทัศนคติทางการเงินให้กับผู้เรียน โดยผ่านการสอนด้วยการบรรยายประกอบการถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดในเรื่องความสำคัญของการวางแผนการเงินตามแนวคิดการคิดกลยุทธ์ซ้ำๆ และการขอให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมซ้ำ เช่น การบันทึกรายรับรายจ่ายผ่าน application และส่งในไลน์กลุ่มทุกวัน เนื่องจากเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ยากและไม่ได้เกิดจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว การจัดการเรียนรู้นานถึง 10 สัปดาห์จึงน่าจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเงินไปในทางที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับปริญทร์ ทองเผือก (2561, น.131) ที่ให้เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงคะแนนทัศนคติทางการเงินที่สูงขึ้นของผู้เรียนหลังเรียนว่า เป็นผลมาจากระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และยังกล่าวด้วยว่า หากยังคงจัดการเรียนการสอนต่อเนื่องเป็นเวลามากกว่า 8 สัปดาห์ น่าจะเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงคะแนนทัศนคติทางการเงินที่สูงขึ้นอีก

2.1.3 คะแนนพฤติกรรมทางการเงินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การคำนวณอัตราดอกเบี้ยด้วยการคำนวณด้วยมือเปรียบเทียบกับการใช้ Application การได้บันทึกรายรับจ่ายด้วย application แทนการบันทึกลงกระดาษรวมถึงการใช้ประโยชน์จาก application ในการตรวจสอบรายละเอียดรายรับจ่ายและการนำตัวเลขไปใช้ในการจัดทำงบรายรับจ่าย และบแสดงสถานะทางการเงิน รวมถึงการใช้ application Click2win ที่จำลองการลงทุนในหุ้นเหมือนการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์จริง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความง่ายในการปฏิบัติจริงในชีวิต นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกการออมหรือการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินประเภทต่างๆ ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ รวมไปถึงให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลของบริษัทต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรองก่อนที่จะตัดสินใจลงทุนในหุ้นของบริษัทนั้น จึงอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางการเงินไปในทางที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับปริญทร์ ทองเผือก (2561, น.132) ที่สอนโดยใช้เกมที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในลักษณะของพฤติกรรมทางการเงิน เช่น นักเรียนมีโอกาสหาข้อมูลก่อนตัดสินใจ เปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อในเกม

ในขณะเดียวกันเพื่อให้การคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้เรียนเป็นไปตามขั้นตอนตามหลักการของแนวคิด ผู้วิจัยได้ใช้การตั้งคำถามในการจัดการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อเป็นการทำให้ผู้เรียนได้คิดเชื่อมโยงจากขั้นที่ 1 ที่จะต้องรู้จักสถานการณ์ของตนเองก่อน มาสู่ขั้นตอนของการกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่มีอยู่หลายช่วงเวลาตามปিরามิตชีวิต สอดคล้องกับกฤติกรณ์ แกมใบ (2562, น.3) ที่กล่าวว่า การตั้งคำถามชั้นสูงสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดเชิงระบบได้ จึงน่าจะส่งเสริมความคิดเชิงกลยุทธ์ที่มีลักษณะเหมือนกันตรงที่ เป็นการมององค์ประกอบต่างๆ ว่าจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ และต่อเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างไร และถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อไปยังส่วนอื่นๆ ผู้เรียนจึงเกิดความรู้ทางการเงินโดยการเชื่อมโยงสถานการณ์ทางการเงินปัจจุบันเข้ากับเป้าหมายทางการเงินที่มีความเป็นไปได้ มีทัศนคติที่ดีทางการเงิน และส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินที่ดีเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายทางการเงินในปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ เหมือนกับการคิดเชิงระบบที่ต้องยอมรับการมีพลวัตที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นกัน

นอกจากการตั้งคำถามที่เกิดขึ้นเป็นระยะในการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยใช้กรณีตัวอย่างในการจัดการเรียนรู้ในกรณีที่มีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยทบต้น ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทางการเงินที่แตกต่างกัน รวมไปถึงผลของเงินเพื่อต่อราคาสินค้าและ

การเตรียมเงินเพื่อใช้ยามเกษียณให้เพียงพอ ทั้งคำนวณด้วยการแสดงวิธีคิดและคำนวณด้วยเครื่องคิดเลข และการใช้ application เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการคำนวณว่าไม่ใช่เรื่องที่ยาก และสามารถใช้ความรู้ดังกล่าวในการกำหนดเป้าหมายทางการเงินในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้ตลอดชีวิต รวมไปถึงสามารถเลือกได้ว่าการออมหรือการลงทุนประเภทใดที่เหมาะสมกับการไปถึงเป้าหมายนั้นๆ สอดคล้องกับที่ ทิศนา ขัมมณี (2555, น.73) ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างนี้ มิได้มุ่งคำตอบใดคำตอบหนึ่ง แต่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคำตอบและเหตุผลที่หลากหลาย อันจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาสามารถนำหลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินได้

2. ผู้สอนที่นำหลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ไปใช้สามารถปรับวิธีสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนได้ แต่ควรยึดหลักการและขั้นตอนของการคิดเชิงกลยุทธ์ที่เป็นลำดับขั้นที่ต่อเนื่องกันเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการวางแผนทางการเงินของตนเองตามลำดับขั้นการคิดเชิงกลยุทธ์ได้ตลอดชีวิต

3. ผู้ที่สนใจในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องทางการเงินให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นสามารถนำหลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ไปปรับเป็นชุดกิจกรรม หรือโปรแกรมอบรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการนำหลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ ไปใช้กับนักศึกษาต่างคณะ หรือต่างมหาวิทยาลัย หรือนำไปใช้กับประชาชนในพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย

2. ควรมีการศึกษาความรู้เรื่องทางการเงินของผู้เรียนหลังจากเวลาผ่านไป เพื่อดูความคงทนของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเงิน

3. ควรมีการศึกษาการนำแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ไปใช้กับการพัฒนาหลักสูตร หรือการพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรเมื่อนำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างจากเดิม

บรรณานุกรม

- Atkinson, A., และ Messy, F.-A. (2012). *Measuring Financial Literacy*.
- Claxton, N. (2008). *Using deliberative techniques to teach financial literacy*. : New York: International Debate Education Association.
- Gunter, M. A., Estes, T. H., และ Mintz, S. L. (2007). *Instruction : a models approach* (5th ed.) (Non-fiction): Pearson Education.
- Laksana, K., Busayanon, K., Adipat, S., และ Mahamarn, Y. (2021). MAKING GENERALIZATIONS: CONCEPT AND PRACTICE FOR DEEP LEARNING IN SOCIAL STUDIES. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(10), 16-35.
- Marsh, B. A. (2006). *EXAMINING THE PERSONAL FINANCE ATTITUDES, BEHAVIORS, AND KNOWLEDGE LEVELS OF FIRST-YEAR AND SENIOR STUDENTS AT BAPTIST UNIVERSITIES IN THE STATE OF TEXAS*. Bowling Green State University. http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=bgsu1151189375
- National Financial Educators Council. (2022). *Teaching Financial Literacy: Top 8 Tips*.
- OECD. (2013). *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework*.
- OECD (Producer). (2016). "OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies", OECD, Paris, . <https://www.oecd.org/finance/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
- OECD INFE. (2011). *Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy*. <https://www.oecd.org/finance/financial-education/49319977.pdf>
- Oliva, P. F. (2013). *Developing the curriculum* (8th ed.): Boston : Pearson.
- Ornstein, A. C. (2013). *Curriculum : foundations, principles, and issues* (6th ed., International ed.): Boston : Pearson.
- Parotta, J. L. M. (1996). *The impact of financial attitudes and knowledge on financial*

management and satisfaction. (Text).

<https://open.library.ubc.ca/collections/831/items/1.0087174>

Taba, H. (1962). *Curriculum development, theory and practice*: New York : Harcourt, Brace.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*: Chicago : University of Chicago Press.

กัตัญชลี สุขแพทย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง บริษัทการบินไทย จำกัด(มหาชน). (คู่มือนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562.

กฤติกรณ์ แกมไบบ. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามขั้นสูงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงระบบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กัมปนาท คูศิริรัตน์. (2557). การพัฒนารูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี = *Development of simulation game model for enhancement of strategic thinking of undergraduate students.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

กานต์วี บุญญานุสิทธิ์, และ คณะ. (2559). ประสบการณ์การพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2560). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเหตุและผลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการสร้างหลักการสรุปของนักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกสังคมศึกษา : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2562). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Atkinson, A., และ Messy, F.-A. (2012). *Measuring Financial Literacy.*

Claxton, N. (2008). *Using deliberative techniques to teach financial literacy.* : New York: International Debate Education Association.

- Gunter, M. A., Estes, T. H., และ Mintz, S. L. (2007). *Instruction : a models approach* (5th ed.) (Non-fiction): Pearson Education.
- Laksana, K., Busayanon, K., Adipat, S., และ Mahamam, Y. (2021). MAKING GENERALIZATIONS: CONCEPT AND PRACTICE FOR DEEP LEARNING IN SOCIAL STUDIES. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(10), 16-35.
- Marsh, B. A. (2006). *EXAMINING THE PERSONAL FINANCE ATTITUDES, BEHAVIORS, AND KNOWLEDGE LEVELS OF FIRST-YEAR AND SENIOR STUDENTS AT BAPTIST UNIVERSITIES IN THE STATE OF TEXAS*. Bowling Green State University. http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=bgsu1151189375
- National Financial Educators Council. (2022). Teaching Financial Literacy: Top 8 Tips.
- OECD. (2013). *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework*.
- OECD (Producer). (2016). "OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies", OECD, Paris, . <https://www.oecd.org/finance/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
- OECD INFE. (2011). Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy. <https://www.oecd.org/finance/financial-education/49319977.pdf>
- Oliva, P. F. (2013). *Developing the curriculum* (8th ed.): Boston : Pearson.
- Ornstein, A. C. (2013). *Curriculum : foundations, principles, and issues* (6th ed., International ed.): Boston : Pearson.
- Parotta, J. L. M. (1996). *The impact of financial attitudes and knowledge on financial management and satisfaction*. (Text). <https://open.library.ubc.ca/collections/831/items/1.0087174>
- Taba, H. (1962). *Curriculum development, theory and practice*: New York : Harcourt, Brace.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*: Chicago : University of Chicago Press.

- กัตัญชลี สุขแพทย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาการคิดเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับกลาง บริษัทการ
บินไทย จำกัด(มหาชน). (ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562.
- กฤติกรณ์ แกมใบ. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามขั้นสูงที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงระบบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กัมปนาท คูศิริรัตน์. (2557). การพัฒนารูปแบบเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมการ
คิดเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี = *Development of simulation game
model for enhancement of strategic thinking of undergraduate students.*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- กานต์วี บุญญานุสิทธิ์, และ คณะ. (2559). ประสบการณ์การพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2560). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเหตุและผลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนความสามารถในการคิดทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการสร้าง
หลักการสรุปของนักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกสังคมศึกษา : รายงานการวิจัย.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2562). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2554). การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวความคิดการเรียนรู้โดยเน้นที่มสำหรับ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะนา. (2562). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเหตุและผลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน และความสามารถในการสร้างหลักการสรุปของนักศึกษาระดับปริญญา
โท วิชาเอกสังคมศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 9 (2), 30-45.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). การคิดเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ชัดเชด มีเดีย.
- จักรกฤษณ์ กิจการรัฐบุต. (2562). ทำไมความรู้ทางการเงินถึงไม่มีในระบบการศึกษาไทย. สืบค้น
จาก <https://www.moneybuffalo.in.th/podcast/ศึกษา-ความรู้ทางการเงิน>

- จารย์ ปิ่นทองและคณะ. (2561). สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/AgePeriodCohort.pdf>
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ อลิอัน เพรส.
- ฉันทนา สุวะรักษ์. (2551). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะนักคิดเชิงกลยุทธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เขต 3. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: วีพรินท์.
- ดลينا อมร همانนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย. (2562). ทักษะความรู้ทางการเงินคืออะไร เหตุใดจึงสำคัญ. วารสารบริหารธุรกิจ นิด้า, เล่มที่ 25 พฤศจิกายน 2562, 51-80.
- ดวงดาว ศิลาอาสน์. (2562). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิด STAR STEMS. วารสารการศึกษาไทย, 151(16), 5-8.
- ทิตินา แชมมณี. (2555). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 10.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2543). ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไท พานนนท์. (2558). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงกลยุทธ์ของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, กรุงเทพฯ.
- ไทยพับลิก้า. (2557). ประสาร ไตรรัตน์วรกุลชี้ รากของปัญหาความรู้ทางการเงินไม่เพียงพอ เหตุจากบริโภคนิยม ความยากจน ขาดการปฏิบัติ. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2014/12/financial-literacy-prasan/>
- ไทเลอร์, ร. ด., และ หอม, ค. (1991). หลักการพื้นฐานของหลักสูตรและการสอน = *Basic*

Principles of curriculum and instruction หนังสือแปล: อันทันที่ 73 สาขาการศึกษา: กรม
วิชาการ.

ธนชพร พุ่มภชาติ. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบเหตุและผลที่มี
ต่อความสามารถในการให้เหตุผลและการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559a). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2559. สืบค้น
จาก

[https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Documents/Article_23Aug2018_1.p
df](https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Documents/Article_23Aug2018_1.pdf)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559b). สรุปผลการสำรวจทักษะทางการเงิน(Financial Literacy) ปี
2559 และแนวทางการดำเนินการของ ธปท. สืบค้นจาก

[https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Documents/Article_23Aug2018_1.p
df](https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Documents/Article_23Aug2018_1.pdf)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). รายงานนโยบายการเงินเดือนมีนาคม 2562. สืบค้นจาก

[https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/DocLib/MPR_
March2562_4687poi.pdf](https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/DocLib/MPR_March2562_4687poi.pdf)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2563. สืบค้น
จาก <https://www.1213.or.th/th/flsurveyreport/2563ThaiFLsurvey.pdf>

อัมพร บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

นิรมล ศตวุฒิ. (2554). การพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

นิษฐา พุฒิมานรดีกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการวางแผนแบบ
อนาคตภาพและการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถใน
การคิดเชิงกลยุทธ์สำหรับพนักงานธนาคารไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ. (2561). ข้อผิดพลาดทางการเงินในแต่ละช่วงวัย รู้ก่อนแก้ไขทัน. สืบค้น
จาก <https://www.ncb.co.th/fin-knowledge/money-management-style-geny>

ประวดี เพียรเจริญ, โฉ. โฉ. (2553). คิดอย่างมีกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ส.ส.ท. สมาคม
ส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.

- ปราโมทย์ บุญเรือง. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทางการเงินและการวางแผนเพื่อเกษียณอายุของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปริดา ธิติปรีชาพล. (2564). 5 ขั้นตอนการวางแผนทางการเงินให้มั่นคง เห็นผลเป็นรูปธรรม. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/life/good-life/5-steps-plan-your-money>
- ปรินทร์ ทองเผือก. (2561). ผลการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปรียา สมพีช. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พัชรา แยมเจริญ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างเงินออมและทักษะทางการเงินของประชากรในจังหวัดเชียงราย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4, ฉบับปรับปรุงใหม่..): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). หลักคิด : การจัดการหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2562). หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2559). การคิดเชิงกลยุทธ์ : ความได้เปรียบเชิงนวัตกรรม กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริชญา เผือกพรหม. (2559). การพัฒนาหลักสูตรการรู้ภาษาอังกฤษตามแนวคิดการบูรณาการเนื้อหาภาษาและการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มาลินี บุญยรัตพันธุ์. (2551). หลักสูตรและการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ราชบัณฑิตยสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความฉลาดรู้ (*Literacy*) ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- วรวุฒิ สุวรรณระดา. (2552). ปัญหาเบี่ยงชีฟ้าสำหรับผู้สูงอายุ (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวุฒิ สุวรรณระดา. (2557). ปฏิรูปบ้านาณูภาครัฐ : ก้าวสู่สังคมสูงวัยด้วยบ้านาณูอันมั่นคงและระบบการคลังที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลยา ธรรมอภิบาล. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง)). กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้นท์.
- วิศกรณ์ ศิริวรรณ (Producer). (2558). การวัดระดับทักษะทางการเงินกับการมีส่วนร่วมในตลาดทุน.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2553). การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์คุ้มครองผู้ให้บริการทางการเงิน. (2564). การวางแผนการเงิน. สืบค้นจาก <https://www.1213.or.th/th/moneymgt/finplan/Pages/planningsteps.aspx>
- สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). รายงานวิจัย คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน2558. สืบค้นจาก https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2015/03/1.Citi-LIFT-FL-Research-Report-THAI_Draft.pdf
- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์. (2560). การพัฒนาความคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

กรุงเทพฯ.

สมฤกษ์ มัทธโนบล. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ทางการเงิน. (การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สถณี อาชวานันทกุล. (2556). "ความรู้เรื่องทางการเงิน" (financial literacy)(1) : หลักสากลและวิธี
วัด. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2013/06/financial-literacy-1/>

สันถวี นิยมทรัพย์. (2555). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามกรอบแนวคิดแบบเน้นกระบวนการ
เรียนรู้และการบูรณาการความรู้ เทคโนโลยี ศาสตร์การสอนและเนื้อหาเพื่อเสริม
สมรรถนะการสร้างบทเรียนดิจิทัลสำหรับครูสังคมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
บริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (2565). ข่าวกระทรวงการคลัง ร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา
ทักษะทางการเงิน 2565-2570 สืบค้นจาก
<https://www.mof.go.th/th/view/file/ee6aeefd32f126218fbc0b593bceefca7080d5b257f391d8d9>

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน. สืบค้นจาก
[www.fpo.go.th/main/getattachment/News/Press-conference/15918/แผนปฏิบัติการ
ด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน.pdf.aspx](http://www.fpo.go.th/main/getattachment/News/Press-conference/15918/แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน.pdf.aspx)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์
จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา. สืบค้นจาก
[https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_2019072508564
0000000.pdf](https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf)

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2562). สถิตินักศึกษาจำแนกสภาพตามปีที่ได้รับ.

สืบค้นจาก <https://reg.dru.ac.th/registrar/studentByProgram.asp>

สีบวงศ์ กาฬวงศ์. (2559). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทศวรรษหน้า กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2557). กลยุทธ์...การสอนคิดเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.

อภิรดี ศรีสยาม. (2554). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสันติภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธีสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อัจฉรา โยมสินธุ์. (2555). 365+1 --คำศัพท์การเงินและการลงทุน. กรุงเทพฯ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประเทศไทย.

อัญญาพร สุขคนธ์พันธ์. (2559). ผลของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ความรู้ที่วิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55145>

คุุทัย ดุจดเกษม. (2558). ศาสตร์การคิด : รวมบทความเรื่องการคิดและการสอนคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลิตา อมร همانนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
2. อาจารย์ ดร.อิทธิพันธ์ วรรณสุริยะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
3. อาจารย์วิทยา นามเสาร์	แอดมินช่องยูทูป HANGSENG Channel
4. ดร.อมร เอี่ยมตาล	อดีตผู้จัดการธนาคารไทยพาณิชย์
5. คุณวีรินทร์ จารุจงกลวงศ์	ธนาคารกสิกรไทย
6. คุณธีระพงษ์ ฉันท์ธนกุล	บริษัท AIA

ภาคผนวก ข.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล
และการสอนทางการเงิน

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล
และการสอนทางการเงิน**

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัยธร วิชัยดิษฐ์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน
2. อาจารย์ ดร.จิตรณรงค์ เขี่ยมสำอาง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นงเยาว์ อุทุมพร	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล
4. ดร.พรศิริ กองนวล	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล
5. อาจารย์ ดร.อิทธิพันธ์ วรรณสุริยะ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนทางการเงิน

ภาคผนวก ค.

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน
เกี่ยวกับองค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน (financial literacy)
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรู้เรื่องทางการเงิน (financial literacy) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ นามสกุล.....

สาขาวิชา / ภาควิชา / หน่วยงาน

ตำแหน่ง / ตำแหน่งทางวิชาการ

วุฒิการศึกษา

ความชำนาญ

ประสบการณ์การสอน / ประสบการณ์การทำงาน ปี

ตอนที่ 2 ท่านคิดว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความรู้เรื่องทางการเงิน(financial literacy) ควร
มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 องค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่องค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงินประกอบไปด้วย 3 ด้านดังนี้

องค์ประกอบของความรู้เรื่องทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
3.1 ความรู้ทางการเงิน		
3.2 ทักษะคิดทางการเงิน		
3.3 พฤติกรรมทางการเงิน		

ตอนที่ 4 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบ ด้านความรู้ทางการเงิน

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบย่อยของ
องค์ประกอบ ด้าน

ความรู้ทางการเงิน ดังต่อไปนี้อย่างไร

องค์ประกอบย่อยของความรู้ทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย
ด้านการวางแผนและการจัดการทางการเงิน		
1. เข้าใจและรู้ถึงประโยชน์การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตัวเอง		
2. รู้จักวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องเวลาที่รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย		
3. รู้จักการวางแผนทางการเงินหลายรูปแบบ		
4. รู้จักการวางแผนทางการเงินเพื่อซื้อสินค้าจำเป็นที่มีราคาสูงในอนาคต		
5. รู้ว่าเมื่อไรถึงจะเป็นเหตุการณ์ที่ต้องกู้ยืมเงิน		
6. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ		
7. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝาก		
8. รู้จักประโยชน์ของดอกเบี้ยทบต้นจากการออม		
9. รู้จักข้อดี-ข้อเสียของผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ		
10. รู้ว่าการออมมีประโยชน์อย่างไรในอนาคต		
11. รู้จักการปรับแผนทางการเงินเมื่อสถานการณ์รอบตัวเปลี่ยนไป		
12. รู้ว่าการวางแผนภาษีเป็นเรื่องจำเป็นในการวางแผนทางการเงิน		
13. รู้จักเงินเฟ้อและผลของเงินเฟ้อ		
ด้านความเสี่ยงและผลตอบแทน		
14. รู้ว่าการประกันภัยมีประโยชน์ต่อชีวิต		
15. รู้ว่าถ้าผิดนัดชำระการจ่ายบิลต่างๆจะเกิดอะไรขึ้น		
16. รู้จักประเภทของเครื่องมือในการลงทุนและการออมแบบต่างๆ		
17. รู้จักรูปแบบของสินเชื่อบริษัทต่างๆ		
18. รู้จักวิธีรับมือกับการโจรกรรม ของหาย การว่างงาน ปัญหาสุขภาพ รายจ่ายจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด		
19. รู้จักประโยชน์ของการออมเงินในอนาคต การซื้อสินทรัพย์เก็บไว้		

ตอนที่ 5 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบ ด้านทัศนคติทางการเงิน

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นย่อยขององค์ประกอบ
ด้านทัศนคติทางการเงิน ดังต่อไปนี้หรือไม่

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย
ทัศนคติต่อการวางแผนและการจัดการทางการเงิน		
1. การทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นกลยุทธ์ทางการเงินส่วนบุคคลที่สำคัญ		
2. การวางแผนส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่เสียเวลาเกินไปในการวางแผน		
3. เราต้องจดบันทึกรายรับรายจ่ายเพราะเป็นส่วนที่สำคัญมากของการจัดการการเงินส่วนบุคคล		
4. วิธีที่เราใช้จ่ายเงินจะเป็นสิ่งสะท้อนคุณค่าของตัวเราเอง		
5. การที่พยายามจัดการการเงินส่วนบุคคลของเราให้ดี ไม่ได้ส่งผลกระทบกับความสัมพันธ์ต่อคนรอบข้างแต่อย่างใด		
6. การทำประกันภัยมีความสัมพันธ์กับการคุ้มครองความมั่นคงทางการเงินของเรา		
7. การเรียนรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคลควรจัดอยู่ในความสำคัญแรกๆของการเรียนรู้หลายๆเรื่องในชีวิต		
8. คนเราควรมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ต้องรีบวางแผนเพื่ออนาคตไกลๆที่ยังมาไม่ถึง		
9. การจดบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นเรื่องที่เสียเวลา ไม่น่าให้ความสำคัญ		
10. ไม่จำเป็นต้องรีบวางแผนเพื่อการเกษียณอายุหรอกเพราะยังมีเวลาอีกนาน		
11. คนเราควรจะต้องรับผิดชอบต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของตนเอง		
12. การออมไม่ใช่เรื่องที่สำคัญอันดับแรกๆในชีวิต		
13. เงินและทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้ด้วยเงินมีความสำคัญมากกับชีวิต		
14. เราควรพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลหรือครอบครัว		
15. ในการจัดการการเงินนั้นควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ปัจจุบัน		

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
โดยไม่ต้องไปกังวลอนาคตที่ยังมาไม่ถึง		
16. การจินตนาการถึงสถานการณ์ทางการเงินของตนเองในอีก 5 ปีหรือ 10 ปี หรืออนาคตข้างหน้าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการวางแผนทางการเงิน		
17. สมาชิกในครอบครัวควรกำหนดเป้าหมายทางการเงินร่วมกัน เพื่อที่จะช่วยให้พวกเขากำหนดลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายได้		
18. การมีแผนทางการเงินในชีวิตอาจทำให้การตัดสินใจที่จะลงทุนต่างๆ เป็นเรื่องที่ยากขึ้น		
19. การวางแผนเพื่อความพิการหรือทุพพลภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับคนที่หารายได้ให้กับครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น		
20. ไม่มีควมจำเป็นที่จะต้องประกันความเสี่ยงให้กับทรัพย์สินที่มีอยู่		
21. การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นถ้าทุกคนในครอบครัวพยายามบริหารเงินในแต่ละวันให้ดีที่สุดอยู่แล้ว		
22. การวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารชีวิตให้ประสบความสำเร็จ		
23. แผนทางการเงินที่สร้างขึ้นด้วยตัวเองจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินได้		
24. ทุกวันนี้มีแรงจูงใจในการประหยัดเพื่อสร้างความมั่งคั่งในอนาคต		
25. มีแรงจูงใจในการวางแผนจัดการทางการเงินให้ตัวเองเพื่อความ เป็นอยู่ทางการเงินที่ดีขึ้น		
ทัศนคติต่อการออมและสินทรัพย์ทางการเงิน		
26. ความมั่นคงทางการเงินจริงๆ ในอนาคตไม่มีอยู่จริง		
27. รายได้หลังจากเกษียณอายุส่วนหนึ่งมาจากการเก็บออมของเราเอง		
28. คนเราควรจะมีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออมเงินเพื่ออนาคต		
29. คนเราเมื่อมีเงินก็ต้องรีบใช้		
30. การออมเงินไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไรกับชีวิต		

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
31. ทราบได้ที่ประหยัดก็ไม่สำคัญว่าจะต้องออมเงินให้ได้เยอะๆ		
32. การเก็บออมเงินมีประโยชน์กับชีวิตอย่างมาก		
33. ควรระมัดระวังกับการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงินที่มีหลากหลาย		
34. เชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์/สินทรัพย์ทางการเงินที่เลือก		
ทัศนคติต่อการเป็นหนี้/การใช้บัตรเครดิต		
35. จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่าบัตรเครดิตมีประโยชน์มากสำหรับคนที่มีในครอบครอง		
36. การมีบัตรเครดิตทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางการเงินได้		
37. การมีบัตรเครดิต ส่วนหนึ่งก็เพื่อเป็นการสร้างประวัติทางการเงินที่ดี		
38. ถ้าจะซื้อรถยนต์ในอนาคต จะต้องใช้บริการไฟแนนซ์แน่นอน		
39. การเป็นหนี้ก็เป็นเรื่องที่ปกติธรรมดา บางคนยังเป็นหนี้ตลอดชีวิตเลย		
40. ถ้าสามารถชำระหนี้เป็นรายเดือนได้ทุกเดือนอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องกังวลที่จะต้องรีบโปะชำระหนี้ที่เหลือให้หมด		

ด้านอื่น ๆ /องค์ประกอบย่อยอื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 6 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นย่อยขององค์ประกอบ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ดังต่อไปนี้หรือไม่

องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการการเงิน		
1. วางแผนและตัดสินใจโดยหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ก่อนที่จะใช้จ่ายหรือออมเงินผ่านสินทรัพย์ทางการเงินต่างๆ		
2. พยายามหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว		
3. ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ(ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ)ตรงเวลา		
4. เมื่อเงินไม่พอใช้ จะใช้วิธีกู้ยืมเงินเป็นอันดับแรกก่อน		
5. ปรับเปลี่ยนแผนการใช้จ่ายเมื่อสถานการณ์ที่คาดหวังเปลี่ยนไป		
6. จัดสรรเงินที่หามาได้ ก่อนที่จะเริ่มใช้จ่าย		
7. ไตร่ตรองให้ดีก่อนที่จะซื้ออะไรสักอย่าง		
8. สำนวณปริมาณเงินที่มีทั้งในรูปเงินสด บัญชีเงินฝาก และทรัพย์สินต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ		
9. ดูแลเงินของตัวเองด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างดี		
10. เปรียบเทียบข้อมูลต่างๆก่อนที่จะซื้ออะไรสักอย่าง		
11. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสม นำเชื่อถือก่อนที่จะซื้ออะไรสักอย่าง		
12. พยายามใช้จ่ายตามงบประมาณที่วางแผน		
13. ตรวจสอบใบแจ้งยอดบัตรเครดิต สลิปเงินฝากธนาคาร เป็นต้นทุกครั้ง		
14. ชำระค่าใช้จ่ายด้วยยอดเต็มจำนวนแม้จะมีจ่ายขั้นต่ำได้		
15. ตัดสินใจซื้อสินค้าทั้งที่รู้ว่าไม่มีเงินไม่พอ		

องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงิน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
16. เลือกรการ shopping เป็นวิธีในการจัดการความเครียด		
17. พยายามหาวิธีให้ได้ส่วนลดในการซื้อของ		
18. ออมเงินทันทีหลังจากจัดการรายจ่ายทั้งหมดแล้ว		
พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน		
19. หมั่นเลือกวิธีการออม/การลงทุนที่เหมาะสมให้กับตัวเอง		
20. ตั้งเป้าหมายการเงินในระยะยาว		
21. ตรวจสอบเป้าหมายทางการเงินและพัฒนาแผนการออมเงินของตัวเองเป็นระยะๆ		
22. ใช้เครื่องมือต่างๆในการบันทึกรายรับรายจ่าย เช่น การบันทึกด้วย application หรือ excel		
23. ออมเงินทันทีเมื่อมีโอกาส		
24. ทบทวนการคำนวณจำนวนเงินออม ระยะเวลาในการเก็บออมโดยเทียบเคียงกับรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น		
25. ขยันหาข้อมูลทางการเงิน และพยายามเลือกเครื่องมือที่ดีที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งเป้าหมายไว้		

ด้านอื่นๆ /องค์ประกอบย่อยอื่นๆ (โปรดระบุ)

ภาคผนวก ง.

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรส่งเสริมความรู้เรื่องทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

หนี้สิน(Liabilities) คือจำนวนเงินที่บุคคลหรือกิจการเป็นหนี้บุคคลภายนอกโดยมีภาระผูกพันจะต้องชำระในวันข้างหน้า ซึ่งการชำระการผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ เช่น หนี้การค้า หนี้เงินกู้ ดังนั้น การบริหารหนี้สินเป็นเรื่องที่จำเป็นที่ต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการเงินที่ได้มาให้ได้เพื่อให้สามารถชำระคืนหรือจะปลดหนี้ได้ตรงเวลา เพื่อก้าวไปสู่การมีเงินออม หรือมีเงินลงทุนในลำดับถัดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นหนี้

สาระการเรียนรู้

1. สถานการณ์การเป็นหนี้ของคนไทย
2. หลักการสำคัญที่ควรรู้ก่อนการเป็นหนี้
 - 2.1 การเลือกหนี้ที่ดี
 - 2.2 การเป็นหนี้อย่างถูกวิธี
 - 2.3 การมีหนี้ในระดับที่เหมาะสม
3. การจัดการหนี้เพื่อให้มีเงินเหลือ
 - 3.1 หนี้บัตรเครดิต
 - 3.2 หนี้สินเชื่อบุคคล
4. วิธีปลดหนี้
 - 4.1 การไม่ติดกับดักทางการเงิน

- 4.2 การวางแผนชำระหนี้
- 4.3 การแก้ปัญหาการผ่อนชำระหนี้ไม่ได้

กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นที่หนึ่ง : ประเมินสถานการณ์หรือสถานภาพทางการเงินของตนเองได้)

❖ ขั้นนำ

1. ผู้สอนอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้และสอบถามถึงข้อสรุปที่ผู้เรียนได้จากการเรียนในสัปดาห์ที่ผ่านมาว่าประเมินสถานะทางการเงินของตนเองได้หรือไม่ พร้อมกับให้ผู้เรียนนำปริมิตทางการเงินที่ได้แจกไปในสัปดาห์ก่อน มาพิจารณาว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือไม่

❖ ขั้นจัดการเรียนรู้ ผู้สอนใช้รูปแบบการสอนเหตุและผลซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกระตุ้นความคิด/เร้าความสนใจ และสรุปประเด็น

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำกรณีศึกษาที่เคยแจกในสัปดาห์ที่แล้วมาวิเคราะห์อีกครั้ง โดยตั้งโจทย์ให้ผู้เรียนพิจารณาเฉพาะประเด็นการเป็นหนี้สิน
2. ผู้สอนร่วมสนทนากับผู้เรียนถึงปัญหาหนี้สินดังกล่าว พร้อมทั้งแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมกับแจกใบกิจกรรมที่ 1 (ตารางเหตุและผล)
3. ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มทุกคนช่วยกันระดมความคิดในเรื่องปัญหาหนี้สิน พร้อมทั้งกรอกใส่ข้อมูลลงในใบกิจกรรมที่ 1
4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลในส่วนที่เป็นประเด็นปัจจุบันของกรณีตัวอย่างที่ได้ผ่านจากการระดมความคิด
5. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญจากกรณีศึกษาดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสอบถามสาเหตุของปัญหานั้น

1. ตั้งคำถามกับผู้เรียนว่า จากประเด็นปัญหาหนี้สิน ที่ได้ร่วมกันศึกษา น่าจะมีสาเหตุมาจากอะไรพร้อมทั้งให้ผู้เรียนกลุ่มเดิมระดมสมองเพื่อหาสาเหตุของประเด็นที่สรุป และกรอกข้อมูลลงในใบกิจกรรมที่ 1
2. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิด
3. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ความถูกต้องและร่วมกันสรุปผล

4. ชักถามผู้เรียนว่าได้รับความรู้อะไรบ้างหลังจากทราบสาเหตุของปัญหานี้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสอบถามผลที่ตามมาจากปัญหานี้

1. ให้ผู้เรียนกลุ่มเดิมช่วยกันระดมความคิดและจินตนาการถึงผลที่ตามมาจากประเด็นปัญหานี้ที่สืบที่สรุปได้จากขั้นตอนที่ 1 พร้อมทั้งกรอกใส่ข้อมูลลงในใบกิจกรรมที่ 1
2. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิด
3. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการระดมความคิดอีกครั้งหนึ่ง
4. สอบถามถึงความรู้ที่ผู้เรียนได้รับหลังจากทราบผลที่ตามมาจากประเด็นปัญหานี้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสอบถามที่มาของสาเหตุของปัญหานี้

1. ผู้เรียนกลุ่มเดิมระดมความคิดและจินตนาการถึงที่มาของสาเหตุของประเด็นปัญหานี้สืบที่รวมทั้งกรอกใส่ข้อมูลลงในใบกิจกรรมที่ 1
2. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิด
3. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปผลจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม
4. ผู้สอนสอบถามถึงความรู้ที่ผู้เรียนได้รับหลังจากทราบที่มาของสาเหตุของประเด็นปัญหานี้สืบที่ว่าเกิดจากอะไรบ้าง
5. ผู้สอนบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับการยกตัวอย่างประกอบในหัวข้อหลักการสำคัญที่ควรรู้ก่อนการเป็นหนี้ ในเรื่อง การเลือกหนี้ที่ดี การเป็นหนี้อย่างถูกวิธี การมีหนี้ในระดับที่เหมาะสม โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสอบถามผลที่ตามมาจากผลที่เกิดขึ้น

1. ให้ผู้เรียนกลุ่มเดิมระดมความคิดและจินตนาการถึงผลที่ตามมาจากผลที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหานี้สืบที่ พร้อมทั้งกรอกข้อมูลลงในใบกิจกรรมที่ 1
2. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิด
3. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ความถูกต้องและช่วยกันสรุปผลให้เข้าใจอีกครั้ง
4. ผู้สอนชักถามผู้เรียนว่า ได้รับความรู้อะไรบ้าง หลังจากทราบผลที่ตามมาจากผลที่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหานี้สืบที่
5. ผู้สอนบรรยายเนื้อหาและยกตัวอย่างประกอบในหัวข้อการจัดการหนี้เพื่อให้มีเงินเหลือและวิธีปลดหนี้ ในหัวข้อ หนี้บัตรเครดิต หนี้สินเชื่อส่วนบุคคล (สินเชื่ออเนกประสงค์ บัตรกดเงินสด สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย) และวิธีปลดหนี้ (การไม่ติดกับดักทางการเงิน การวางแผนชำระหนี้) โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นถามผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุป

1. ผู้สอนใช้การตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจากขั้นที่ 2 – 5 โดยใช้ใบกิจกรรมที่ 1 ที่ผู้เรียนกรอกข้อมูลจากการวิเคราะห์เรียบร้อยแล้ว
2. ผู้เรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมาสรุปความเชื่อมโยง และร่วมกันอภิปรายความสัมพันธ์ดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นยกตัวอย่างของตัวเองเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงและสร้างข้อสรุป

1. ผู้สอนให้ผู้เรียน สรุปถึงสถานการณ์ในปัจจุบันของตนเองและบอกถึงสาเหตุและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

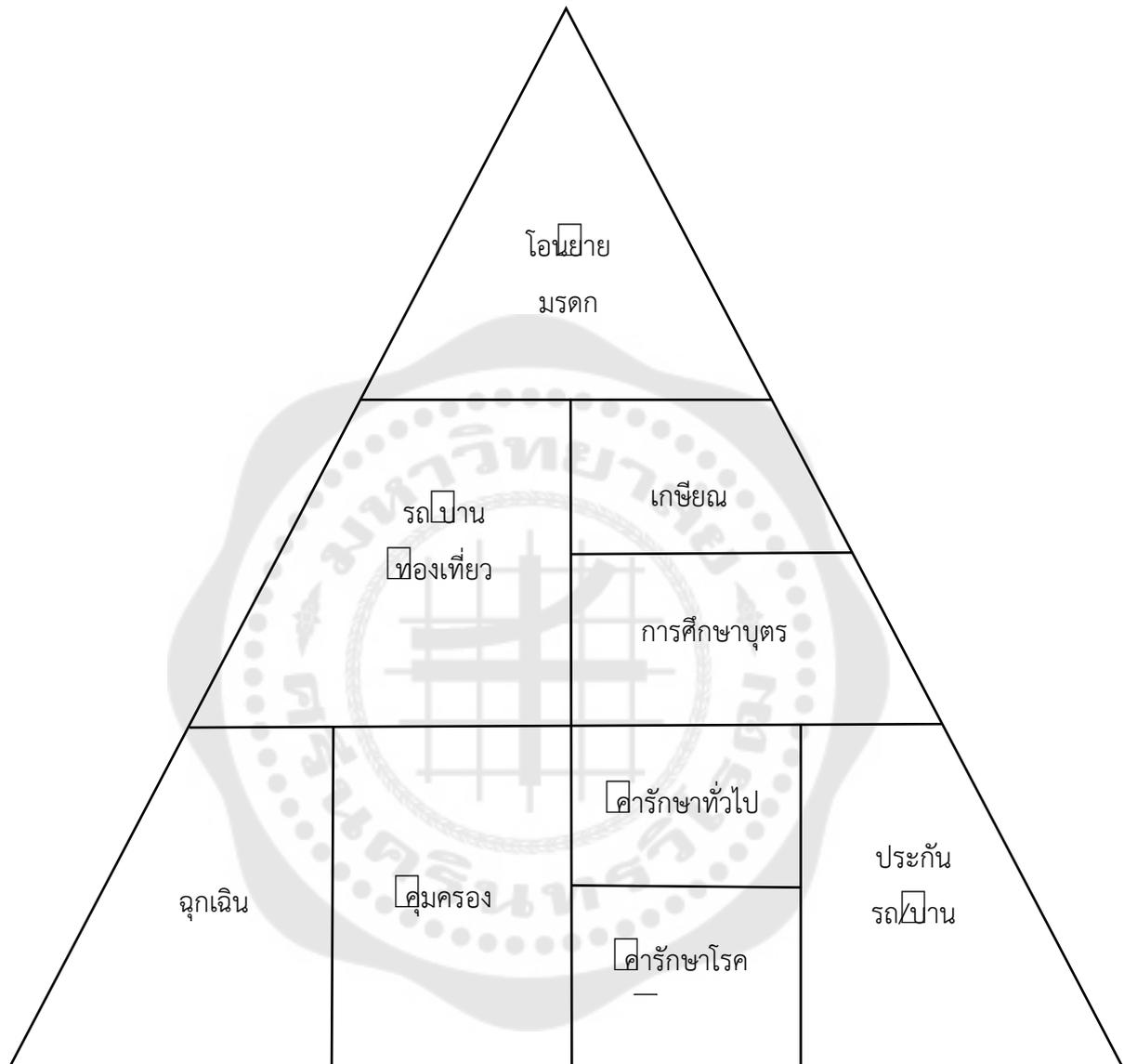
❖ ขั้นสรุป

1. ให้ผู้เรียนได้สรุปถึงสิ่งที่เรียนกันในสัปดาห์นี้ว่าได้เรียนรู้อะไร และในอนาคตจะนำสิ่งที่เรียนนี้ไปใช้ในช่วงเวลาใดของชีวิต และจะใช้อย่างไร
2. ผู้สอนสรุปสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการเรียนการสอนในวันนี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีในการบริหารหนี้ และรู้ว่าถึงแม้ครอบครัวอาจจะเจอปัญหาหนี้สินอยู่ แต่ผู้เรียนก็สามารถที่จะช่วยครอบครัวคิดหาทางออกได้ เพื่อที่ใครที่กำลังท้อแท้หรือหมดกำลังใจในการคิดถึงอนาคตจะได้มีแรงบันดาลใจที่จะวางแผนถึงอนาคตที่หวังไว้ได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนถัดไปของการคิดเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ การกำหนดเป้าหมายของชีวิต

สื่อการเรียนการสอน

1. ปิรามิดทางการเงิน
2. ใบกิจกรรมที่ 1 ตารางสาเหตุและผล(Cause and Effect Table)
3. แบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นหนี้
4. แบบประเมินแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับการเป็นหนี้
5. เอกสารประกอบการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ปิรามิดทางการเงิน

กรณีตัวอย่าง

เรากำลังเจอปัญหาเงินเดือนไม่พอใช้ จากเงินเดือนที่เป็นตัวเลขในสลิปเงินเดือนอยู่ที่ประมาณ 25,000 บาท แต่เงินที่เข้าบัญชีของเราจริงๆแค่ 6,000 บาท ซึ่งเรายังต้องจ่ายหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ที่เราไปกู้มาอีก 6,000 บาท ค่าผ่อนรถยนต์คันแรกของเราอีก 7,500 บาท หนี้บัตรเครดิตอีกนับไม่ถ้วน เราก็เลยอยากจะรีวิวชีวิตการกฏๆของเราให้ทุกคนได้อ่านกัน

เราเริ่มต้นชีวิตการทำงานในหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งเมื่อ 10 ปีที่แล้วด้วยวุฒิ ปวช. เนื่องจากเราโดนรีไทร์จากการเรียนมหาวิทยาลัยตอนอยู่ปี 3 เพราะเราไม่ตั้งใจเรียน เอาแต่เที่ยวเตร่ พอลดก็ได้ก็เกรดไม่ถึงที่จะเรียนต่อแล้วเราก็เลยหางานทำที่รับวุฒิ ปวช. ตอนนั้นเงินเดือนประมาณ 6,000 บาท ชีวิตก็ดูเหมือนจะมีความสุขดี เพราะเรามีแฟนที่รักเรามาก แต่แฟนของเราก็ได้เงินค่าจ้างเป็นรายวันเพราะเขาทำงานในโรงงาน ทำให้รายรับของเราสองคนไม่ค่อยจะชนเดือนเท่าไร เพราะเราทั้งสองคนไม่มีนิสัยจดบันทึกรายรับรายจ่าย รู้แค่ว่ามีเงินก็ใช้ไป ถ้าเงินไม่พอก็ค่อยยืมที่ทำงาน หรือยืมจากที่บ้าน

เราเป็นคนที่น่าปลื้มใจว่าคลั่งไคล้สินค้าแบรนด์เนมมากๆ ยิ่งมาทำงานในหน่วยงานนี้ที่จะมีข้าราชการบางคนที่มีฐานะทางบ้านดี สะพายกระเป๋าแบรนด์เนมมาทำงาน ก็ยิ่งทำให้เราฝันที่จะมีกระเป๋าเหล่านั้นมาครอบครอง แต่เราก็ไม่มีเงินที่จะซื้อเพราะลำพังเงินเดือนที่มีก็ต้องจ่ายกับค่าหอพัก ค่าอาหาร ที่เรามักจะชวนแฟนเราไปกินอาหารอร่อยๆที่ห้างในวันหยุด

หลังจากที่เราทำงานที่นี้มาซักสองปี เราก็ตัดสินใจที่จะกลับไปเรียนปริญญาตรีให้จบ โดยเราเลือกเรียนภาคค่ำที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เพราะหวังว่าเมื่อจบปริญญาตรี เราอาจจะสอบเป็นพนักงานราชการที่หน่วยงานที่เราทำงานอยู่ก็ได้ เพื่อที่เราจะได้เงินเดือนมากขึ้นกว่าเดิม แล้วเราก็ทำสำเร็จ เราได้เงินเดือนประมาณ 18,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมากกว่าเดิมสามเท่า ซึ่งชีวิตเราก็เหมือนจะดีขึ้นใช่ไหม มันก็ดีขึ้นจริงๆแหละในช่วงเดือนแรกๆ เพราะเราสามารถพาแฟนไปกินอะไรที่อยากกินได้เต็มที่

หลังจากที่เราได้เป็นพนักงานราชการซักรก ก็มีคนมาชวนให้เราสมัครเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ของกระทรวงที่เราสังกัดอยู่ แต่ถึงแม้จะมีเพื่อนร่วมงานบางคนเตือนเราเรื่องผลเสียของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ว่าระวังจะเผลอกู้ยืมอะไรนะ เพราะมันกู้ได้เยอะมาก แต่เราก็ไม่ได้

สนใจคำเตือนตรงนั้น และชวนเพื่อนๆที่ชอบเป็นพนักงานราชการในรุ่นเดียวกันไปสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ พร้อมกับความฝันที่จะได้ซื้อกระเป่าแบรอนเนมดีใช้เหมือนคนอื่น ๆ

หลังจากที่เรามีสิทธิที่จะยื่นกู้ได้แล้ว เราก็ได้ยื่นกู้รอบแรกเป็นเงิน 1 ล้านบาท เนื่องจากเพื่อนที่ค้าประกันให้เราเขาอยากที่จะใช้เงิน 1 ล้านบาท เราก็เลยไม่อยากเสียเปรียบ เราเลยกู้ 1 ล้านบาทเท่ากับเพื่อนอีกสองคน ทั้งที่ตอนนั้นก็ไม่ว่าจะเอาเงินตั้ง 1 ล้านบาทไปทำอะไร และไม่สนใจด้วยว่าจะเสียดอกเบี้ยเงินกู้ต่อเดือนเท่าไร เรารู้แค่ว่าเจ้าหน้าที่คำนวณมาให้เราส่งเดือนละ 9,500 บาท เราก็ตกลง (เนื่องจากการกู้เงิน 1 ล้านบาทจะต้องมีผู้ค้าประกันสองคน เราเลยใช้วิธีไขว่กันค้าประกันสามคน) จากนั้นเราก็นำเงินไปใช้อย่างสนุกสนานกับการเที่ยวเตร่ตามห้าง กินทุกอย่างที่อยากกิน เที่ยวต่างจังหวัดทุกที่ที่อยากไปกับแฟน แล้วซื้อกระเป่าแบรอนเนมดีอีกสีใบ แต่ก็ยังมีเงินเหลือในธนาคารอยู่บ้างนะคะ

จากการที่เราได้ไปเที่ยวต่างจังหวัดบ่อยๆโดยรถโดยสาร ทำให้เราเกิดความต้องการที่จะมีรถซักคัน ประกอบกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานที่เราสนิทก็ออกรถใหม่มาด้วย เราเลยรู้สึกว่าจะเสียหน้าไม่ได้ เพราะบรรจุมาร่วมกัน กู้สหกรณ์พร้อมกัน ถ้าเธอมี ชั้นก็ต้องมี เราเลยตัดสินใจซื้อรถยนต์โดยขอกู้กับบริษัทไฟแนนซ์ และต้องจ่ายค่าผ่อนรถเดือนละ 6,500 บาท

เท่านั้นยังไม่พอ เรายังซื้อคอนโดมือสองต่อจากพี่ที่ทำงานเพราะเบื่อกับการอยู่ห้องเช่าเล็กๆ เราก็เลยมีหนี้เพิ่มกับธนาคารอาคารสงเคราะห์อีกเดือนละ 4,000 บาท

พอเราเริ่มมีหนี้สินต่อเดือนเพิ่มขึ้น เงินเดือนของเราก็ถูกหักมากขึ้น แต่เราก็ยังไม่เปลี่ยนนิสัยการใช้จ่ายเพราะเราคิดว่ายังมีเงินที่เหลือจากการกู้ฝากไว้ที่ธนาคารอยู่ แต่ที่ไหนได้ พอเวลาผ่านไปสองสามปี เงินที่อยู่ในธนาคารก็เริ่มหมดไป โดยที่เราเองก็จำอะไรไม่ได้ว่าเราหมดไปกับอะไรบ้าง และโชคร้ายก็เกิดขึ้นกับเราคือ เราได้เลิกกับแฟน ทำให้เราหมดอาลัยตายอยากกับชีวิต และยังใช้เงินกับการซื้อของมากขึ้น ไปห้างบ่อยขึ้นเพื่อที่จะอวดพรูว่าชีวิตของเราดีนะ เพื่อให้แฟนที่เลิกเข้ามาเห็นและเสียดายชีวิตดีดีที่เราสร้างภาพขึ้นมา

และแล้วเงินที่เหลือจากการกู้มาก็หมดเพราะเราถอนมาใช้เรื่อยๆ เพราะเงินเดือนที่มีต้องจ่ายกับค่าผ่อนบ้าน ผ่อนรถ ผ่อนหนี้สหกรณ์ ค่าข้อปิ้งต่างๆ เราก็เลยเริ่มเล่นแชร์กับพี่ที่ทำงาน ในหน่วยงานอื่นๆ โดยที่คิดว่ามันเป็นเงินหมุน ไม่พอกก็เบี้ยแชร์ก็ได้ ไม่เห็นเป็นไร จากเล่นหนึ่งวง ก็เพิ่มเป็นสองวง และเราก็มักจะแข่งกันเบี้ยด้วยการใส่ดอกเบี้ยสูงๆเสมอ โดยที่ลืมคิดไปว่าพอเดือน

ต่อไป ก็ต้องจ่ายค่าแชร์ต่อจนกว่าจะครบ ทำให้พอเงินเดือนเดือนต่อไปออกมา ก็ยังไม่พอเพราะมีหนี้วงแชร์เพิ่มขึ้น

แล้วเราก็พบทางออกจากเพื่อนร่วมงานที่ไปกู้เงินมาด้วยกันคือ เราจะไปกู้ที่ธนาคารแห่งหนึ่งที่ลงประกาศในเฟซบุ๊กให้สามารถกู้เงินเพื่อไปเคลียร์หนี้สินได้ เราก็เลยส่งสลิปเงินเดือนไปให้เจ้าหน้าที่ทางธนาคารพิจารณา ปรากฏว่าเงินเดือนคงเหลือของเราไม่พอ เราก็เลยมาขอความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่การเงินของที่ทำงานเราว่า ให้ช่วยถอดรายการชำระหนี้สหกรณ์รายเดือนออกให้หน่อย เพื่อให้เงินคงเหลือในสลิปเยอะขึ้น โดยแลกกับสัญญาที่ว่าเราจะเอาเงินสดมาให้เจ้าหน้าที่การเงินโอนไปชำระที่สหกรณ์แทน ทำให้เราสามารถกู้เงินจากธนาคารแห่งนี้สำเร็จ แต่สิ่งนี้ก็ส่งผลกับปัจจุบันของเราอย่างมาก เพราะว่าพอหนี้สหกรณ์ไม่ถูกตัดอัตโนมัติ และเราก็ไม่ชินกับการต้องเตรียมเงินสดไปจ่ายเอง และทำให้เราหลงคิดไปว่าเงินเดือนเรามากขึ้นแล้ว แต่ในความเป็นจริงคือเราต้องถอนเงินสด 9,500 ไปจ่ายให้เจ้าหน้าที่การเงินอยู่ดี

กลับมาเรื่องกู้จากธนาคารที่บอกไปว่าสำเร็จคะ ทางธนาคารให้เราเอาคอนโดไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยทางธนาคารเคลียร์หนี้ที่ค้างกับธนาคารเดิมที่เรากู้เพื่อซื้อคอนโดประมาณ 400,000 บาทให้ และก็เหลือเงินให้เราประมาณ 200,000 บาท เท่ากับเราเป็นหนี้กับธนาคารใหม่ 600,000 บาท แต่ตอนนั้นหน้ามืดแล้ว เหลือตั้ง 200,000 บาทเอาไปหมุนต่อได้สบายๆแน่นอน และแล้วพอเวลาผ่านไป เงิน 200,000 นั้นก็หมดไปอีก เพราะเราไม่ได้เอาเงินจำนวนนี้ไปปลดหนี้ต่างๆในชีวิตเลย

สถานการณ์ของเราตอนนั้นก็เลยเป็นหนี้สหกรณ์ หนี้รถ หนี้คอนโดกับธนาคารใหม่ หนี้วงแชร์ แต่ยังไม่จบเท่านั้น เรากับเพื่อนก็คิดวิธีกันใหม่ได้ เนื่องจากตอนนั้นสลิปเงินเดือนของเรามีตัวเลขที่เพิ่มขึ้นแล้ว เราก็เลยไปกู้สหกรณ์อีกก้อนหนึ่งที่ทางสหกรณ์ให้กู้เพื่อการยังชีพฉุกเฉินอีก 200,000 บาท แต่ด้วยความที่เป็นเงินกู้ยังชีพฉุกเฉินเลยมีกำหนดส่งเพียงแค่ 5 ปีทำให้ต้องส่งเดือนละ 5,000 บาท

และแล้วระเบิดเวลาก็ทำงาน เมื่อถึงสิ้นเดือนเพราะเราต้องเอาเงินสด 9,500 ไปให้เจ้าหน้าที่การเงินส่งหนี้สหกรณ์ เงินสดในบัญชีก็เหลือ 0 บาท แต่ยังเหลือค่างวดสงรถยนต์ ค่าแชร์ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าส่วนกลางคอนโด เราก็เลยเริ่มขอยืมเพื่อนร่วมงานเพื่อที่จะจ่ายในส่วนนี้เพื่อให้มันผ่านไป จากเดือนแรกที่รอดไปได้ ก็เข้าสู่เดือนที่สองที่เข้าสู่วังวนเดิม เพื่อนร่วมงานก็ไม่มีให้ยืมแล้ว เราก็ไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไร เราก็เลยกู้นอกระบบในอินเทอร์เน็ต กลายเป็นว่าเราเป็นหนี้มาก

ขึ้น และไม่สามารถที่จะหมุนเงินมาใช้หนี้ได้ทัน ทำให้บริษัทที่ให้กู้ยืมระบบก็เริ่มติดตามการชำระหนี้จากเรา โดยเริ่มจากทวงทางโทรศัพท์ทุกวัน จนใช้วิธีไล่นหาเพื่อนร่วมงานของเรา ส่งรูปบัตรประชาชนของเรา พร้อมกันรูปที่แคปเจอร์ตอนที่เราทำสัญญาเงินกู้ออนไลน์เพื่อให้เรารู้สึกอาย จะได้รับคืนเงิน เราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ได้แต่แก้ตัวกับเพื่อนร่วมงานไปว่าทำโทรศัพท์มือถือหาย และโดนแฮ็คข้อมูล

มาถึงตอนนี้เราก็เลยขอให้ทางบ้านช่วยเหลือ โดยทางบ้านก็ประกาศขายที่ดินพร้อมบ้าน 1 แปลงซึ่งเป็นที่ที่เขาจะยกให้เราเป็นมรดกในอนาคต แต่ถึง ณ ตอนนี้ก็ยังไม่มีการซื้อ และเราก็กังไม่รู้ว่าจะจัดการกับชีวิตของเราในเดือนหน้าอย่างไร จะจัดการกับแชร์รายวันที่เราไปเอามาอย่างไร ปล.ค่าได้นะคะ เรายอมรับค่าค่าทุกค่าเพราะถือว่าเป็นบทเรียนสำคัญที่สุดในชีวิตจริงๆคะ ขอขอบคุณที่ทนอ่านจนจบนะคะ

ใบกิจกรรมที่ 1

ตารางเหตุและผล

คำชี้แจง จงเติมรายละเอียดในช่องว่างทั้ง 7 ช่องหลังจากอ่านกรณีตัวอย่างแล้ว

ที่มาของสาเหตุ	สาเหตุ	ประเด็น/ปัญหา	ผล	ผลของผล
4.	2.	1.	3.	5.
6. สรุป				
7. สรุปหลักการ				

แบบประเมินทัศนคติต่อการบริหารหนี้สิน

แผนการสอนที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัส.....

ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับทัศนคติของท่าน

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1.เงินและทุกสิ่งที่ใช้เงินซื้อได้มีความสำคัญกับตัวเองมาก					
2.ครอบครัวควรเขียนเป้าหมายทางการเงินที่ช่วยให้พวกเขา กำหนดลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย					
3.การออมไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไร					
4.การครอบครองบัตรเครดิตถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวก ประโยชน์ให้กับชีวิตเป็นอย่างมาก					
5.การมีบัตรเครดิตทำให้รู้สึกมั่นคงทางการเงิน					
6.มีความจำเป็นที่ต้องมีบัตรเครดิตเพื่อเป็นการสร้างประวัติที่ดี					
7.การใช้เงินสดดีกว่าการใช้บัตรเครดิต					
8.การเป็นหนี้เป็นเรื่องที่ปกติธรรมดา ไม่น่าวิตกอะไร					
9.จะกู้เงินซื้อรถยนต์คันต่อไปแน่นอน					
10.ชีวิตนี้อาจต้องเป็นหนี้ไปตลอดชีวิต					
11.ถ้าสามารถชำระหนี้เป็นรายเดือนได้ทุกเดือนอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องกังวลที่จะต้องรีบชำระหนี้ที่เหลือให้หมด					

แบบประเมินแนวโน้มพฤติกรรมต่อการบริหารหนี้สิน

แผนการสอนที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัส.....

ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับแนวโน้มพฤติกรรมของท่าน

ประเด็น	ตรงกับพฤติกรรมของท่าน				
	แค่ไหน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1.ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ (ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ) ตรงเวลา					
2.ถ้าเงินไม่พอใช้ จะเลี่ยงวิธีกู้ยืมเงินเป็นอันดับแรกก่อน					
3.จัดสรรเงินที่หามาได้ ก่อนที่จะเริ่มมีการใช้จ่าย					
4.ตรวจสอบใบแจ้งยอดบัตรเครดิต สลิปเงินฝากธนาคาร ฯลฯ ทุกครั้ง					
5.ชำระค่าใช้จ่ายด้วยยอดเต็มจำนวนแม้จะมีการจ่ายขั้นต่ำได้					
6.ตัดสินใจซื้อสินค้าต่างๆ ที่รู้ว่าไม่มีเงินไม่พอ					
7.มักจะshopping เพื่อขจัดความเครียด					
8.พยายามหาวิธีให้ได้ส่วนลดในการซื้อของ					

แบบสรุปผลการประเมิน

แผนการสอนที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารหนี้สิน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ค่าเฉลี่ย
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
เฉลี่ยรวม		

ภาคผนวก จ.

แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงิน (ก่อนและหลังเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบวัดความรู้เรื่องทางการเงินฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ
 - ส่วนที่ 1 ให้ผู้เรียนตอบคำถามโดยเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่เตรียมให้ได้
 - ส่วนที่ 2 ให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของตนเอง
 - ส่วนที่ 3 ให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของตนเอง
2. เวลาที่ใช้ในการทำแบบวัดคือ 90 นาที

ส่วนที่ 1 แบบวัดความรู้ทางการเงิน (35 คะแนน)

1. สมมติว่าหลังสถานการณ์โควิดเริ่มคลี่คลาย เศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวขึ้น และมีแนวโน้มเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในประเทศตามมา นักศึกษาคิดว่าเงินที่นักศึกษาได้จากผู้ประกอบการในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจะซื้อของได้มากขึ้นหรือน้อยลงในช่วงที่เกิดสถานการณ์เงินเฟ้อขึ้น จงอธิบายเหตุผลประกอบ (2 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน และให้เหตุผลได้ถูกต้องจะได้ 1 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K14. รู้จักเงินเฟ้อและผลของเงินเฟ้อ และตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : นิยามเงินเฟ้อ และมูลค่าของเงินตามกาลเวลาได้)

2. สมมติว่านักศึกษาได้ขอยืมเงินจากเพื่อนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2564 จำนวน 1,000 บาท และเพื่อนก็ได้กำหนดให้นักศึกษานำเงินมาคืนในวันที่ 4 มกราคม 2565 จำนวน 1,200 บาท นักศึกษาคิดว่าได้จ่ายดอกเบี้ยให้กับเพื่อนของนักศึกษาในการขอยืมเงินครั้งนี้เท่ากับ

เปอร์เซ็นต์ต่อปี (2 คะแนน)

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K6. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อบริษัทและตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : จำนวนดอกเบี้ยสินเชื่อบริษัท)

3. สมมติว่านักศึกษานำเงิน 100,000 บาทไปฝากที่ธนาคารแห่งหนึ่งโดยเปิดบัญชีฝากออมทรัพย์ในวันที่ 1 มกราคม 2564 โดยทางธนาคารได้แจ้งว่านักศึกษาจะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราร้อยละ 1.00 บาทต่อปี และเมื่อเวลา 1 ปีผ่านไปโดยนักศึกษาไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเลยตลอดระยะเวลา 1 ปี นักศึกษานำสมุดบัญชีเงินฝากดังกล่าวไปรับยอด นักศึกษาคิดว่าจะเห็นยอดเงินในบัญชีเป็นกี่บาท

..... บาท (2 คะแนน)

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K7. รู้วิธีการคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากและตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : จำนวนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝากได้)

4. จากข้อ 3.สมมติว่านักศึกษาไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือมีการถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2569 ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ก็ยังคงที่อยู่ที่ร้อยละ 1.00 บาทต่อปี เมื่อนักศึกษานำสมุดบัญชีดังกล่าวไปรับยอด นักศึกษาคิดว่าจะเห็นยอดเงินในบัญชีเป็นกี่บาท

..... บาท (2 คะแนน)

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K8. รู้จักประโยชน์ของดอกเบี้ยทบต้นจากการออมและตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : จำนวนดอกเบี้ยเงินฝากทบต้นได้)

5. จากข้อ 3. และ 4. หากให้นักศึกษาเปลี่ยนจากการนำเงิน 100,000 บาทไปฝากที่ธนาคารเป็นการซื้อกองทุนรวมที่มีผลตอบแทนการันตีอยู่ที่ร้อยละ 5.00 บาทต่อปี อยากทราบว่าในวันที่ 1 มกราคม 2569 นักศึกษาจะเห็นยอดเงินในบัญชีกองทุนรวมเป็นกี่บาท

..... บาท (2 คะแนน)

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K11. รู้จักปรับแผนทางการเงินเมื่อสถานการณ์รอบตัวเปลี่ยนไป)

6. ถ้านักศึกษาเลือกลงทุนในการลงทุนประเภทที่ให้ผลตอบแทนสูง นักศึกษาคิดว่าจะมีโอกาสขาดทุนในระดับใด (ต่ำ/กลาง/สูง) (1 คะแนน)

เนื่องจากสาเหตุใด

.....

..... (1 คะแนน)

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน และให้เหตุผลได้ถูกต้องจะได้ 1 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K9. รู้จักข้อดี-ข้อเสียของการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินประเภทต่างๆ)

(ข้อนี้วัดความรู้ตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : ความเสี่ยงและผลตอบแทน)

7. นักศึกษาสามารถกระจายความเสี่ยงในการลงทุนด้วยการแบ่งเงินออมหรือเงินลงทุนที่มีอยู่ไปทำอะไรได้บ้าง จงยกตัวอย่างมา 3 วิธี และแต่ละวิธีมีข้อดีและข้อเสียอย่างไรบ้าง (9 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบวิธีถูกจะได้วิธีละ 1 คะแนน และถ้าบอกข้อดีของแต่ละวิธีถูกจะได้วิธีละ 1 คะแนน และถ้าบอกข้อเสียของแต่ละวิธีถูกจะได้วิธีละ 1 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K3. รู้จักการวางแผนทางการเงินหลายรูปแบบ

K9. รู้จักข้อดี-ข้อเสียของการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินประเภทต่างๆ

K10. รู้ว่าการออมมีประโยชน์อย่างไรในอนาคต

K13. รู้จักวิธีการตั้งเป้าหมายทางการเงินในระยะยาว

K16. รู้จักประโยชน์ของการออมเงินหรือการซื้อสินทรัพย์เก็บไว้

K19. รู้จักประเภทของเครื่องมือในการลงทุนและการออมแบบต่างๆ

ตรงกับธนาคารแห่งประเทศไทย : การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน)

8. จงบอกประโยชน์ของการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตัวเอง(1 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 1 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K1. เข้าใจและรู้ประโยชน์ของการทำบัญชีรายรับรายจ่าย)

9. เมื่อรายรับของนักศึกษาไม่เพียงพอกับรายจ่าย นักศึกษาแก้ปัญหาอย่างไร (1 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 1 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K2. รู้จักวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องเวลาที่รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย)

10. สมมติมีเหตุการณ์ที่ทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องซื้อสินค้าที่มีราคาสูงมาก ๆ ในอนาคต เช่น บ้าน คอนโด นักศึกษาจะวางแผนทางการเงินอย่างไร จงอธิบาย (2 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K4. รู้จักวางแผนทางการเงินเพื่อซื้อสินค้าจำเป็นที่มีราคาสูงในอนาคต

K5. รู้ว่าเมื่อไหร่ถึงจะเป็นเหตุการณ์ที่ต้องกั้มเงิน)

11. จงยกตัวอย่างประเภทของสินเชื่อกว่า 1 ประเภทที่นักศึกษาคิดว่าในอนาคตอาจจะต้องขอสินเชื่อประเภทนั้นในอนาคต รวมถึงอธิบายถึงสาเหตุของการที่จะต้องขอสินเชื่อประเภทดังกล่าว (2 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K20. รู้จักรูปแบบของสินเชื่อประเภทต่างๆ)

12. จงอธิบายความสัมพันธ์ของการวางแผนภาษีที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการการเงินอย่างไร โดยยกกรณีตัวอย่างประกอบ (2 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K12. รู้ว่าการวางแผนภาษีเป็นเรื่องจำเป็นในการวางแผนทางการเงิน)

13. จงยกตัวอย่างแบบประกันภัย/ประกันชีวิตที่นักศึกษาผู้จักมา 2 แบบพร้อมทั้งอธิบายให้เห็นว่าแบบประกันดังกล่าวมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างไร (4 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้แบบประกันละ 2 คะแนน รวมเป็น 4 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K15. รู้จักวิธีรับมือกับการโจรกรรม ของหาย การว่างงาน ปัญหาสุขภาพ รายจ่ายจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด)

K17. รู้ว่าการประกันภัยมีประโยชน์ต่อชีวิตอย่างไร

14. การชำระเงินขั้นต่ำในกรณีที่ชำระค่าบัตรเครดิต ส่งผลอย่างไร (เช่น ยอดที่ต้องชำระจริงคือ 30,000 บาท แต่ในใบแจ้งยอดแจ้งว่าสามารถจ่ายขั้นต่ำได้ที่ 3,000 บาท) (2 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าอธิบายได้ชัดเจนจะได้ 2 คะแนน)

(ข้อนี้วัดความรู้ K18. รู้ว่าถ้ามีค่านัดชำระการจ่ายบิลต่างๆจะเกิดอะไรขึ้น)

ส่วนที่ 2 แบบวัดทัศนคติทางการเงิน

ให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับ
ด้านทัศนคติทางการเงิน

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ทัศนคติต่อการวางแผนและการจัดการทางการเงิน				
1. การทำบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นกลยุทธ์ทางการเงินส่วนบุคคลที่สำคัญ				
2. การวางแผนส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่เสียเวลาเกินไปในการวางแผน				
3. เราต้องจดบันทึกรายรับรายจ่ายเพราะเป็นส่วนที่สำคัญมากของการจัดการการเงินส่วนบุคคล				
4. วิธีที่เราใช้จ่ายเงินจะเป็นสิ่งสะท้อนคุณค่าของตัวเอง				
5. การที่พยายามจัดการการเงินส่วนบุคคลของเราให้ดี ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างแต่อย่างใด				
6. การทำประกันภัยมีความสัมพันธ์กับการคุ้มครองความมั่นคงทางการเงินของเรา				
7. การเรียนรู้เรื่องการเงินส่วนบุคคลควรจัดอยู่ในความสำคัญแรกๆของการเรียนรู้หลายๆเรื่องในชีวิต				
8. คนเราควรมีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่ต้องรีบวางแผนเพื่ออนาคตไกลๆที่ยังมาไม่ถึง				
9. การจดบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นเรื่องที่เสียเวลา ไม่น่าให้ความสำคัญ				
10. ไม่จำเป็นต้องรีบวางแผนเพื่อการเกษียณอายุ				

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หรือเพราะยังมีเวลาอีกนาน				
11. คนเราควรจะต้องรับผิดชอบต่อความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของตนเอง				
12. การออมไม่ใช่เรื่องที่สำคัญอันดับแรกๆของชีวิต				
13. เงินและทุกสิ่งที่แลกมาได้ด้วยเงินมีความสำคัญมากกับชีวิต				
14. เราควรพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลหรือครอบครัว				
15. ในการจัดการการเงินนั้นควรให้ความสำคัญกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยไม่ต้องไปกังวลอนาคตที่ยังมาไม่ถึง				
16. การจินตนาการถึงสถานการณ์ทางการเงินของตนเองในอีก 5 ปีหรือ 10 ปี หรืออนาคตข้างหน้าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการวางแผนทางการเงิน				
17. สมาชิกในครอบครัวควรกำหนดเป้าหมายทางการเงินร่วมกัน เพื่อที่จะช่วยให้พวกเขา กำหนดลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายได้				
18. การมีแผนทางการเงินในชีวิตอาจทำให้การตัดสินใจที่จะลงทุนต่างๆเป็นเรื่องที่ยากขึ้น				
19. การวางแผนเพื่อสำหรับความพิการหรือทุพพลภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับคนที่หารายได้ให้กับครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น				
20. ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องประกันความเสี่ยงให้กับทรัพย์สินที่มีอยู่				
21. การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นถ้า				

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ทุกคนในครอบครัวพยายามบริหารเงินในแต่ละวันให้ดีที่สุดอยู่แล้ว				
22. การวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารชีวิตให้ประสบความสำเร็จ				
23. แผนทางการเงินที่สร้างขึ้นด้วยตัวเองจะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินได้				
24. ทุกวันนี้มีแรงจูงใจในการประหยัดเพื่อสร้างความมั่งคั่งในอนาคต				
25. มีแรงจูงใจในการวางแผนจัดการทางการเงินให้ตัวเองเพื่อความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดีขึ้น				
ทัศนคติต่อการออมและการลงทุนประเภทต่างๆ				
26. ความมั่นคงทางการเงินจริงๆในอนาคตไม่มีอยู่จริง				
27. รายได้หลังจากเกษียณอายุส่วนหนึ่งมาจากการเก็บออมของเราเอง				
28. คนเราควรจะมีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออมเงินเพื่ออนาคต				
29. คนเราเมื่อมีเงินก็ต้องรีบใช้				
30. การออมเงินไม่ใช่เรื่องสำคัญอะไรกับชีวิต				
31. ตราบใดที่ประหยัดก็ไม่สำคัญว่าจะต้องออมเงินให้ได้เยอะๆ				
32. การเก็บออมเงินมีประโยชน์กับชีวิตอย่างมาก				
33. ควรระมัดระวังกับการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการทางการเงินที่มีหลากหลาย				
34. เชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์/การลงทุนประเภทต่างๆที่เลือก				

องค์ประกอบย่อยของทัศนคติทางการเงิน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ทัศนคติต่อการเป็นหนี้/การใช้บัตรเครดิต				
35. จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่าบัตรเครดิตมีประโยชน์มากสำหรับคนที่มีในครอบครอง				
36. การมีบัตรเครดิตทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางการเงินได้				
37. การมีบัตรเครดิต ส่วนหนึ่งก็เพื่อเป็นการสร้างประวัติทางการเงินที่ดี				
38. ถ้าจะซื้อรถยนต์ในอนาคต จะต้องใช้บริการไฟแนนซ์แน่นอน				
39. การเป็นหนี้ก็เป็นเรื่องปกตินormal บางคนยังเป็นหนี้ตลอดชีวิตเลย				
40. ถ้าสามารถชำระหนี้เป็นรายเดือนได้ทุกเดือนอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องกังวลที่จะต้องรีบโปะชำระหนี้ที่เหลือให้หมด				

ส่วนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน

ให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับ
ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงิน	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยๆ	ปฏิบัติ เป็นประจำ
พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการการเงิน				
1. วางแผนและตัดสินใจโดยหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆก่อนที่จะใช้จ่ายหรือออมเงินผ่านการลงทุนประเภทต่างๆ				
2. พยายามหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่เกินตัว				
3. ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ(ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ)ตรงเวลา				
4. เมื่อเงินไม่พอใช้ จะใช้วิธีกู้ยืมเงินเป็นอันดับแรกก่อน				
5. ปรับเปลี่ยนแผนการใช้จ่ายเมื่อสถานการณ์ที่คาดหวังเปลี่ยนไป				
6. จัดสรรเงินที่หามาได้ ก่อนที่จะเริ่มใช้จ่าย				
7. ไตร่ตรองให้ดีก่อนที่จะซื้ออะไรซักอย่าง				
8. สำรวจปริมาณเงินที่มีทั้งในรูปเงินสด บัญชีเงินฝาก และทรัพย์สินต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ				
9. ดูแลเงินของตัวเองด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างดี				
10. เปรียบเทียบข้อมูลต่างๆก่อนที่จะซื้ออะไรซักอย่าง				
11. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่เหมาะสม นำเพื่อถือก่อนที่จะซื้ออะไรซักอย่าง				

องค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทางการเงิน	ไม่เคยปฏิบัติ	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยๆ	ปฏิบัติ เป็นประจำ
12. พยายามใช้จ่ายตามงบประมาณที่วางแผน				
13. ตรวจสอบใบแจ้งยอดบัตรเครดิต สลิปเงินฝากธนาคาร เป็นต้นทุกครั้ง				
14. ชำระค่าใช้จ่ายด้วยยอดเต็มจำนวนแม้จะมีจ่ายขั้นต่ำได้				
15. ตัดสินใจซื้อสินค้าทั้งที่รู้ว่าไม่มีเงินไม่พอ				
16. เลือกรูปการ shopping เป็นวิธีในการจัดการความเครียด				
17. พยายามหาวิธีให้ได้ส่วนลดในการซื้อของ				
18. ออมเงินทันทีหลังจากจัดการรายจ่ายทั้งหมดแล้ว				
พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน				
19. หมั่นเลือกวิธีการออม/การลงทุนที่เหมาะสมให้กับตัวเอง				
20. ตั้งเป้าหมายการเงินในระยะยาว				
21. ตรวจสอบเป้าหมายทางการเงินและพัฒนาแผนการออมเงินของตัวเองเป็นระยะๆ				
22. ใช้เครื่องมือต่างๆในการบันทึกรายรับรายจ่าย เช่น การบันทึกด้วย application หรือ excel				
23. ออมเงินทันทีเมื่อมีโอกาส				
24. ทบทวนการคำนวณจำนวนเงินออม ระยะเวลาในการเก็บออมโดยเทียบกับรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น				
25. ช้ค้นหาข้อมูลทางการเงิน และพยายามเลือกเครื่องมือที่ดีที่สุดที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ตั้งเป้าหมายไว้				

**แบบสอบถามความพึงพอใจ/ทัศนคติที่มีต่อหลักสูตรการส่งเสริมความรู้เรื่อง
ทางการเงินตามแนวคิดการคิดเชิงกลยุทธ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ/ความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1.หลักสูตรที่เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องทางการเงิน					
2.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้น					
3.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติทางการเงินที่ดีขึ้น					
4.หลักสูตรที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางการเงินดีขึ้น					
5.หลักสูตรที่เรียนส่งเสริมการคิดเชิงกลยุทธ์ให้ผู้เรียน					
6.หลักสูตรที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการเงินได้จริง					
7.เนื้อหาที่เรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตประจำวัน					
8.เนื้อหาที่เรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
9.เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงที่เรียน					
10.ลำดับของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม					
11.ความต่อเนื่องของหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม					
12.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย					
13.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้					
14.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด					
15.กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจในการเรียน					

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ/ความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
16. ผู้เรียนได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็น					
17. ผู้เรียนได้รับโอกาสให้ทำงานเป็นทีม					
18. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้เองจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีกับสิ่งที่ได้เรียนรู้					
19. ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง					
20. การวัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม					
21. การวัดและประเมินผลใช้เครื่องมือที่หลากหลาย					
22. มีการวัดและประเมินผลต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้					
23. สื่อการเรียนรู้ทันสมัย					
24. สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย					
25. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้					
26. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
27. เอกสารประกอบการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้					

ประวัติผู้เขียน

